

ชุดโครงการวิจัย

นวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ

และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2560

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

ชุดโครงการวิจัย

นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

Learning Innovation about Buddha's Relics in Nakhon Si Thammarat

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

Innovation of HaePhaKuen That Nakhon Si Thammarat inheritable tradition

ทิพมาศ เสวตวรโชติ

สร้อยญา แสงอัมพร

จินตนา กะตากุล

จิตรา อุนจะนำ

ธิดา ขุนสิทธิ์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2560

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมารูปแบบกระบวนการและคุณค่า ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน นครศรีธรรมราช 3) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีวิจัยเอกสาร และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกแยะสิ่งที่ต่างกันและสัมพันธ์กันนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง นำเสนอข้อมูลโดยแยกแยะประเด็นตามขอบเขตของเนื้อหา ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้บทสรุปที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า

1) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีประวัติความเป็นมาว่ามีชาวเมืองอินทปัตย์ ประมาณ 100 คน ได้เดินทางโดยเรือเพื่อไปนมัสการบรมธาตุที่ลังกา ได้ถูกพายุพัดจนเรือแตก มีผู้รอดชีวิต 10 คน มาขึ้นฝั่งที่อำเภอปากพนัง พร้อมกับผ้าขาวผืนยาวมีภาพพุทธประวัติเรียกว่า “ผ้าพระบฏ” ชาวปากพนังนำมาถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระองค์โปรดให้นำผ้าพระบฏขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ประเพณีแต่ก่อนได้กระทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้กระทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 วันมาฆบูชา เพราะฝนไม่ตกประชาชนว่างจากการทำนา ทำให้สามารถเข้าร่วมประเพณีได้ง่าย ประชาชนส่วนใหญ่รู้ประวัติความเป็นมาของการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ตามบอกเล่าสืบทอดกันมา เมื่อถึงวัน 15 ค่ำ เดือน 3 ต้องมาแห่ผ้าและทำบุญที่วัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร โดยเอาข้าว ดอกไม้ ธูปเทียน เงินทองมาทำบุญนำผ้ามาห่มเวียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์จำนวน 3 รอบ แล้วขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์

2) การปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประกอบด้วย การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ การสมโภชผ้าพระบฏ ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้น พระบรมธาตุเจดีย์ประกอบด้วย ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ ได้รับความสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา ภายหลังได้รับพระราชทานผ้าพระบฏจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวนครศรีธรรมราชเป็นอย่างมาก

3) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้มีโอกาสดังออกมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัวและญาติพี่น้อง ทำให้มีความรัก ความผูกพัน ความเสียสละ ความสามัคคี ส่วนคุณค่าด้านเศรษฐกิจ ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นมีอาชีพก่อให้เกิดรายได้มากขึ้น มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เงินตราแพร่สะพัดหมุนเวียนเข้ามาในท้องถิ่น

4) การปฏิบัติการแนวทางอนุรักษ์เพื่อสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ด้วยการศึกษาเรียนรู้และมีการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน เพื่อเห็นคุณค่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และต้องสอนเยาวชนด้วยการ นำนักเรียนเข้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อสอนศีลธรรมแก่เด็กนักเรียน โดยผ่าน การอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้นักเรียนเห็นคุณค่า ด้วยปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียน ซึ่งเป็นวิธีการอนุรักษ์อีกวิธีหนึ่งด้วย สำหรับแนวอนุรักษ์และสืบทอดของหน่วยงานรัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ดำรงอยู่ ด้วยการกระทำใช้ชัดเจน และพยายามรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

คำสำคัญ : แห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

Abstract

The purpose of this research ‘Innovation of HaePhaKuen That Nakhon Si Thammarat inheritable tradition’ are 1) To study the historical style and rewarding of HaePhaKuentradition, the Buddha's relics Nakhon Si Thammarat 2) To analytic style and rewarding of HaePhaKuentradition, the Buddha's relics that suit with present social content Nakhon Si Thammarat 3) To study the conservative and inheritable process of HaePhaKuen tradition, Nakhon Si Thammarat. Method to college the information are study from document and in-depth interview, information analysis by digest the difference and relationship to check the correctness of information. Present the information according to the subject by analytic description to get the conclusion based on the truth.

Research results are

1. The history of HaePhaKuen That tradition is about 100 people from Intapat city cruised to worship the Brmtatu at Langa. The storm hit to the boat and caused to 90 people died, only 10 survivors together white cloth that has Buddha history picture (which called ‘Prabot’ cloth) could reach to Pakpanangdistrict. People in Pakpanang district submitted this cloth Lord Sri Dharma Sokarat. The Lord Sri Dharma Sokarat instructed to wrap the Buddha's relics pagoda with this cloth. In the past, this ceremony would do on the 15thday of the 6thwaxing moonbut changed to the 15thday of the 3rdwaxing moonMakhaBucha day because no rain, people no need to make a farm and plant the rice. Therefore, they could join the ceremony easily. Most of people knew about this history. According to wording from one generation to another generation that on the 15thday of the 3rdwaxing moon, people will bringwhite clothto parade the Buddha's relics pagoda 3 rounds together with the rice, flower, incense, candle and money and to wrap the Buddha's relics pagoda.

2. HaePhaKuen That tradition which are procedure and behavior before doing this ceremony. It's composed of prepare people, prepare place and equipment, prepare ‘Prabot’ cloth, cerebrate for ‘Prabot’ cloth. Procedure and behavior to wrap the Buddha's relics pagoda are ‘Prabot’ cloth parade, submit ‘Prabot’ cloth, people are interested to wrap the Buddha's relics pagoda. Aferwards, Her Royal Highness

Princess MahaChakriSirindhorn submitted 'Prabot' cloth which makes Nakhon Si Thammarat people is very proud of it.

3) HaePhaKuen That traditionpresent the believability in Buddhism, to reanimate the relationship in the family and between relative cause of love, relationship, sacrifice and unity. In the part of economy, it makes job to local people which causes to more revenue, promote the tourism cause to money circulate in local area.

4) Conservative guideline to inherit HaePhaKuen That tradition by giving the education, knowledge and make a conscious mind to people to realize the value of HaePhaKuen That tradition and to teach, guide student to PraMahathatWoramahavihan temple to teach about the moral to student by conserving the HaePhaKuen That tradition for its value to make the conscious mind to student is one of the way. The conservation and inheritingfromthe state agency and private companyto corporate for this matter;the obvious action and hardly preserve the original HaePhaKuen That tradition in order to maintain the value of HaePhaKuen That Pagoda tradition.

Keyword : HaePhaKuen That Nakhon Si Thammarat

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช” งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีด้วยความเมตตากรุณาอิงจากการช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากที่ปรึกษางานวิจัย พระเทพวินยาภรณ์ พระศรีธรรมประสาธน์ รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ รองศาสตราจารย์ และดร. รงค์ บุญสวยขวัญ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ ข้อเสนอแนะทางวิชาการที่เป็นประโยชน์และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ พระครูสิริธรรมาภิรต,ผศ.ดร. ที่ปรึกษาการเขียนงานวิจัยที่ได้กรุณาเสียสละเวลา คอยให้คำแนะนำและกระตุ้นเตือนให้ข้อคิด ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาอย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คณะกรรมการตรวจงานวิจัยทุกท่านที่ได้มีเมตตาเสียสละเวลามาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบงานวิจัยฉบับนี้และได้ชี้แนะให้คำปรึกษา แนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราชและเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ทุกคนทุกฝ่ายที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ พระมหาประทีน ทองน้ำแก้ว (สิทธิรักษ์) พงษ์ศักดิ์ สุขแก้ว คุณจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว คุณจิตรา อุณจะนำ (ศรีสงคราม) ที่ได้อนุเคราะห์ช่วยเหลือชี้แนะแนวทางในด้านการค้นคว้าทำงานวิจัย ตรวจสอบเอกสารและได้จัดพิมพ์งานวิจัยฉบับนี้ให้สมบูรณ์

ประโยชน์และคุณค่าจากงานวิจัยฉบับนี้ขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตาบูชาแด่คุณบิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ คณะสงฆ์และนครศรีธรรมราชที่ได้มีอุปการคุณช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยในการทำงานวิจัยในครั้งนี้มาด้วยดี

ทิพมาศ เสวตวรโชติ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	3
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล.....	4
1.5 แสดงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวความคิด.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
1.8 ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย.....	8
1.9 ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1.1 ความหมายของประเพณี.....	10
2.1.2 ประเภทของประเพณี.....	11
2.1.3 ความสำคัญของประเพณี.....	12
2.1.4 คุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณี.....	13
2.1.5 แนวทางการอนุรักษ์ของประเพณี.....	15
2.1.6 วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาประเพณีและวัฒนธรรม	15
2.1.7 สถานะทางด้านการเป็นผู้นำทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม	17
2.1.8 ความเชื่อเกี่ยวกับผ้าเพื่อสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์.....	19
2.1.9 ตำนานและประวัติพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช.....	23
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 ประวัติความเป็นมารูปแบบกระบวนการและคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ	
พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช.....	27
3.1 ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช	27
3.2 ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์.....	30
3.3 ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์.....	37
3.4 คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	40
3.4.1 คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม.....	41
3.4.2 คุณค่าต่อครอบครัวหรือเครือญาติ.....	42
3.4.3 คุณค่าทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน.....	42
3.4.4 คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรม.....	43
3.4.5 คุณค่าต่อประเพณี	45
3.4.6 คุณค่าต่อศาสนาและความเชื่อ.....	46
3.4.7 คุณค่าทางเศรษฐกิจ.....	47
บทที่ 4 ศึกษาเชิงวิเคราะห์พัฒนาการกระบวนการและขั้นตอนและการปฏิบัติใน	
ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช.....	51
4.1 วิเคราะห์พัฒนาการประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช.....	51
4.2. วิเคราะห์การกระบวนการขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์	58
4.3 วิเคราะห์คุณค่าของประเพณีแห่พระบรมธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช...	60
4.4 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช.....	62
4.4.1 ให้การศึกษาแก่ประชาชน.....	63
4.4.2 การปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชน.....	63
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	68
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	68
5.1.1ประวัติความเป็นมารูปแบบกระบวนการและคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช.....	68

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.1.1.1 ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช.....	68
5.1.1.2 การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์	69
5.1.1.3 การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์.....	69
5.1.2คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	69
5.1.2.1 คุณค่าทางด้านความสัมพันธ์.....	70
5.1.2.2 คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรม.....	70
5.1.2.3 คุณค่าต่อศาสนาและความเชื่อ.....	70
5.1.2.4 คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรม.....	70
5.1.2.5 คุณค่าทางด้านความสามัคคี.....	70
5.1.2.6 คุณค่าทางเศรษฐกิจ.....	70
5.1.3 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช.....	70
5.1.3.1 การให้การเรียนรู้แก่ประชาชน.....	70
5.1.3.2 การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน	71
5.2 อภิปรายผล.....	71
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	75
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	75
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	75
บรรณานุกรม.....	76
บุคลากร.....	79
ภาคผนวก.....	80
ภาคผนวก ก ภาพประกอบ.....	80
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์.....	92
ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย.....	95
ประวัติผู้ร่วมคณะวิจัย.....	96

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กิจกรรมของนักศึกษา	81
2	กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	81
3	การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 1	82
4	การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2	82
5	การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3	83
6	การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4	83
7	การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5	84
8	การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 6	84
9	ชบวนกลองยาว	85
10	ริ้วชบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน 1	85
11	ริ้วชบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน 2	86
12	การมีส่วนร่วมของทหารกองทัพอากาศที่ 4	86
13	กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	87
14	กิจกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	87
15	ชบวนแห่ของ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย	88
16	ชบวนแห่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	88
17	กิจกรรมของประชาชน	89
18	การนำผ้าพระบฏขึ้นโอบพระบรมธาตุเจดีย์	89
19	ชบวนแห่ผ้าที่ยาวต่อเนื่องของประชาชน	90
20	พัฒนาการของประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุ	90
21	คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ	91
22	คุณค่าที่สังคมทางด้านเศรษฐกิจ	91

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีความเจริญทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างสูงสุด เป็นเมืองแรกที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (เปลื้อง ณ นคร, 2521 : หน้า 1) ซึ่งเป็นเมืองที่มีบทบาททั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมบนคาบสมุทรมาเลย์ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา บทบาทอันสำคัญของนครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นดินแดนแห่งแรกของการเข้ามาประดิษฐานของพุทธศาสนาหลักัธลังกาวงศ์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 1700 พระเจ้าศรีธรรมโศกได้รับอำนาจพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้ามาในภูมิภาคดังกล่าว ปรากฏหลักฐานด้านศิลปกรรมประติมากรรมตลอดไปถึงอารยธรรมด้านต่างๆ ไว้มากมาย แต่ที่มีหลักฐานปรากฏชัดอยู่ 3 แห่งคือ พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช พระธาตุไชยา และพระพุทธรูปไสยาสน์ จังหวัดยะลา (พร้อม มณีโชติ, 2522 : หน้า 33) พระพุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้คนได้ก็ต่อเมื่อกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้คน ดังนั้นจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับจิตวิสัย (mentality) และวัฒนธรรมของยุคสมัย โดยไม่ทิ้งหลักการของตน ในอดีตพุทธศาสนามีบทบาทต่อสังคมอย่างมหาศาล ก็เพราะสามารถผสมผสานหรือกลมกลืนเข้ากับความคิดต่างๆ ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น ระบบการศึกษา สื่อมวลชน และการโฆษณาซึ่งอยู่ในกำกับของอำนาจทุนมากขึ้นเรื่อยๆ ได้กลายเป็นเครื่องมือของอำนาจทุนในการครอบงำจิตสำนึกของผู้คนในสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยม ตลอดจนโลกทัศน์ที่สังคมและชุมชนต่างๆ สร้างขึ้นเพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยดี (พระไพศาล วิสาโล, 2546 : หน้า 31) นครศรีธรรมราช ได้ชื่อว่าเป็น “เมืองพระ” ทั้งโดยชื่อของเมืองที่แปลว่า “เมืองอันงามสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม” และโดยประวัติศาสตร์กล่าวคือกษัตริย์ของเมืองนครศรีธรรมราชโบราณทุกพระองค์เป็นพญาศรีธรรมโศกราช อันเปรียบเสมือนพระเจ้าอโศกมหาราชเอกอัครพุทธศาสนูปถัมภกผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนาและนอกจากนั้นโบราณวัตถุโบราณสถานวัดวาอาราม โดยเฉพาะพระบรมธาตุเจดีย์ของนครศรีธรรมราช(ระรวย อรรถวิภาคไพศาลย์, 2534 : หน้า 20) วิวัฒนาการอันยาวนานของอารยธรรมนครศรีธรรมราชและคาบสมุทรไทย ได้มีหลักฐานแน่ชัดว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นแกนหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางอารยธรรมและวัฒนธรรมในทุกสาขามาตั้งแต่อดีต ด้วยเหตุนี้จึงยากที่จะปฏิเสธว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชได้มีบทบาทอย่างสำคัญที่ส่งให้นครศรีธรรมราชกลายเป็น “เมืองแม่ทางวัฒนธรรม” ของภูมิภาคนี้ (ปรีชา นุ่นสุขและวิรัตน์ ชีระกุล, 2539 : หน้า 10)

หลักฐานทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจึงปรากฏให้เห็นอยู่เป็นจำนวนมาก ประเพณีของชาวปักษ์ใต้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อันเนื่องมาจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ทำให้ชาวนครศรีธรรมราชและชาวเมืองอื่นที่ได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม

ไปจากนครศรีธรรมราช ยึดเอาคติความเชื่อเหล่านั้นมาเป็นวิถีชีวิตของตน ประเพณีก็เป็นรูปแบบหนึ่ง
แห่งการปฏิบัติกิจ เพื่อบรรลุผลตามคติความเชื่อนั้น(ปรีชา นุ่นสุข, 2523 : หน้า 20)

ประเพณีพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งผูกพันอย่างใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของ
ประชาชนในท้องถิ่น อันเป็นมรดกที่สั่งสมของสังคม เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ในแง่
ของคุณธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนลักษณะของการประกอบพิธีกรรมของประเพณีต่างๆอันเป็น
ข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะพื้นที่ชนบทให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ประชัน รักพงษ์. 2540 : หน้า 1) ประเพณีเป็น
เรื่องเก่า แต่ปัจจุบันก็ยังถือและยังทำกันอยู่ และดูเหมือนจะยิ่งถือและยังทำกันหนักขึ้น เพราะถือว่า
ประเพณีเป็นของขลังศักดิ์สิทธิ์ สามารถเหนี่ยวรั้งจิตใจคนให้ยึดมั่นอยู่ได้ตลอดมา แม้วิทยาการ
สมัยใหม่จะเจริญก้าวหน้าไปสักเพียงไร แต่ความเชื่อถือเรื่องเก่าๆ ก็ยังฝังแน่นอยู่ตลอดเวลา เพราะ
เป็นของขลังศักดิ์สิทธิ์ (แปลก สนธิรักษ์, 2492 : หน้า 20) ประเพณีที่เป็นสัญลักษณ์ประจำเมือง
นครศรีธรรมราชมีหลายประเพณี ประเพณี “แห่ผ้าขึ้นธาตุ” เป็นสัญลักษณ์ประเพณีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะ
ประเพณีนี้ไม่มีปฏิบัติกันที่ใดในประเทศไทย นอกจากเมืองนครศรีธรรมราชเท่านั้น

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดไปจากเดิมมาก ดังเช่นความ
เปลี่ยนแปลงเรื่องผ้าพระบฏ ในปัจจุบันไม่มีการเขียนรูปพุทธประวัติลงบนผืนผ้า เนื่องจากช่างที่เขียน
ให้โดยหวังกุศลไม่คิดค่าจ้างหมดไป ถ้าจะทำเป็นพระบฏให้ถูกต้องตามคติโบราณก็ต้องจ้างด้วยราคา
แพง ชื่อประเพณีก็เปลี่ยนจาก "แห่พระบฏขึ้นธาตุ" เป็น "แห่ผ้าขึ้นธาตุ" ซึ่งก็คงเนื่องจากไม่มีพระบฏ
ดังกล่าวแล้ว และในการแห่แห่ก็มีแต่เพียงช่วยกันจับชายผ้า เทินผ้าไปตามถนนเป็นขบวน ไม่มีสำหรับ
อาหาร ไม่มีกระบุง กระจาดของสดของแห้ง บางกลุ่มมีการตั้งขบวนเดินเข้าสู่ วัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร อย่างเงียบๆ พอเป็นพิธี บางขบวน มีทนายทนายการร่วมแห่แห่มากมาย บ้างก็มีเครื่อง
ประโคม มีการร่ายรำนำขบวนอย่างเอิกเกริก ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ บางอย่างอาจจะเป็นสิ่ง
ธรรมดา เพราะแก่นหรือสาระไม่เปลี่ยนไป แต่บางอย่างซึ่งเป็นแก่นเป็นสาระได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย
ดังเช่นการไม่มีสำหรับของสดของแห้งเหมือนอย่างแต่ก่อน น่าจะต้องมีการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ เพื่อที่จะให้
คงไว้ซึ่งสาระสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีนี้ให้คงอยู่ตลอดไป (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น,
2537 : หน้า 184-187)

วัฒนธรรมต้องมีการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุที่มนุษย์มีลักษณะพิเศษ พื้นฐานที่เกื้อหนุนต่อการ
สร้างเสริมวัฒนธรรมตรงที่มีสมองและสติปัญญาเป็นเลิศ มีภาษาใช้ และลำตัวตั้งฉากกับพื้นโลก
ลักษณะดังกล่าวได้ทำให้มนุษย์มีอำนาจและโอกาสในการคิดค้นสร้างสรรค์และสืบทอดสิ่งที่ดีกว่าอยู่
เสมอ วัฒนธรรมชุดใดก็ตามที่ผู้คนในสังคมมองเห็นว่าเป็นความเสื่อมโทรม ด้อยค่า ล้าสมัย มนุษย์จะ
คิดค้นของใหม่ หรือปรับเปลี่ยนของเก่าให้สามารถสนองความต้องการของตนตามยุคสมัยอยู่เสมอ กล่าว
โดยสรุปได้ว่า ไม่มีวัฒนธรรมใดที่จะดำรงสภาพอยู่ได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าปฏิเสธ
การเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนด้วยเหตุผลใดก็ตาม ก็จะถูกกลืนทิ้งให้สูญ
หายไปในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ชอบคิดชอบประดิษฐ์คิดค้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการอันไม่สิ้นสุดของมนุษย์เอง มนุษย์จึงทำการทดลองปฏิบัติและแสวงหาความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ ผิดบ้างถูกบ้าง จนกลายเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของตน สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีมากด้วยกัน ที่สำคัญมีอาทิ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงโดยการแลกเปลี่ยนหรือยืมวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เป็นต้น หรือบางทีก็เปลี่ยนแปลงเนื่องจากความจำเป็นหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าบังคับ และเพราะจากการเปลี่ยนแปลงทางศาสนา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางอารยธรรมความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจะทำให้เห็นว่าล้วนเป็นตัวการทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ชาวพื้นเมืองภาคใต้ได้สั่งสมวัฒนธรรมพื้นฐานของตนมาเป็นเวลาช้านาน จนไม่อาจบอกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอ่อนหรือวัฒนธรรมแข็ง แต่เราเห็นว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นบริสุทธิ์และดีงาม ควรแก่การอนุรักษ์ ไว้ชั่วลูกชั่วหลาน เพื่อดำรงพฤติกรรมผลงานของมนุษย์ ส่วนหนึ่งไว้ตามสภาพการณ์ (ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์, 2523 : หน้า 20) การสืบทอดมรดกศิลปวัฒนธรรม ดังกล่าวนั้น สถาบันศาสนานับเป็นสถาบันสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชและชาวปักษ์ใต้ จนก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในหลายลักษณะและหลายรูปแบบ ประเพณีก็ชี้ให้เห็นสัมพันธ์ภาพระหว่างสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ได้เป็นอย่างดี แม้จะเป็นสัมพันธ์ภาพที่เกิดในเหตุการณ์ที่ล่วงมานานแสนนานแล้วก็ตาม แต่เหตุการณ์อันแสดงออกถึงวัฒนธรรมที่ดีงามของพุทธศาสนิกชนนั้น ก็ส่งผลสะท้อน ฝากฝัง และ สืบทอดต่อกันมายังบรรพบุรุษของเรารุ่นแล้วรุ่นเล่า สมัยแล้วสมัยเล่าจนมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของเราในทุกวันนี้ สิ่งนี้จึงเป็นมรดกที่มีคุณค่ายิ่งนัก ควรที่เราจะหวงแหน ส่งเสริม ฟื้นฟู และสืบทอดไว้เป็นมรดกของลูกหลานสืบไป (ปรีชา นุ่นสุข, 2523 : หน้า 33)

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งมีปรัชญาของหน่วยงานว่า “ความเป็นเลิศทางพระพุทธศาสนา” โดยมีมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระบรมธาตุวรมหาวิหารเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ดังกล่าวนี้นี้ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ทราบถึงสาระสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของประเพณี เพื่อให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่าและอนุรักษ์ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ให้คงอยู่ยั่งยืนสืบไป อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้อทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่จะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาปรับใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญทางพุทธศาสนาของชุมชนชาวนครศรีธรรมราชให้เหมาะสมอีกทางหนึ่งด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมารูปแบบกระบวนการและคุณค่า ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน นครศรีธรรมราช

3. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช” ผู้ศึกษากำหนดและจำกัดขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาเพื่อสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พื้นที่ศึกษาคือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตที่สำคัญต่อไปนี้

1.3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ให้แหล่งข้อมูล คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

1.3.1.3 การสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มประชากร 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

1) พระสงฆ์ ผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส จะใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จำนวน 10 รูป

2) นักวิชาการ จะใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จำนวน 10 คน

3) ประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนผู้ร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ จะใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน และประชาชนผู้ร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ 10 คน

1.3.1.4 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย ที่มีเนื้อหาการศึกษาการพัฒนาเพื่อสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พื้นที่ศึกษาคือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และสืบทอดให้ยั่งยืน

1.3.2 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนาเพื่อสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ขอบเขตในการวิจัยผู้ศึกษาได้กำหนดที่สำคัญต่อไปนี้

1.3.2.1 ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุวัดพระมหาธาตุนครศรีธรรมราช โดยจะศึกษาตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) ประวัติและความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) รูปแบบกระบวนการและขั้นตอนและปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช
- 3) คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 4) ศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการและขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะกรณีศึกษา นวัตกรรมเพื่อการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อหาแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวแทนของผู้รู้ จำนวน 20 คน จากนั้นจึงสัมภาษณ์เชิงลึก จากตัวแทน ดังกล่าว

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ เตรียมศึกษาข้อมูลด้านเอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา จากนั้นจึงลงสำรวจพื้นที่ครั้งแรก นอกจากนี้ยังเตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลอื่นๆ อีก เช่น สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยจะทำการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย บทความ จดหมายเหตุและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งการศึกษาข้อมูลทางเอกสารจะกระทำก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งค้นคว้าเพิ่มเติมในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนามและหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาภาคสนามด้วย ซึ่งการศึกษาจะค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ จะศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research)

ในการศึกษาภาคสนามครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Source) ผู้วิจัยจำเป็นต้องสำรวจพื้นที่ภาคสนามเบื้องต้นก่อนลงมือปฏิบัติการวิจัยภาคสนามจริง และมีวิธีในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

2.2.1 การสังเกต (Observation) ใช้วิธีการสังเกต 2 วิธี คือ

วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) โดยผู้ศึกษาจะสังเกตแบบมีส่วนร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่สุด และมีการจดบันทึกทันที

วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participatory observation) เป็นการสังเกตเชิงสำรวจสภาพเหตุการณ์โดยทั่วไป ในวันประกอบกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นธาตุวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อหาข้อมูลต่างๆ

2.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งจะมีแนวคำถามในการเข้าไปสัมภาษณ์ตามที่ได้ตั้งไว้ล่วงหน้า (Interview Guide) แต่แนวคำถามสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

อนึ่ง ในการสัมภาษณ์และสังเกต ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกจากการสังเกต เพื่อใช้เป็นหลักในการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการบันทึกข้อมูลด้วยเทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และสมุดบันทึก

3. การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบเบื้องต้นจะกระทำไปพร้อมๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย และหลังการเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้วซึ่งการตรวจสอบจะทำใน 3 ลักษณะ คือ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาว่าครบถ้วนทุกข้อคำถามหรือไม่ การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาว่าถูกต้องตามวัตถุประสงค์และตรงตามสภาพการณ์จริงหรือไม่ และการตรวจสอบความเป็นเอกภาพของข้อมูลว่ามีความเป็นลักษณะเดียวกันของคำตอบในข้อสัมภาษณ์เดียวกันของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูลการถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายแต่ละครั้งมาประกอบรวมด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยแยกแยะตามประเด็นที่ศึกษา โดยหาสิ่งที่เหมือนกัน สิ่งที่แตกต่างกัน หรือสิ่งที่สัมพันธ์กันของนวัตกรรมเพื่อการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หลังจากนั้นจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และสรุปอ้างอิงไปถึงสภาพการณ์จริงได้มากน้อยเพียงใด

5. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการร่วมระดมความคิดเพื่อหาข้อสรุปและความเหมาะสมตามแนวความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องคือนักวิชาการชุมชน 10 ท่าน โดยเลือกบุคคลที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปและมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้แก่ 1) ผศ.ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ 2) คุณฉันทนา เชื้อสถาปนาสิริ 3) คุณทรงสิริ วิจิรานนท์ 4) คุณนพวัฒน์ สมพันธ์ 5) คุณสมพุทธร ฐานะเจน 6) คุณวรรณสิริ นุ่นสุข 7) คุณพยุร นุ่นสุข 8) รศ.วิมล คำศรี 9) ผศ. ประหยัด เกษม ปรากฏทองถิ่น 10 ท่าน คือผู้ที่ได้รับการเลือก , ได้แก่ 1) นายบัณฑิต สุทธิมุสิก 2) นายเพ็ญ พัทธักษ์ 3) นายห้อง

วัฒนสมัย 4) นายเฉลิม จิตรมาศ 5) อุบาสิกาพวงน้อย 6) พระครูกาแก้ว 7) พระครูภาวนาจันทคุณ 8) นายจำเนียร คำหวาน 9) นายถมยา ทองหมื่น 10) นายหนังทวี อัครวิน คณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ 10 ท่านโดยใช้พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารโดยมีตำแหน่ง เป็นเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสที่ต้องเข้าร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุและพระสงฆ์ที่มีงานสร้างสรรค์ เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุ ได้แก่ 1.พระเทพวินยาภรณ์ 2.พระเทพวิสุทธิกวี 3.พระครูเหมเจติยานุรักษ์ 4.พระครูสิริเจติยาภรณ์ 5.พระครูสุนทรเจติยาภิรักษ์ 6.พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล (ดร.) 7.พระครูเหมเจติยาภิบาล 8.พระศรีธรรมประสาธน์ 9.พระมหาปรีดา ขนดีโสภณ (ดร.) 10.พระครูพิศิษฐ์คณาทร,ดร. บุคลากรหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1.วัฒนธรรมจังหวัด 2.คุณวนิดา ชุมชุม 3.นายวิชม ทองสงค์

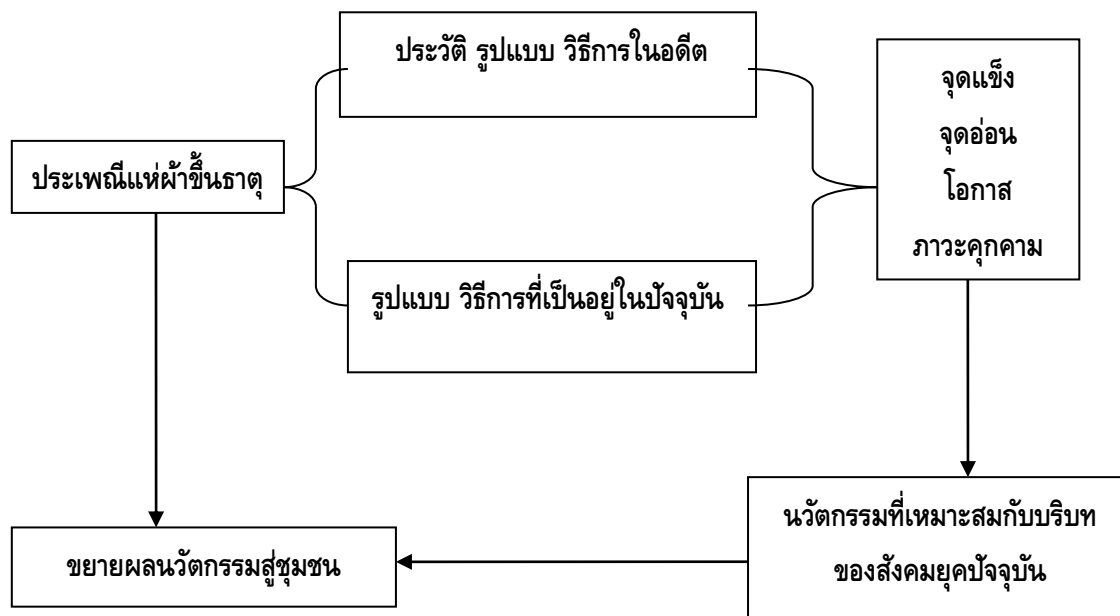
6.การสรุป อภิปรายและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่นำข้อสรุปมาสังเคราะห์ เชื่อมโยงสู่ภาพรวม และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

7.สร้างนวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ตามองค์ความรู้ที่ได้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการชุมชน 10 ท่าน, ประชาชนท้องถิ่น 10 ท่าน , คณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ 10 ท่าน และบุคลากรหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ เหมาะสมและความถูกต้องของนวัตกรรม

1.5 แสดงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวความคิด

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีคู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชมาช้านาน และยังคงเป็น ประเพณีที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างมาก แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป การเปลี่ยนแปลงรูปแบบส่งผลให้คุณค่าในกิจกรรมบางขั้นตอนได้ลดหายไป จึงต้องมีการศึกษารูปแบบ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุให้มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีให้มี คุณค่า คู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชสืบไป ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของจัดโครงการวิจัย ครั้งนี้ไว้ดังนี้

กรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและรูปแบบประเพณีที่เกี่ยวข้องด้วยองค์พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.สามารถวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภาวะคุกคาม ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.ได้องค์ความรู้จากวัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องมาจากความเชื่อและประเพณีที่เกี่ยวข้องด้วยองค์พระบรมธาตุเจดีย์ของชาวนคร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนใดส่วนหนึ่งในการที่จะพัฒนาวัฒนธรรมและสังคมของท้องถิ่น

4.ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ให้แก่เยาวชนของประเทศชาติ และประเพณีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยองค์พระบรมธาตุเจดีย์วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

5.การศึกษาจะทำให้ประเพณีนี้ได้รับการสืบทอด และมีรูปแบบกิจกรรมที่น่าสนใจทำให้เกิดความสนใจในการที่จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อและประเพณีของท้องถิ่นอีกต่อไป

6.ได้องค์ความรู้ันวัตกรรมมาสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เพื่อสนับสนุนการเป็นมรดกโลกขององค์พระบรมธาตุเจดีย์

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

และเขียนงานบทที่ 1-3												
ประชุมคณะวิจัยครั้งที่ 2 วางแผนการเก็บข้อมูลภาคสนาม			↔									
การตรวจสอบข้อมูล				↔								
เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก Indep Inter view					↔							
การวิเคราะห์ข้อมูล						↔						
เขียนรายงานวิจัยบทที่ 4							↔					
สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์								↔				
การดำเนินงาน เดือนที่	ระยะเวลาดำเนินงาน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
จัดสถิติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ									↔			
ประชุมครั้งที่ 3 เตรียมการจัดสัมมนาทางวิชาการ									↔			
จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์										↔		
ขยายผลและเผยแพร่นวัตกรรม											↔	

1.9 ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

1.9.1 ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประเพณีที่อยู่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของวิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราชทำให้ผู้วิจัยมีความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัย

1.9.2 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีนักวิชาการ ปราชญ์ท้องถิ่น และผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาแนะนำในการวิจัยที่เกี่ยวกับประเพณีสวดด้านได้เป็นอย่างดี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมเพื่อการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 ความหมายของประเพณี
- 2.1.2 ประเภทของประเพณี
- 2.1.3 ความสำคัญของประเพณี
- 2.1.4 คุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณี
- 2.1.5 แนวทางการอนุรักษ์ของประเพณี
- 2.1.6 วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาประเพณีและวัฒนธรรม
- 2.1.7 สถานะทางด้านการเป็นผู้นำทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 2.1.8 ความเชื่อเกี่ยวกับแห่ผ้าเพื่อสักการะบูชาพระบรมธาตุเจดีย์
- 2.1.9 ตำนานและประวัติพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความหมายของประเพณี

คำว่า “ประเพณี” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : หน้า 663) ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี คือ สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียมหรือจารีตประเพณี

รัชนิกร เศรษฐ (2542 : หน้า 149) ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่สืบทอดกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในหมู่คณะ เป็นนิสัยสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ต้องเอาอย่างบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบๆ ตน หากจะกล่าวถึงประเพณีไทยก็หมายถึงนิสัยสังคมของคนไทย ซึ่งได้รับมรดกตกทอดมาตั้งแต่เดิม และมองเห็นได้ในทุกภาคของสังคมไทย เช่น ประเพณีทำบุญ และประเพณีแต่งงาน เป็นต้น

พวงผกา คุโรวาท (2539 : หน้า 49) ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทักษะคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำการต่างๆ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาแต่ในอดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีคือเป็นสิ่งที่คนเราปฏิบัติเชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน

สุพัตรา สุภาพ (2541 : หน้า 107) ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทักษะคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำการต่างๆ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีเป็นสิ่งที่ปฏิบัติเชื่อถือกันมานานจนกลายเป็นความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและมีอิทธิพลถึงปัจจุบัน

จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าว ประมวลได้ว่า ประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่สืบทอดกันมาจนเป็นที่ยอมรับของในสังคม ลักษณะสำคัญของประเพณีคือเป็นสิ่งที่คนเราปฏิบัติเชื่อถือจนกลายเป็นแบบอย่างที่ดีงามอยู่ถึงในปัจจุบัน

2.1.2 ประเภทของประเพณี

ประเพณีสามารถจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้หลายประเภท แต่เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกดังมีนักวิชาการได้จำแนกไว้ดังต่อไปนี้

ประภาสรี สีหอำไพ (2538:หน้า 16) ได้จำแนกประเภทตามลักษณะการดำเนินชีวิตออกเป็น 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การทำศพ อันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนาพิธี เป็นต้น
2. ประเพณีและพระราชพิธีในเทศกาลต่างๆ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ และพระราชพิธีแรกนาขวัญ ประเพณีลอยกระทง พิธีตรียัมปวาย เป็นต้น

3. ประเพณีเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ประเพณีวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีวันวิสาขบูชา เป็นต้น

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2533:หน้า 48-50) ได้รวบรวมการจัดประเภทของประเพณีไว้หลายลักษณะสรุปได้ดังนี้

1. แบ่งตามฐานะของบุคคลผู้ประกอบพิธี แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 ประเพณีของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีฉัตรมงคล ตลอดจนรัฐพิธีต่างๆ ที่รัฐบาลจัดถวายพระมหากษัตริย์เนื่องในโอกาสต่างๆ เป็นต้น

1.2 ประเพณีของราษฎร ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัวและที่เกี่ยวกับส่วนรวมกันเนื่องด้วยเทศกาลต่างๆ เช่น การบวช การทำบุญขึ้นบ้านใหม่และเทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น

2. แบ่งตามลักษณะของบุคคลผู้ประกอบพิธี แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันเฉพาะภายในครอบครัว เช่น ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำศพ และประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

2.2 ประเพณีส่วนชุมชน หมายถึง ประเพณีปฏิบัติกันของคนทั่วไปในชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทอดกฐิน และประเพณีทอดผ้าป่า เป็นต้น

2.3 ประเพณีส่วนของรัฐบาล หมายถึง ประเพณีที่ทางราชการจัดขึ้นเกี่ยวกับราชพิธี และรัฐพิธีต่างๆ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา และพระราชพิธีฉัตรมงคล เป็นต้น

3. แบ่งตามจุดประสงค์ของประเพณี แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่คนในสังคมใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเสมือนข้อบังคับทางจรรยาหรือศีลธรรมของสังคม ถ้าใครละเมิดหรือไม่กระทำตามถือว่าเป็นความผิดหรือเป็นความชั่ว เช่น ตามจารีตประเพณีกำหนดให้พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูก หากพ่อแม่คนใดละเลยก็จะเป็นคนชั่วและมีความผิด เป็นต้น

3.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนโดยตรงและโดยปริยาย เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน และประเพณีการตาย เป็นต้น

3.3 ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก ใครจะปฏิบัติก็ได้หรือไม่ปฏิบัติก็ได้ เช่น ประเพณีการแต่งงานตามกาลเทศะ หรือประเพณีการใช้คำพูดให้เหมาะสมในโอกาสต่างๆ เป็นต้น

สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2536: หน้า 6-7) ได้แบ่งประเภทของประเพณีเป็น 3 อย่าง สรุปได้ดังนี้

1. จารีตประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับศีลธรรม และสวัสดิภาพของสังคมส่วนร่วมมีการบังคับให้กระทำ ถ้าไม่ทำก็ถือว่าผิดหรือชั่วต้องมีการลงโทษ เช่น ลูกควรกตัญญูตต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นต้น

2. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่ได้มีระเบียบแบบแผนวางไว้โดยตรง หรือโดยอ้อมและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

2.1 โดยตรง คือ มีระเบียบกฎเกณฑ์พิธีต่างๆ กำหนดไว้ชัดเจน เช่น ไหว้ครู ต้องทำอย่างไร หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือเรื่องการศึกษาต้องมีระเบียบแบบแผนประการใดบ้าง เป็นต้น

2.2. โดยอ้อม เป็นประเพณีที่รู้กันโดยทั่วไป ไม่ได้วางไว้แน่นอน แต่ที่ปฏิบัติได้ เพราะมีการบอกเล่าสืบต่อกันมา เช่น แห่นางแมว หรือการจุดบั้งไฟของอีสาน เป็นต้น

3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดา ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบธรรมเนียม ไม่มีผิดถูกเหมือนจารีตประเพณี เป็นเรื่องที่ปฏิบัติกันมาจนเกิดความเคยชิน เช่น การตักน้ำจากขามแทนแก้ว หรือเขียนจดหมายไม่เซ็นชื่อ เป็นต้น

จากทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าประเพณีนั้นสามารถจำแนกได้หลายประเภท ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งและเจตนาของการศึกษาของนักวิชาการแต่ละท่าน เนื่องจากประเพณีเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละสังคมแล้วแต่ว่าสังคมให้ความสำคัญกับประเพณีนั้นเพียงไร

2.1.3 ความสำคัญของประเพณี

ประเพณีไทยเป็นสิ่งสำคัญและควรสงวนไว้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากประเพณีเกิดจากความเชื่อและการปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา ดังนั้นนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของประเพณีไว้ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ แสดงอดีตมีความเจริญมาช้านานของสังคมคนไทย จึงควรภูมิใจในชาติของตนเอง

2. ประเพณีมีส่วนสนับสนุนให้ชาติเจริญรุ่งเรืองในทฤษฎีที่ดีและถูกต้อง ประเพณีใดหากดีอยู่แล้วก็ควรรักษาไว้ โดยมีให้ประเพณีของชาติอื่นมามีอิทธิพลเหนือประเพณีนั้น การที่ชาติไทยมีประเพณีอันดีงามเป็นของตนเองนี้แสดงว่าชาติไทยมีอารยธรรมทัดเทียมกับประเทศอื่น

3. ชาติไทยมีประเพณีเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของตน ดังนั้นการมีประเพณีเป็นของตนเองจึงเป็นที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะเป็นประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในชาติให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงความเป็นพวกเดียวกันและส่งเสริมความมั่นคงของชาติ และประเพณีเป็นเครื่องแสดงอดีตและปัจจุบันซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบไทย ด้วยเหตุกล่าวนี้นักสนใจประเพณีไทยจึงเท่ากับการให้ความสำคัญแก่ตนเอง

รัชนิกร เศรษฐ (2532:หน้า 151 – 152) ได้กล่าวถึงความสำคัญประเพณีไว้ว่า

1. ประเพณีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่แสดงอดีตที่มีความเจริญมาช้านาน

2. ประเพณีที่ดีเป็นตัวอย่างบอกถึงความเจริญ มีอารยธรรมและมีเกียรติทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ
3. ประเพณีไทยเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยโดยมิได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืมจากชาติอื่น
4. ประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน และเสริมความมั่นคงของประเทศชาติ
5. ประเพณีนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและปัจจุบันของวิถีชีวิตแบบไทย ผู้ที่ละทิ้งไม่สนใจประเพณีดั้งเดิมของไทยเท่ากับเป็นการดูถูกตนเอง

จากทฤษฎีของนักวิชาการของแต่ละท่าน พอประมวลได้ว่า ประเพณีมีความสำคัญมาก ซึ่งจะเป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนเพื่อกำหนดลักษณะของคนในสังคมนั้นๆ ได้ เช่น ประเพณีแสดงออกถึงความเป็นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นแบบแผนของสังคมโดยรวมได้

2.1.4 คุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณี

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณี ไว้ดังนี้

วิจิตร ขอนยาง (2532:หน้า 41 – 45) ได้ศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน กล่าวถึงคุณค่าอันเกิดจากปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านศาสนา ประเพณีมีคุณค่าต่อศาสนา สรุปได้ดังนี้
 - 1.1 ประเพณีบางประการทำให้ผู้ปฏิบัติได้แสดงกตเวทิต์ต่อผู้มีพระคุณ ทั้งที่เสียชีวิตไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ปัจจุบัน เช่น ประเพณีการทำบุญแก่ผู้ตาย ประเพณีรดน้ำดำหัว เป็นต้น
 - 1.2 ประเพณีบางประการทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบใจมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ เป็นผลให้เกิดการปฏิบัติที่ดีตามมาด้วย
 - 1.3 ประเพณีบางประการทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติทำดี สนับสนุนคำสอนทางพุทธศาสนาที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
 - 1.4 ประเพณีบางประการทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจเอื้อเฟื้อมีเมตตาต่อมนุษย์ เช่น ประเพณีแจกทาน เป็นต้น
2. ด้านวัฒนธรรม
 - 2.1 ประเพณีมีส่วนควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้เป็นผู้ที่ประพฤติในทำนองคลองธรรม มีความสงบเกิดขึ้นในสังคม เช่น ประเพณีตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา
 - 2.2 ประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ เพราะประเพณีเป็นเรื่องของบุคคลและชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมมาเป็นเวลาช้านาน เช่น สงกรานต์ จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

2.3 ประเพณีบางประการเป็นเครื่องยกย่องเกื้อหนุนทางสังคมไว้อย่างมีความหมาย เรื่องราวของคนในสังคมบางอย่างอธิบายให้เข้าใจได้ยากและจะต้องใช้เวลา แต่ประเพณีสามารถสรุปความหมายออกมาได้ โดยบรรจุไว้ในพิธีกรรมแต่ละขั้นตอน เช่น การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

3. ด้านเศรษฐกิจและการปกครอง คุณค่าทางด้านนี้ไม่แสดงออกตรงๆ แต่จะแฝงไว้อยู่ในการปฏิบัติดังนี้

3.1 เป็นเครื่องหมายแสดงความผูกพันทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติประเพณีจะมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเสมอ ให้มองที่การแลกเปลี่ยนทางวัตถุที่จะนำมาประกอบพิธีกรรมนั้นๆ เช่น ค่าสินสอด ของฝาก ค่ายกครู เป็นต้น

3.2 ประเพณีเป็นจุดรวมแห่งความสามัคคี เพราะประเพณีเกิดจากการร่วมใจของตนในสังคม

อิสมาแอ สาและ (2541: หน้า 69) ได้ศึกษาประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาเฉพาะคุณค่าอันเกิดจากประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พอสรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านสังคมวัฒนธรรม สรุปดังนี้

1.1 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว เครือญาติ และหมู่มิตรสหาย

1.2 อนุรักษ์วัฒนธรรมด้านศิลปะและการบริโภคขนานาชนิดในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

1.3 ส่งเสริมทางด้านจริยธรรม คุณธรรมและขนบประเพณีทั้งหลาย ทั้งทางด้านศาสนาและความเชื่อต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันให้คงอยู่ตลอดไป

1.4 ป้องกันความไม่สงบเรียบร้อยที่อาจจะเกิดขึ้นภายในสังคม ส่งผลให้ทุกคนมีวินัยเคารพในกฎเกณฑ์กติกาของสังคมที่กำหนดไว้

1.5 ส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งพาซึ่งกันและกันในหมู่คณะ

2. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ ประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เปรียบเสมือนจุดนัดพบมีทั้งผู้คนในชุมชนเดียวกัน ต่างชุมชนเป็นจำนวนมากมารวมกลุ่มเพื่อร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแต่งงาน เจ้าภาพมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินลงทุน จัดซื้อแลกเปลี่ยนเครื่องบริโภคเครื่องใช้สอยต่างๆ เพื่อต้อนรับและบริการแก่ผู้มาร่วมงาน และผู้มาร่วมงานจะมีการตอบแทนสนับสนุนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันด้วยเงินทองหรือสิ่งของ จึงก่อให้เกิดกระบวนการทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางด้านเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในวิถีชีวิตของชุมชน

อารีรัตน์ แซ่คง (2539: หน้า 98) ได้ศึกษา ประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาเฉพาะคุณค่าอันเกิดจากประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีการขอบคุณ การรำลึกบรรพบุรุษ เทพเจ้าและสถานที่ ตอบแทนน้ำใจผู้ร่วมงานและเพื่อนบ้านได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. คุณค่าสภาพร่างกายและจิตใจ การได้ทำความสะอาด อาคารที่อยู่อาศัยสร้างบรรยากาศให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. คุณค่าทางด้านสามัคคีธรรม เกิดความสามัคคีจากกิจกรรมต่างๆ การช่วยกันทำความสะอาด การสร้างความรู้สึกรักจากการประกอบประเพณี การไม่พูดคำหยาบ อดทนอดกลั้น ยั่วโยให้โกรธเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี

4. คุณค่าด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว การประกอบประเพณีจำเป็นต้องซื้อวัสดุอุปกรณ์ซึ่งของที่จำเป็นสำหรับประกอบพิธีกรรม ช่วงเทศกาลตรุษจีนมีชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยว จับจ่ายสินค้าเป็นการนำเงินเข้าสู่ท้องถิ่น

จากทฤษฎีของนักวิชาการ พอประมวลได้ว่า ประเพณีต่างๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมามีค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณีเหล่านั้น ที่ปรากฏให้เห็นแต่ละประเพณี คือ คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม คุณค่าต่อประเพณี คุณค่าต่อความเชื่อ คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน คุณค่าทางจริยธรรม และคุณค่าด้านพระศาสนา เป็นต้น

2.1.5 แนวทางการอนุรักษ์ของประเพณี

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2542 หมวด 3 ได้ให้แนวในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม และการดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อให้วัฒนธรรมเจริญก้าวหน้าอย่างมีสมดุลไว้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการวางแผนวัฒนธรรม ทั้งเป็นแผนระยะยาว แผนระยะสั้น แผนระดับชาติแผนระดับท้องถิ่นเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

2. ควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการประสานแผนและระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากร เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และระหว่างประเทศ

3. ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมทุกระดับ ให้ถือว่าศาสนธรรมเป็นบ่อเกิดสำคัญของการประพฤติปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่นๆ

4. ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรม ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะการทำนุบำรุงรักษามรดกวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในค่าของวัฒนธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมแก่ยุคสมัยก็เป็นจำเป็นยิ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ: 2538 หน้า 68)

2.1.6 วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาประเพณีและวัฒนธรรม

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2542 หมวด 4 ได้ให้วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้มีการริเริ่มสร้างสรรค์ บุกเบิกประดิษฐ์คิดค้นการวิจัย และการพัฒนาทางวัฒนธรรม

2. การส่งเสริมและสนับสนุน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการใดๆ ที่ช่วยให้นักบริหาร นักวิชาการผู้ประกอบการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมด้านต่างๆ การยกย่อง เชิดชูเกียรติและการอุปถัมภ์ศิลปินนักประดิษฐ์คิดค้น และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

3. การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อนำ วัฒนธรรมไปสู่ประชาชนทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบ เช่น การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ การจัดรายการ โทรทัศน์และวิทยุ การใช้สื่อมวลชนประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ทางวัฒนธรรม

4. การจัดบริการทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้มี โอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม และถูกต้อง เช่น การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การบริการห้องสมุด การจัดการแสดงนิทรรศการ การสาธิต การจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมตามเทศกาล และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจน กิจกรรมอื่นใดที่สามารถให้ประชาชนได้รับการบริการต่างๆ เหล่านั้น

5. การอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และฟื้นฟูวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการ เพื่อ การพิทักษ์ รักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ได้ส่งสืบทอดมาจากอดีต แม้บางอย่างอาจจะไม่ให้ประโยชน์ ใช้สอยในปัจจุบันแล้วก็ตาม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์ให้ คงอยู่ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า หาร่องรอยของความเจริญทางวัฒนธรรมในอดีต รวมไปถึง การจัดตั้งหน่วยศิลปากร ศูนย์วัฒนธรรมพิพิธภัณฑสถาน และสถานที่ใดๆ เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

6. การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการ ให้ประชาชนส่วนใหญ่หรือทั้งหมด ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การจัด กิจกรรม และการดำเนินการทางวัฒนธรรม ตลอดทั้งมีส่วนร่วมในการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมในการ เลือกรับ วัฒนธรรมและการส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

7. การเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คือ การจัดกิจกรรมหรือ ดำเนินการใดๆ ทางวัฒนธรรม ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีการยอมรับวัฒนธรรม ท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมกลุ่มชนในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดหรือลดภาวะ ความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านั้นในการเสริมสร้างความเข้าใจ นอกจากการให้ทุกกลุ่มชนมี ความรู้ ความเข้าใจ และซาบซึ้งในวัฒนธรรมของกันและกันแล้ว ย่อมรวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ บุคคลหรือประชาชน มีสิทธิเสรีภาพในการประพฤติปฏิบัตินั้น ไม่เป็นพิษเป็นภัยหรือกระทบกระเทือน ความมั่นคงของสังคมไทยโดยรวม

8. การจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมและดำเนินการ เพื่อพัฒนาให้ ประชาชนมีความรู้ความสามารถอ่านออกเขียนได้ สื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การลดอัตรา การไม่รู้หนังสือ การบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง การจัดเนื้อหาทางวัฒนธรรมในหลักสูตรการเรียน การสอนโดยตรงและโดยอ้อม การเตรียมและพัฒนาบุคลากรโดยจัดการศึกษา เพื่อฝึกอบรมนักบริหาร

นักวิชาการ ศิลปิน และนักเรียน นักศึกษาด้วยวิธีการในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางศิลปะทุกแขนงสำหรับเด็กและเยาวชน

9. การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการในการปรับปรุงชุมชนที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม เครื่องอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภค รวมทั้งการบริการอนามัยเพิ่มพูนสิ่งดีงาม และสิ่งบันเทิงใจในชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชน การจัดระบบงาน และสิ่งแวดล้อมในสำนักงานโรงแรม ในเรือกสวนไร่นา ตลอดจนสถานที่สาธารณะต่างๆ ให้เรียบร้อย สะอาด สวยงาม และมีความเพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

10. การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะดีเด่นของหมู่คณะ และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และชักนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องสอดคล้องกับลักษณะเด่น อันเป็นเอกลักษณ์ของหมู่คณะและของประเทศ

11. การดำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของความดีงามวัฒนธรรม ด้วยการจัดประกวดการแข่งขันและกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งการป้องกันไม่ให้ความดีงามเหล่านั้นถูกบ่อนทำลาย

12. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนานาประเทศ การศึกษาภาษาไทยและวรรณกรรมของชนเผ่าไทยในประเทศต่างๆ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมและบุคลากรทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ การสนับสนุนให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของชาติอื่น เพื่อให้ตระหนักถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของไทย โดยหวังผลสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าในสังคม และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ: 2538 หน้า 69 –70)

จากทฤษฎีของนักวิชาการ สรุปได้ว่า แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจะมีคุณค่ายิ่งและต้องมีแบบแผนที่ชัดเจน ควรส่งเสริมอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติสืบทอดต่อไป

2.1.7 สถานะทางด้านการเป็นผู้นำทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ปรีชา นุ่นสุข กล่าวว่า(2523: หน้า 95-97) นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มาก เพราะเป็นจังหวัดที่เก่าแก่และมีบทบาทสำคัญต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ก่อนที่จะเป็นราชธานีหลายร้อยปี นครศรีธรรมราชเป็นที่รู้จักกันในชื่อเรียกต่างกัน เช่น จดหมายเหตุจีน เรียกว่า “ตั้งมาหลิ่ง” คัมภีร์บาลีมหานิเทศตีสุเมตเตยยสูตร เรียกว่า “ตมพลิงคม” และในศิลาจารึกหลักที่ 24 เรียกว่า “ตามพวลิงค์” เป็นต้น

ตั้งแต่โบราณมานครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นอาณาจักรอิสระที่ยิ่งใหญ่ มีพระมหากษัตริย์หรือพระราชาธิบดีเป็นผู้ปกครองสืบต่อกันตามลำดับ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สันนิษฐานได้ว่าเดิมนครศรีธรรมราชเป็นชุมชนเล็ก ซึ่งมีมาก่อนพุทธศตวรรษที่ 7 ครั้นพุทธศตวรรษที่ 7 มีหลักฐานว่าพราหมณ์จากอินเดียได้เดินทางโดยทางเรือเข้ามาค้าขายกับนครศรีธรรมราชอยู่เนืองๆ

ต่อมาชุมชนนี้ก็ขยายตัวขึ้นเป็นเมือง และอาณาจักรตามลำดับ มีกษัตริย์ปกครอง โดยมีปฐมกษัตริย์ทรงพระนามว่า “พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช” และมีเมืองขึ้นอยู่ตลอดแนวคาบมหาสมุทรมลายู จำนวน 12 เมือง ดังที่เรียกกันว่า “เมืองสิบสองนักษัตร” จึงได้ชื่อว่าอาณาจักรตามพรลิงค์ หรือนครศรีธรรมราชเป็นอาณาจักรที่สำคัญต่อภูมิภาคนี้มาก และสันนิษฐานว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-18 อาณาจักรนี้คงจะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยในบางยุคสมัย ส่วนกษัตริย์ที่ทรงปกครองนั้นอยู่ในราชวงศ์ปัทมวงศ์

ในสมัยกรุงสุโขทัยตอนต้นนั้น นครศรีธรรมราชเป็นอาณาจักรอิสระที่ทรงอิทธิพลมาก มีหลักฐานว่าพระเจ้าจันทรภาณุแห่งนครศรีธรรมราช ยกกองทัพข้ามทะเลไปตีลังกาถึงสองครั้ง และได้อัญเชิญพระพุทธรูปจากลังกา มาประดิษฐานในนครศรีธรรมราชด้วย

เมื่อเป็นมิตรกับสุโขทัย นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีความสำคัญต่อสุโขทัยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม กษัตริย์สุโขทัยได้อาราธนาพระสงฆ์และเขื่อนักปราชญ์ราชบัณฑิต จากนครศรีธรรมราชไปเผยแผ่พุทธศาสนาหลักธรรมคำสั่งสอน ซึ่งนครศรีธรรมราชรับมาจากลังกาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีในสุโขทัย ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชด้านที่ 3 บรรทัดที่ 29 – 30 ว่า “...มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรมราชมา...” (คำว่า “หลวกกว่า” หมายความว่า เก่งกว่า เหนือกว่า มีความรู้มากกว่า)

ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี นครศรีธรรมราชได้ลดฐานะและอำนาจจากการเป็นอาณาจักรอิสระ มาเป็นหัวเมืองในขอบขันฑสีมาของราชอาณาจักรไทยโดยตลอด แต่กระนั้นก็ได้หมายความว่านครศรีธรรมราชจะหมดสิ้นความสำคัญไปเลยทีเดียว ตรงกันข้าม นครศรีธรรมราชกลับมีฐานะเป็นหัวเมืองเอกเพียงหัวเมืองเดียวในบรรดาหัวเมืองปักษ์ใต้ มีบทบาทควบคุมและกำกับหัวเมืองปักษ์ใต้ตลอดจนหัวเมืองมลายูหลายเมืองติดต่อกันหลายยุคหลายสมัย นอกจากนี้ในบางช่วง เช่น ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี นครศรีธรรมราช ก็มีฐานะเป็นประเทศราชอยู่ระยะหนึ่ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านครศรีธรรมราชมีความสำคัญมาโดยตลอด

ล่วงถึงสมัยปฏิรูปการปกครอง ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นครศรีธรรมราชก็มีฐานะเป็นมณฑลช่วงหนึ่ง หลังจากนั้นจึงมีฐานะเป็นจังหวัดที่มีฐานะและอำนาจเท่าเทียมกับจังหวัดอื่นๆ ตามพระราชบัญญัติการปกครองส่วนภูมิภาคในเวลาต่อมา โดยนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีจำนวนหมู่บ้าน และจำนวนประชากรมากกว่าจังหวัดใดๆ ในภาคใต้

พร้อม มณีโชติ (2521:หน้า 37) กล่าวว่า นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีบทบาททั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมบนคาบสมุทรมาเลย์ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา บทบาทอันสำคัญของนครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นดินแดนแห่งแรกของการเข้ามาประดิษฐานของ พุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ ประมาณ พ.ศ. 1300 พระเจ้ากรุงศรีวิชัย เรื่องอำนาจจึงได้แผ่ พระพุทธศาสนาแบบมหายาน เข้ามาในภูมิภาคดังกล่าว ปรากฏหลักฐานด้านศิลปกรรม ปฏึกากรรม ตลอดไปถึงอารยธรรมด้านต่างๆ ไว้มากมาย แต่ที่มีหลักฐานปรากฏชัดอยู่ 3 แห่งคือ พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช พระธาตุไชยา และพระพุทไธยาสน์ จังหวัดยะลา

ปรีชา นุ่นสุขและวิรัตน์ ธีระกุล (2531 : หน้า 5) กล่าวว่า วิวัฒนาการอันยาวนานของ อารยธรรม นครศรีธรรมราชและคาบสมุทรไทย ได้มีหลักฐานแน่ชัดว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นแกนหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางอารยธรรมและวัฒนธรรมในทุกสาขามาตั้งแต่อดีต ด้วยเหตุนี้จึงยากที่จะปฏิเสธว่าพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชได้มีบทบาทอย่างสำคัญที่ส่งให้นครศรีธรรมราช กลายเป็น “เมืองแม่ทางวัฒนธรรม” ของภูมิภาคนี้

ศรีศักร วัลลิโภดม (2531 : หน้า 9-10) กล่าวสนับสนุนในเรื่องนี้ว่า อ้างใน ปรีชา นุ่นสุข และวิรัตน์ ธีระกุล (ว่า “...พระเจดีย์องค์นี้เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองของเมือง นครศรีธรรมราช เพราะได้กลายเป็นแบบอย่างให้แก่ สถาปัตยกรรมอื่นๆ องค์สร้างขึ้นมาในสมัยหลังๆ ในทำนองเดียวกันกับพระเจดีย์บรมธาตุไชยา พระเจดีย์พระธาตุนครศรีธรรมราชกลายเป็นเจดีย์ที่ส่ง อิทธิพลในทางสถาปัตยกรรมไปยังเจดีย์ในเขตต่างๆ ทางภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทย...” ผลการศึกษาที่อ้างถึง แสดงให้เห็นแนวคิดที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการและอิทธิพลทางสถาปัตยกรรมของพระ บรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชได้อย่างชัดเจน กล่าวเฉพาะพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชองค์ ปัจจุบันมีหลักฐานทางโบราณคดีเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าได้มีอิทธิพลทางสถาปัตยกรรมต่อพระเจดีย์ทรง ลังกาทั้งมวลในภาคใต้ เช่น เจดีย์ที่วัดพะโคะ: เจดีย์ที่วัดจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ เจดีย์ที่วัดเจดีย์งาม อำเภอรโนด จังหวัดสงขลาและเจดีย์ที่วัดตะเขียน ตำบลบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เป็นต้น ส่วนในภาคกลาง นอกจากเจดีย์ในพระนครศรีอยุธยาจะได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราชแล้ว เจดีย์อีกหลายองค์ในกำแพงเพชรและสุโขทัยก็ได้รับอิทธิพลจากพระบรมธาตุเจดีย์ องค์นี้ด้วย เช่น เจดีย์ที่วัดศรีพิจิตรกิริยิตถ์กัลยาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย: เจดีย์วัดช้างรอบ อำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร เจดีย์ที่วัดช้างล้อม อำเภอศรีสัชนาลัย และเจดีย์ช้างล้อม วัดสรศักดิ์ อำเภอ เมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น ในทำนองเดียวกันเจดีย์หลายองค์ในภาคเหนือก็ได้รับอิทธิพลจากพระบรม ธาตุเจดีย์องค์นี้ เช่น เจดีย์วัดสวนดอก เจดีย์ที่วัดอุโมงค์อารยมนทล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเจดีย์วัดป่าแดงหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเมืองใหญ่ของภาคใต้ ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยิ่งใหญ่ กว่าเมืองใดๆ ในภาคใต้ ในฐานะที่เคยเป็นเมืองเจ้าพระยามหานคร มีเมืองประเทศราชใหญ่น้อยขึ้นอยู่กับเมืองนครศรีธรรมราช และเป็นที่ประดิษฐานของพระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุด

แห่งหนึ่งของภาคใต้ ทั้งนี้ยังก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศาสนา ภาษา วรรณกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ คู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญ และยังเผยแผ่ไปยังเมืองต่างๆ

2.1.8 ความเชื่อเกี่ยวกับแห้วเพื่อสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์

ปรีชา นุ่นสุข (2523:หน้า: 97-118) กล่าวว่า ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา นครศรีธรรมราชมีมรดกที่บรรพชนได้ส่งมอบไว้อย่างมากมาย ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปกรรม ศาสนา ภาษา วรรณกรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้บรรพบุรุษได้ส่งมอบและสืบทอดมาให้ลูกหลานมาจนปัจจุบันนี้

นครศรีธรรมราชจึงกลายเป็นศูนย์กลางทางศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มาโดยตลอด เมื่อนี้จึงเปรียบเสมือนเมืองตากสินหรือมหาวิทยาลัยทางศาสนาที่มีชื่อเสียงบนคาบสมุทรลพบุรี หลักฐานที่สามารถยืนยันความจริงข้อนี้ได้อย่างมั่นคงคือ โบราณวัตถุ โบราณสถาน เทวสถาน และศิลปวัตถุยุคสมัยต่างๆ เป็นจำนวนมากที่พบกระจัดกระจายอยู่ทุกส่วนของนครศรีธรรมราช

จากคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา ก่อให้ชาวปักษ์ใต้เกิดวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาดังกล่าวมากมาย วิถีชีวิตและความเชื่อเหล่านั้นได้สะท้อนออกมาในหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพลงร้องเรือ สำนวน ภาษา และประเพณี เป็นต้น

ประเพณีที่เป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองนครศรีธรรมราชนั้นมีหลายประเพณี “ประเพณี แห้วขึ้นธาตุ” เป็นสัญลักษณ์ของเมืองนครศรีธรรมราชหนึ่ง เพราะประเพณีนี้ไม่มีปฏิบัติกันที่ใดในประเทศไทย นอกจากเมืองนครเท่านั้น

ประเพณีแห้วขึ้นธาตุ เป็นประเพณีที่ชาวนครและพุทธศาสนิกชนจากต่างแดนได้ร่วมใจกันบริจาคเงินทองตามกำลังศรัทธา นำเงินที่ได้จากการบริจาค้นั้น ไปซื้อผ้ามาเย็บต่อกันเข้าให้เป็นแถบยาวนับพันหลา แล้วแห้วนั้นไปยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อนำแถบผ้าขึ้นไปพันโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ อันเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

สมัยก่อนพุทธกาล ชาวอินเดียส่วนใหญ่มีความเชื่อในสิ่งลี้ลับอยู่มาก โดยเฉพาะในศาสนาพราหมณ์นั้นเชื่อในเรื่องเทพเจ้าทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง จึงเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีเทพเจ้าเป็นผู้สร้างและเป็นผู้ทำลาย เทพเจ้าจึงมีความสำคัญแก่ชีวิตพราหมณ์เป็นที่สุด การกระทำทุกอย่างของพราหมณ์จึงคำนึงถึงเทพเจ้าก่อนสิ่งอื่นใด เพราะเชื่อว่าหากการกระทำใดไม่ถูกอัยยาศัยของเทพเจ้า จะนำมาซึ่งความวิบัติได้ ดังนั้น วิธีการกระทำที่ดีที่สุดเพื่อให้ถูกใจเทพเจ้าคือ การเซ่นสรวงบูชากราบไหว้ การเซ่นสรวงบูชากราบไหว้เทพเจ้าจึงกลายเป็นกิจวัตรที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ประเพณีการแห้วขึ้นธาตุอันเป็นประเพณีที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนชาวนครและชาวเมืองใกล้เคียง และยึดเอาพระบรมธาตุเจดีย์อันเป็นเสมือนตัวแทนของพระพุทธองค์เป็นที่พึ่งทางใจนี้ นับเป็นประเพณีที่รวมเอาศรัทธาด้วยความบริสุทธิ์ใจของชาวนคร และพุทธศาสนิกชนต่างเมืองเข้าด้วยกันหล่อหลอมความเป็นปึกแผ่นที่มั่นคงสืบมาช้านานแล้ว

สรุปว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองนครศรีธรรมราช เพราะประเพณีนี้ไม่มีปฏิบัติกันที่ใดในประเทศไทย นอกจากเมืองนครศรีธรรมราชเท่านั้น เป็นประเพณีที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนชาวนคร และชาวเมืองใกล้เคียง และยึดเอาพระบรมธาตุเจดีย์อันเป็นเสมือนตัวแทนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งทางใจ ประเพณีที่เกิดจากความเชื่อของชาวนครศรีธรรมราชที่ว่า ถ้าจะทำบุญให้ได้บุญจริงๆ ต้องทำบุญต่อพระพุทธรูป หรือใกล้ชิดพระพุทธรูปมากที่สุด พระบรมธาตุเจดีย์จึงเป็นเสมือนตัวแทนขององค์พระพุทธรูป เพราะว่าภายในพระเจดีย์เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ นับเป็นประเพณีที่รวมเอาศรัทธาด้วยความบริสุทธิ์ใจของชาวนคร และพุทธศาสนิกชนต่างเมืองเข้าด้วยกันหล่อหลอมความเป็นปึกแผ่นที่มั่นคงสืบมาช้านาน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุยังก่อให้เกิดประเพณีที่เกี่ยวข้องอีกประเพณีหนึ่งคือ ประเพณีนำของมีค่า ของแปลกหาได้ยากมาถวายเพื่อบูชาพระบรมธาตุอีกด้วย

ศรีศักร วัลลิโภดม (2533:หน้า 14) กล่าวว่า พระมหาธาตุเจดีย์คือศูนย์กลางการจาริกแสวงบุญที่คนจากท้องถิ่นต่างๆ ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ผลัดกันเข้ามาบูชากราบไหว้เป็นประจำเท่าที่สังเกตเห็น บรรดาบุคคลมากมายหลายกลุ่มเหล่าที่เข้ามาไว้นั้นนับถือลัทธิและระบบความเชื่อที่แตกต่างกันด้วย แต่ว่าทุกคนมีสิ่งหนึ่งที่ร่วมกันคือพระมหาธาตุเจดีย์ อันเป็นสิ่งสักการะสูงสุด เมื่อกราบไหว้พระเจดีย์แล้วก็ไปประกอบพิธีตามวิหารหรือศาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพ ปิ่น มุทุกันต์ (2535:หน้า 257) กล่าวว่า การบูชาตามหลักของศาสนาพุทธ เป็นหลักปฏิบัติที่เต็มไปด้วยเหตุผล มีเงื่อนไขครบถ้วน หมายถึง การแสดงบูชาออกมาภายนอก ประกอบด้วยอุปกรณ์บางอย่าง เช่น รูปเทียน ดอกไม้ โคมไฟ ธงทิพ และอื่นๆ ตามความนิยม ของใช้ประกอบในการบูชาเหล่านี้รวมเรียกว่า “เครื่องสักการะ” แปลว่า เครื่องประกอบพิธีการ

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2542:หน้า 4091) กล่าวถึง พุทธศาสนิกชนทั่วภาคใต้ถือกันว่าพระบรมธาตุเจดีย์ ที่ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่แท้จริงแห่งองค์สมเด็จพระโคตมศากยมุนีสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งถือกันว่าผู้ใดได้กระทำสักการะบูชาพระบรมธาตุแห่งนี้ ย่อมเกิดสิริมงคลแก่ตนและครอบครัวอย่างหาที่สุดมิได้ จึงเกิดประเพณีงานบุญอย่างหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวภาคใต้คือ ประเพณีการนำสิ่งของมีค่าไปถวายเป็นเครื่องสักการะบูชาพระบรมธาตุหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการสักการะบูชา ซึ่งเรียกกันตามภาษาถิ่น “บูชาพระธาตุ” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ชาพระธาตุ”

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2542 :หน้า 4105) กล่าวว่า การบูชาพระบรมธาตุด้วยวิธีปฏิบัติบูชา นอกจากชาวพุทธในภาคใต้จะนำสิ่งของมาบูชาพระบรมธาตุแล้วยังบูชาด้วยวิธีปฏิบัติบูชาหลายลักษณะ ที่ทำกันเป็นธรรมเนียมประเพณีมีดังนี้คือ

1. ปฏิบัติบูชาโดยการสละแรงงานอุทิศ คือ การสละแรงงานเพื่อการบำรุงรักษาหรือร่วมกันสละแรงงานปฏิสังขรณ์หรือบูรณะ หรือถวายฝีมือในด้านที่ตนมีความสามารถพิเศษเป็นเครื่องบูชา

2. เดินทางไปนมัสการโดยเฉพาะและกระทำอย่างเป็นพิธีรีตอง เริ่มด้วยการตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่ จัดเตรียมเครื่องสักการะบูชาอย่างครบถ้วน และตั้งจิตอธิษฐานที่จะประพฤติให้เป็นคนดี เป็นการสักการะบูชา

3. บรรพชาหรืออุปสมบทบูชาพระบรมธาตุ โดยการไปทำพิธีที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

4. บรรดานักแสดงพื้นเมืองกล่าวนมัสการก่อนการแสดง หรือแสดงเพื่อบูชาพระบรมธาตุ โดยเฉพาะ เรียกตามภาษาถิ่นว่า “เล่นหว่ายพระธาตุ”

5. จัดพิธีหรือประเพณีอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการบูชาพระบรมธาตุ เช่น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุในวันวิสาขบูชา และวันมาฆบูชา ที่วัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

ตรี อมาตยกุล (2513:หน้า 385) กล่าวไว้ในเมืองเหนือและเมืองใต้ว่า ก่อนที่จะจัดพิธีภัณฑ์ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นนี้ ก็เนื่องจากสมบัติของวัดพระมหาธาตุซึ่งประชาชนที่ไปนมัสการมีศรัทธาบริจาคไว้เป็นจำนวนมาก แต่มักจะเป็นต้นไม้เงินต้นไม้ทอง แหวน ต่างหู สร้อยข้อมือ เงินเหรียญ พระพุทธรูปเงินทองต่างๆ เสียโดยมาก ของเหล่านี้เก็บรวบรวมไว้ในวิหารเขียนครั้งต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2470 ในเมื่อราชบัณฑิตยสถานมีการขยายโครงการจัดพิพิธภัณฑ์สถานตามหัวเมืองขึ้น นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งในโครงการขยายพิพิธภัณฑ์สถานของราชบัณฑิตยสถานด้วย กรมศิลปากรได้ประกาศรับเป็นสาขาพิพิธภัณฑ์สถานประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ชื่อว่า “นครศรีธรรมราชพิพิธภัณฑ์สถาน”

นพวัฒน์ สมพิน (2543:หน้า 1) กล่าวว่า ปรัชญาความเชื่อกับเรื่องการประดับตกแต่งยอดเจดีย์โดยทั่วไปนั้น จากการได้สอบถามจากผู้รู้และผู้อาวุโส ต่างก็ได้ให้ความเข้าใจตรงกันว่า การที่สามารถนำเอาสิ่งของมีค่าต่างๆ มาประดับตกแต่งบนปียอดได้นั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนมั่งมี ความมีบุญบารมีของเจ้าของสิ่งของเหล่านั้น ส่วนความเชื่ออื่นๆ ก็คือมีความเชื่อว่าผู้ที่นำเอาสิ่งของมีค่า เช่น แก้ว แหวน เงิน ทอง เป็นต้น มาถวายเพื่อประดับตกแต่งปียอดองค์เจดีย์ เพราะเชื่อว่าสิ่งของเหล่านี้เป็นของมีค่า สมควรอยู่คู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์บ้านคูเมือง มีอิทธิพลต่อจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั้งมวล เพื่อผู้ที่มาสักการะบูชาเห็นแล้วเกิดความประทับใจ การประดับตกแต่งปียอดเจดีย์ต่างๆ ที่เห็นอยู่ในสยามประเทศ มักเป็นสิ่งของมีค่าที่นิยมประดับร่างกาย เช่น แก้ว แหวน เงิน ทอง กำไล เป็นต้น เพราะเชื่อกันว่าเป็นการทำบุญที่มุ่งเป็นพุทธบูชา แต่สำหรับชาวพุทธในนครศรีธรรมราช ยังเชื่อเพิ่มเติมไปอีกว่า เป็นการบูชาพระพุทธเจ้าอย่างใกล้ชิดเป็นนิรันดร์อีกโสดหนึ่งด้วยใจ

เสถียรโกเศศ (2514:หน้า 120) กล่าวว่า ที่เราสะสมโบราณวัตถุไว้ในพิพิธภัณฑ์สถาน ก็เพื่อให้อนุชนคนรุ่นหลังจะได้ศึกษาและรู้ตัวไว้ เป็นสำนึกว่าแต่เดิมเรามีความเป็นไปในชีวิตของส่วนรวมคลี่คลายเป็นวิวัฒนาการกันมาอย่างไร เพราะสิ่งโบราณเหล่านั้นจะฉายแสงเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีต ให้เห็นเป็นประวัติศาสตร์ได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ไม่ใช่แต่ให้เห็นและรู้ว่าสมัยโน้นมีเป็นอย่างใดเพียงเท่านั้น แต่สิ่งโบราณเหล่านั้นถ้าได้ศึกษากันจริงจึงตามหลักวิชา ก็จะช่วยให้เราเข้าใจด้วยว่า “อะไร

เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร และทำไม” ในสิ่งเหล่านั้น ให้เราทราบได้ไม่น้อยเลย แล้วจะได้นำความรู้เหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับเรื่องในปัจจุบัน

ศรีศักร วัลลิโภดม (2543:หน้า 41-45) กล่าวว่า การปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น การจัดให้มีประเพณีพิธีกรรมขึ้นตามระยะเวลาที่กำหนดนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปกครอง เพราะมีแต่ความเชื่ออย่างเดียวนั้นเป็นเรื่องของนามธรรมที่แลเห็นยาก จึงต้องแสดงออกด้วยการกระทำ คือประกอบพิธีกรรมเพื่อให้บุคคลทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายปกครองและผู้อยู่ภายใต้การปกครองมาพบปะสังสรรค์กัน ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน การประกอบพิธีกรรมจึงมีความหมายสำคัญเป็น 3 อย่างด้วยกัน

1. เป็นการชักนำผู้คนที่อยู่ร่วมกันในกลุ่มเดียวกันหรือในสังคมเดียวกันมาพบปะกัน ก่อให้เกิดความรู้จักและสัมพันธ์กันขึ้น

2. การสื่อความหมายให้เข้าใจกันในการอยู่ร่วมกันเพราะเรื่องของพิธีกรรมเป็นระบบสัญลักษณ์เพื่อการสื่อสารทั้งสิ้น เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ก็คือการประกาศให้บุคคลทุกฝ่ายทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักรทราบถึงความชอบธรรมในการเป็นพระมหากษัตริย์นั่นเอง ข่าวสารที่ออกไปนั้นเป็นเครือข่ายที่มีปริณทลกว้างขวางกว่ากลุ่มที่มาร่วมประกอบพิธีด้วยซ้ำ

3. เป็นเรื่องทางด้านจิตใจ ที่เป็นผลมาจากทั้งความเชื่อ และการกระทำในการประกอบพิธีกรรม คือเมื่อกระทำถูกต้องตามประเพณีแล้วเชื่อว่าเป็นสิริมงคลทำให้เกิดความสบายใจและมั่นใจ จนเป็นการยอมรับอะไรต่างๆ ร่วมกันได้

ความเชื่อในเรื่องสิ่งนอกเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งผูกพันอยู่ในชีวิตและวัฒนธรรมของคนในสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง เป็นความเชื่อที่เน้นด้วยการแสดงออกในประเพณีพิธีกรรมที่มีทั้งศาสนาและไสยศาสตร์ผสมผสานกัน ทำให้เกิดสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในเวลาเดียวกัน จนอาจกล่าวได้ว่า คนในสังคมไทยแต่อดีตจนปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล องค์กรของรัฐ หรือเอกชนจะทำอะไร มักจะสัมพันธ์กับการประกอบประเพณีพิธีกรรมอยู่เรื่อยๆ เมื่อพิจารณาให้ลึกก็อาจเรียกได้ว่า เป็นความเชื่อในเรื่องประเพณีพิธีกรรมเป็นสำคัญ

พระธรรมปิฎก (2538 : หน้า 21) กล่าวว่า การใช้หรือการยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เดชปาฏิหาริย์ จะพอยอมรับได้หรือไม่ได้ให้ดูที่เจตนาของผู้ปฏิบัติ และดูว่าผิดหลักการของพระพุทธศาสนาหรือไม่ โดยดูจากหลักการ 3 ประการ คือ หลักกรรม หลักสิกขา หลักความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ จะต้องไอนย้ายจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอกที่เต็มไปด้วยกิเลส เข้ามาสู่คุณพระรัตนตรัย ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากคุณธรรม ความบริสุทธิ์ และปัญญาที่อยู่เหนือกิเลส

พระเทพเวที (2532 : หน้า 23) กล่าวว่า ธรรมเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม กล่าวถึงความหมายของ "วัฒนธรรม" ว่าหมายถึง ผลรวมแห่งการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้นๆ วิทยาการต่างๆ ทุกสาขาเมื่อกลมกลืนเข้าสู่วิถีชีวิตของประชาชนแล้วจัดว่าเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น กล่าวถึงการพัฒนาว่าที่ผ่านมามุ่งเน้นที่การพัฒนาทางวัตถุ การขยายตัวด้านปริมาณทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ด้านธรรมชาติแวดล้อม ด้านสังคม ด้านชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นปัญหา

ทั้งทางกายและใจและเสนอความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาให้ได้ผล ด้วยการใช้ปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เมื่อนำปัจจัยด้านวัฒนธรรมมาร่วมในการพัฒนาจะทำให้มีการสืบทอดต่อเนื่องทางด้านวัฒนธรรมประสานเข้ากับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ทำให้เกิดการสืบทอด และเปลี่ยนแปลงปรับตัวไปได้ด้วยดี มีความประสานกลมกลืนและมีความสมดุล ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ระหว่างเก่ากับใหม่ ระหว่างการพึ่งตนเองกับการพึ่งพาอาศัยกัน ตอนสุดท้ายได้กล่าวถึงการที่มนุษย์จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขว่ามนุษย์ต้องรู้จักธรรมชาติ ต้องรู้ความจริงของธรรมชาติ เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องต่อธรรมชาติและนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิต การที่จะรู้ความจริงของธรรมชาติ มนุษย์ต้องมีปัญญาต้องพัฒนาปัญญาเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

พระธรรมปิฎก (2539 : หน้า 30) การสืบสานวัฒนธรรมไทยให้สืบทอดสู่สังคมแห่งยุคสมัยจะต้องมีการรักษา และตรวจสอบ เนื้อหาสาระของวัฒนธรรม รู้จักวัฒนธรรมไทยในฐานะเป็นการรู้จักตัวเอง การสืบสานวัฒนธรรมไทยจะประสบความสำเร็จได้ เราจะต้องสร้างวัฒนธรรมไทยให้มีลักษณะเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้วัฒนธรรมต้องเกื้อกูลต่อธรรมชาติแวดล้อม รวมทั้งการศึกษา พระพุทธศาสนา เพื่อสืบสานวัฒนธรรมให้ยั่งยืนตลอดไป

สุภัทรา สุภาพ (2531 : หน้า 107) กล่าวว่า "วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง อันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ใช้ในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ"

สรุปว่า พระบรมธาตุเจดีย์และพระบรมสารีริกธาตุ นั้นถือว่าเป็นปูชนียสถานวัตถุที่ทรงด้วยคุณค่า ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นสิ่งที่สูงค่า ควรแก่การเคารพบูชาอย่างสูงสุด คติความเชื่อในการสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ รวมถึงประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ล้วนมีคุณค่าสำหรับจิตใจ โดยเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั้งใกล้ไกล โดยเอาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นจุดศูนย์รวมแห่งการเกิดประเพณี

2.1.9 ตำนานและประวัติพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช

ประวัติวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ชั้นและตำบลที่ตั้ง วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆวัดพระมหาธาตุฯ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิด “วรมหาวิหาร” ซึ่งในประเทศไทยมีเพียง 6 วัด เดิมเรียกว่า “วัดพระบรมธาตุ” ต่อมาได้มีประกาศแผนกสังฆการี กระทรวงธรรมการ เรื่องจัดระเบียบพระอารามหลวง ลงวันที่ 30 กันยายน 2458 ให้เรียกว่า “วัดพระมหาธาตุ” ตั้งอยู่ในกำแพงเมืองโบราณ ปัจจุบันมีถนนราชดำเนินตัดผ่านหน้าวัด ในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช(วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ 2521 หน้า184-187)

เมื่อ พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จประพาสเมือง นครศรีธรรมราช ทรงเห็นว่าสมควรมีพระสงฆ์มาดูแลวัดพระมหาธาตุเป็นประจำ จึงรับสั่งให้สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพรกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งอุปราชมณฑล ปักษ์ใต้ ให้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดเพชรจริก ตำบลศาลามีชัย (ปัจจุบันเป็นตำบลในเมือง) อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีพระครูวินัยธร (นุ่น) เป็นหัวหน้า ให้มาจำพรรษาดูแล รักษา วัด จึงมีพระสงฆ์อยู่ประจำตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

2. ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุ จุดเด่นอยู่ที่พระเจดีย์องค์ใหญ่ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน ทุกวันจะมีพุทธศาสนิกชนจากที่ต่างๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เดินทางมา สักการะบูชาเป็นประจำ บางพวกได้จัดผ้าห่มห่มกันมาเพื่อพาขึ้นไปห่มห่อพระบรมธาตุเจดีย์เป็นพุทธบูชาบ้าง บางพวกนำเครื่องประดับตกแต่ง มีปิ่นปักผม สร้อย แหวน ต้มหูและเข็มขัดเงิน นาก และทอง มาถวายไว้เป็นพุทธบูชาบ้าง บางพวกนำต้นไม้เงิน ต้นไม้ทองมาถวายเป็นพุทธบูชาบ้าง ดังนั้นวัดพระมหาธาตุ จึงมีศิลปวัตถุโบราณหลายร้อยหลายพันชิ้น และเป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองตลอดมา

3. งานสำคัญประจำปี วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นวัด ศักดิ์สิทธิ์มีขัตติยโบราณเก่าแก่ เป็นศูนย์รวมจิตใจศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก และเป็นบ่อเกิดงานสำคัญๆ กลายเป็นงานประเพณีประจำปีของวัดและบ้านเมืองไปแล้ว มีอยู่หลายงาน คือ

1. งานมาฆบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันสำคัญ เพราะเป็นวันคล้ายวัน จตุรงคสันนิบาต ได้มีพุทธบริษัททั้งหลายมาจากส่วนภูมิภาคต่างๆ นำดอกไม้ ธูปเทียน มาทำพิธีบูชา ทักขิณาเวียนเทียนรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์อย่างคึกคักล้นหลาม และบางหมู่บ้าน บางตำบลและบาง อำเภอได้รวมคณะ จัดเป็นกระบวนแห่ผ้าเป็นแถวยาวเหยียดด้วยเครื่องประโคมดนตรี มีกลองยาว เป็น ต้น นำขึ้นบูชาพระบรมธาตุ และมีการสงฆ์น้ำพระบรมธาตุ เป็นประจำทุกๆ ปี เป็นการระลึกถึงวันพระ ธรรม

2. วันสงกรานต์ ในเดือน 5 เป็นวันสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ตามประเพณีไทยแต่เก่าก่อน มีการ แห่แห่นพระพุทธสิหิงค์ซึ่งเป็นพระประจำเมือง ไปประดิษฐานที่สนามหน้าเมือง ทำพิธีให้ประชาชน ได้ สงฆ์น้ำ และมีการสงฆ์น้ำองค์พระบรมธาตุที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีการทำบุญเลี้ยงพระบังสุกุล ตามประเพณี

3. งานวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 จัดเป็นวันสำคัญ เพราะเป็นวันคล้ายวัน ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธศาสนิกชนจากส่วนภูมิภาค ต่างๆ หลั่งไหลกันมาทำพิธีวิสาขบูชาทักขิณาเวียนเทียนรอบองค์พระบรมธาตุ เป็นประเพณีประจำปี เป็นการระลึกถึงวันพระพุทธ

4. งานอาสาฬหบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันสำคัญเพราะเป็นวันคล้ายวัน พระสงฆ์องค์แรกได้เกิดขึ้นในโลก เนื่องจากพระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ฟังปฐมเทศนาธรรมจักรกัปปวัตนสูตร ได้ดวงตาเห็นธรรมขอบรรพอุปสมบทเป็นองค์แรก เมื่อถึงวันเช่นนี้ พุทธบริษัทได้หลั่งไหลมาวัดพระ

มหาธาตุ เพื่อตักบาตรรูปเทียนแก่พระภิกษุสามเณร เสร็จแล้วทำพิธีอาสาพหุชาทักษิณาเวียนเทียนรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นการน้อมระลึกนึกถึงวันพระสงฆ์

5. งานเดือนสิบ เดิมจัดทำที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร แต่ต่อมาทางการบ้านเมืองได้นำไปจัดที่สนามหน้าเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานประจำปีใหญ่โต 10 วัน 10 คืน ประชาชนได้หลั่งไหลมาจากจังหวัดต่างๆ มาเที่ยวชมงานกันอย่างคับคั่ง และได้เข้าชมรมัสการสักการะบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ บางพวก บางคณะ ได้จัดนำเอาสิ่งของ ขนม พอง ลา อาหารลงภาชนะตกแต่งประดับประดาสวยงาม เรียกว่า “หมรับ” แล้วจัดเครื่องประกอบดนตรี มีกลองยาวแห่แห่นเป็นกระบวน เรียกว่า “ยกหมรับ” นำไปทำบุญงานเดือนสิบที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมากมายล้นหลาม ทำพิธีถวายเสร็จแล้วมีการนิมนต์พระสังฆาล์อุปัชฌาย์พรหม แล้วเที่ยวชมรมัสการสักการะบูชาพระศักดิ์สิทธิ์ และบริจาคเงินช่วยบำรุงรักษาบูรณะเจดีย์ในตู้ตามวิหารต่างๆ แลตักบาตรพระร้อยสวดะพระเคราะห์ ด้วยการสนุกสนานเบิกบานใจ เป็นประเพณีประจำปี

6. งานตักบาตรเทโวหรืองานวันพระเสด็จ ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันออกพรรษา จัดเป็นวันสำคัญคล้ายวันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จจากดาวดึงส์ลงที่ประตู่ สังกัปสนครพุทธศาสนิกชนถือเป็นวันสำคัญ จะต้องจัดข้าวปลาอาหาร ขนมต้ม ไปตักบาตรทำบุญที่วัดต่างๆ ในแรมค่ำ เดือน 11 เรียกว่า “ตักบาตรเทโวหรือตักบาตรพระเสด็จ”

ส่วนทางวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้มีพ่อค้าข้าราชการ และประชาชนได้นำข้าวปลาอาหาร ขนมต้ม ไปตักบาตรเทโว ที่หน้าวิหารพระพุทธรูปเป็นประจำ

การกระทำเหล่านี้ที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบต่อกัน จะได้รับความนิยมชมชอบแพร่หลายขยายไปทั่วประเทศไทย จนกลายเป็นประเพณีที่ดั่งาม เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ สมควรอย่างยิ่งที่อนุชนพวกเราเหล่าลูกๆ หลานๆ จะต้องปกป้องรักษาประเพณีอันดีงามนี้ให้ยืนยงคงอยู่ตลอดไป

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีโบราณสถานที่สำคัญและโบราณวัตถุที่หาค่าประมาณมิได้อย่างมากมายที่เก็บอยู่ในพิพิธภัณฑสถานของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และเป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาและโบราณสถานที่สำคัญแล้ว วัดพระมหาธาตุนครศรีธรรมราชยังเป็นบ่อเกิดและแหล่งรวมของผู้คน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุ ที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวเนื่องกับการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ โดยไม่มีปรากฏที่ใดในประเทศไทย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุมแพ ศรีปัญญา (2543: หน้า 1) ได้วิจัยเกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวยโสธรที่มีต่อประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับพระธาตุพระอานนท์ พบว่า เกี่ยวกับการบูชาพระธาตุสามารถแบ่งออกได้เป็น คติความเชื่อเกี่ยวกับการเสด็จเคราะห์บ้านเมือง และการบ่าบน คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญการสงฆ์ และการเวียนเทียนรอบองค์พระธาตุ ตลอดจนการจัดงานบุญมหาชาติหรือบุญพระเวศเป็นส่วนเสริมทำให้งานนมัสการพระบรมธาตุพระอานนท์มีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ส่วนคติความ

เชื่อเกี่ยวกับองค์ประกอบของพิธีกรรม และขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมจะเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อในเรื่องของบุคคล สถานที่ ช่วงเวลา การแก้บน ซึ่งคติความเชื่อในเรื่องดังกล่าวข้างต้นพระธาตุพระอานนท์สามารถแสดงปาฏิหาริย์ให้คุณให้โทษแก่ประชาชนชาวจังหวัดยโสธร และจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้นวิถีชีวิตชาวจังหวัดยโสธรและจังหวัดใกล้เคียง จึงมีความผูกพันเคารพศรัทธาต่อองค์พระธาตุพระอานนท์มาโดยตลอดตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย หากมีความเดือดร้อนเรื่องสิ่งใดก็จะไปกระทำพิธีบ่าบนเพื่อขอให้องค์พระธาตุพระอานนท์ได้ช่วยเหลือตลอดมานานนับหลายร้อยปี

ทรงรัตน์ ธนมาลาพงศ์ (2542 : หน้า 1) ได้ศึกษาพิธีกรรมที่เกี่ยวกับพระธาตุนาดูน พบว่าความเชื่อของชาวนาดูนที่มีต่อพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับชุมชนและสังคม เป็นความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ผี โดยยึดตามวันสำคัญทางพุทธศาสนา ตามเทศกาล และตามโอกาสเป็นสำคัญ เช่น ประเพณีพิธีกรรมวันมาฆบูชา และงานนมัสการพระธาตุนาดูนประจำปี เริ่มตั้งแต่เช้าไปบอกกล่าว ผีปู่ตา ผีอารักษ์ พราหมณ์พื้นบ้านประกอบพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลต่างๆ โดยเชื่อว่า พระบรมสารีริกธาตุ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผีอารักษ์ประจำสถานที่สำคัญในท้องที่นั้นจะบันดาลให้ตามที่ปรารถนา

สุพจน์ ทองเนื้อขาว (2541 : หน้า 147) ได้ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับพระธาตุขามแก่น พบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับระยะเวลาสถานที่ของประเพณีพิธีกรรมประจำปีเป็นแนวความคิดตามความเชื่อเกี่ยวกับฮีต 12 และตามแนวพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ยึดถือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและฮีต 12 เป็นหลักมีการกำหนดวันเวลาที่แน่นอน ส่วนพิธีกรรมส่วนบุคคลนั้นเป็นความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามคือถือว่าการทำพิธีวันพุธ และวันสำคัญมีความศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีพิธีกรรมส่วนรวมเป็นการยึดถือตามกำหนดเวลาประกอบพิธีกรรมหลักพระพุทธศาสนา สำหรับทางด้านสถานที่นั้น ที่สำคัญที่สุดก็คือวัดบ้านขามและพระธาตุขามแก่น เพราะเป็นศูนย์รวมความเชื่อมั่น ศรัทธา ในทางพระพุทธศาสนา เชื่อว่าถ้าทำครบตามขั้นตอนประเพณีพิธีกรรมนั้นจะมีความศักดิ์สิทธิ์ แล้วทำให้เกิดความสบายอกสบายใจ ได้บุญมาก

วรรณสิริ นุ่นสุข (2545 : หน้า 2) ได้ศึกษาคติในการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช : กรณีดอกไม้งเงินดอกไม้ทองพบว่า การศึกษานี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมพุทธศาสนานั้นให้ความสำคัญกับการให้ทาน การทำบุญ การอุทิศสิ่งของถวายวัด และการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ ความศรัทธาต่อศาสนาของพุทธศาสนิกชนนั้นลึกซึ้งสุดหยั่ง มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนสถาน และมีความเชื่อในเรื่องผลแห่งการทำความดีและการทำบุญ ดังนั้นคติการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชด้วยดอกไม้เงินดอกไม้ทองจึงมีความสัมพันธ์กับความเชื่อของท้องถิ่นในสังคมพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง และคติดังกล่าวยังปฏิบัติอยู่สืบถึงทุกวันนี้

ฉันทนา เชื้อสถาปนศิริ (2544 : หน้า 131) ได้ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร พบว่า โบราณวัตถุซึ่งเก็บไว้ในพิพิธภัณฑิการเขียน วัดพระมหาธาตุ

วรมหาวิหาร เช่น พระพุทธรูป พระพิมพ์ เครื่องปั้นดินเผา และศิลาจารึก เกิดจากประเพณีนำสิ่งของมาบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ บ้างก็นำสิ่งของที่เป็นผลผลิตจากการประกอบอาชีพของตนมาบูชาพระบรมธาตุ เพื่อความรุ่งเรืองในการประกอบอาชีพ เช่น แหวน กำไล เข็มขัด ต่างหู ต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง มงคลวัตถุ เครื่องรางของขลัง เครื่องแก้ว เครื่องใช้ในชีวิตรประจำวันซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครื่องประดับสตรี เนื่องจากพุทธศาสนิกชนมีความศรัทธาต่อพระบรมธาตุเจดีย์ จึงมีประเพณีการนำสิ่งของมีค่าเพื่อบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อความเป็นสิริมงคลกับตัวเองและครอบครัว

ทรงสิริ วิชิรานนท์ (2538 : หน้า 148) ได้ศึกษา พิธีกรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกสังคมวัฒนธรรม แต่ละพิธีกรรมจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากปรากฏการณ์ทางสังคมทั่วไป กล่าวคือ พิธีกรรมจะแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์โดยมีสัญลักษณ์เป็นสื่อทางรูปธรรม สัญลักษณ์เหล่านั้นล้วนมีความหมายและพลังอำนาจในการสั่งการและก่อให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อถือสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการยอมรับและความเคารพร่วมกันในสังคม และการกระทำทางสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แสดงในการประกอบพิธีกรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ Social Drama ที่สะท้อนให้เห็นรูปแบบวิถีการดำรงชีวิตในสังคมนั้นๆ พิธีกรรมจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์หรือเหนือธรรมชาติเข้มแข็งและยังทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับกลุ่มสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่แน่นแฟ้นขึ้น โดยการสร้างความหมายของการอยู่ร่วมกัน มีอารมณ์ ความรู้สึก และการแสดงออกในแนวเดียวกันเมื่อได้ประกอบพิธีกรรม กลุ่มจะมีสำนึกร่วมกัน (Collective Consciousness) และยิ่งพิธีกรรมนั้นๆ ได้กระทำซ้ำๆ กันเป็นระยะๆ ในช่วงเวลาที่เจาะจงแน่นอน ก็จะทำให้ความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ทำให้ผู้วิจัยได้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบทฤษฎีในการดำเนินการวิจัยทั้งในด้านองค์ความรู้ที่เป็นฐานคิดในการวิจัย และกรอบแนวทางการวิจัย ในการศึกษาการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูประเพณีแห่ขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทที่ 3

ประวัติความเป็นมารูปแบบกระบวนการและคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

พระบรมธาตุเจดีย์ได้ก่อตั้งที่เมืองนครศรีธรรมราชมากกว่า 1200 ปี มีประเพณีวัฒนธรรม กิจกรรมของชาวพุทธเกิดขึ้นมากมาย ที่ทรงคุณค่าก็ได้รับการกล่าวถึงและปฏิบัติสืบทอดกันมาถึง ปัจจุบัน บางอย่างมีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึก บางอย่างเป็นเพียงคำบอกเล่าสืบทอดกันมา ความปรากฏชัดเจนของวัฒนธรรม ประเพณีสำคัญๆ เช่น การแห่ผ้าพระบฏ จึงมีความเชื่อต่างๆ มากมาย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยและการวิเคราะห์ ประวัติความเป็นมาและรูปแบบกระบวนการ ของประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราชตามประเด็นดังนี้

- 3.1 ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช
- 3.2 ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
- 3.3 ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
- 3.4 คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นประเพณีที่เป็นสัญลักษณ์ ของเมืองนครศรีธรรมราชที่ชาวเมือง นครศรีธรรมราชได้ร่วมใจกันบริจาคเงินทองตามกำลังศรัทธา นำเงินที่ได้จากการบริจาคแล้วนำไปซื้อผ้า มาเย็บต่อกันเข้าให้เป็นแถบยาวหลายพันหลา แล้วพากันแห่ผ้ากัณฑ์ไปยังวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร เพื่อนำแถบนี้นั้นไปพันโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเจดีย์ ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาส วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รองเจ้าคณะภาค 16 17 18, 15 มีนาคม 2557)

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของเมืองนครศรีธรรมราชเป็นประเพณีมีมานานจนยากที่จะยืนยันได้ แน่ชัดว่าเริ่มในสมัยใด แต่ตามตำนานของของประเพณีมีว่า ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยราวปี พ.ศ. 1773 เป็นสมัยกษัตริย์สามพี่น้อง คือ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช พระเจ้าจันทรภาณุ และพระเจ้าพงษาสุระ

กำลังดำเนินการสมโภชพระธาตุนั้น คลื่นได้ขัดผ้าแถบใหญ่ยาวชิ้นหนึ่งซึ่งมีลายเขียนเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งเรียกว่า “พระบฏ” ขึ้นที่ชายหาดปากพนัง ก่อนที่จะถึงวันสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ไม่นาน ชาวปากพนังเก็บผ้าชิ้นนี้ไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราชรับสั่งให้ชักพระบฏจนสะอาดแต่ลายเขียนพุทธประวัติก็ไม่ลบเลือน ยังคงสมบูรณ์ดีทุกประการ จึงรับสั่งประกาศหาเจ้าของ ได้ความว่าชาวพุทธกลุ่มหนึ่งจำนวน 100 คน จากเมืองหงสาวดี มีชาวอริยพงษ์ เป็นหัวหน้าจะเดินทางไปศรีลังกา เพื่อนำพระบฏไปบูชาพระบาทในศรีลังกา แต่เรือโดยพายุกู้ภัยฝั่งเมืองนครศรีธรรมราชมีคนรอดชีวิต 10 คน รวมทั้งหัวหน้า พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงพิจารณาเห็นว่าพระบฏนั้นควรจะนำขึ้นไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ และเจ้าของพระบฏซึ่งรอดชีวิตก็ยินดี ด้วยเหตุนี้ การแห่ผ้าขึ้นธาตุจึงเป็นประเพณีประจำเมืองนครศรีธรรมราชสืบมาทุกวันนี้ (วิเชียร ณ นครและคนอื่นๆ 2521 : หน้า 184 –185) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชที่กล่าวมาแล้วซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มพระภิกษุผู้เป็นอาวาสได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุมีข้อมูลเพียงคำบอกเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาว่า ครั้งหนึ่งชาวอินทปัตย์ เดินทางนำผ้าที่เขียนภาพพุทธประวัติเดินทางมาพร้อมคน 100 คน เดินทางมาทางนครศรีธรรมราช เพื่อนำผ้าพระบฏมาสักการะพระบรมธาตุที่ลังกา แต่เกิดพายุซัดเรืออัปปางเสียก่อนทั้งลูกเรือและข้าวของกระจัดกระจายไปตามน้ำ ผ้าที่นำมาด้วยก็ถูกคลื่นซัด จนมีชาวบ้านปากพนังไปพบเห็นเข้า และนำมาชักให้สะอาด ก็ปรากฏภาพพระพุทธรูปประวัติ จึงนำไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และองค์ได้รับสั่งให้ประกาศหาผู้เป็นเจ้าของมารับชาวอินทปัตย์ที่รอดชีวิตจากเรือล่ม จำนวน 10 คน ทราบข่าว ก็มาดูผ้าพระบฏ และทูลถวายให้พระเจ้าศรีธรรมโศกราชนำไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์เป็นพุทธบูชา(สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รองเจ้าคณะภาค 16 17 18, 15 มีนาคม 2557) คำให้สัมภาษณ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของกลุ่มพระภิกษุที่กล่าวมาแล้วซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มนักวิชาการได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ชาวอินทปัตย์ พร้อมลูกเรือ 100 คน เดินทางมาทางเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อไปลังกา พร้อมด้วยผ้าพระบฏ แต่เกิดพายุ เรืออัปปางนอกฝั่งเมืองปากพนัง มีผู้รอดชีวิต 10 คน นำผ้าพระบฏไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรงรับไว้แล้วนำไปประกอบพิธีห่มองค์พระธาตุนั้น (สัมภาษณ์ พระครูวรวิริยคุณ เจ้าอาวาสวัดท่าวโคตร 17 มีนาคม 2557)

บางท่านได้ให้ข้อมูลว่า การแห่ผ้าขึ้นธาตุจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเป็นมาว่า ชาวปากพนังเก็บผ้าพระบฏ ที่คลื่นซัดมาติดฝั่งทะเลปากพนัง เป็นผ้าพระบฏผืนยาวเขียนเรื่องราวพระพุทธประวัติ เป็นผ้าที่ชาวศรีลังกา ต้องการนำไปบูชาพระบรมธาตุที่ศรีลังกา แต่ถูกคลื่นซัดเรือล่มที่อ่าวปากพนังเสียก่อน ชาวปากพนัง พร้อมหัวหน้าและคณะที่รอดชีวิตนำผ้าพระบฏไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และได้ทรงห่มองค์พระธาตุนั้น หลังจากนั้นก็มีการแห่ผ้าขึ้นธาตุตลอดมา (สัมภาษณ์ พระครูอนุชิต เตชบุญโญ เจ้าอาวาสวัดเสมาเมือง 8 มีนาคม 257)

นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราชผ้าที่แห่นั้นเป็นผ้าพระบฏ เป็นผ้าที่เขียนถึงประวัติพระพุทธเจ้า ผ้านี้คลื่นซัดมาขึ้นที่ปากพนังชาวบ้านพบแล้วนำมาถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ผ้านี้มาจากเมืองอินทปัตย์ ซึ่งเจ้าเมืองจะนำไปถวายพระ

ธาตุ ที่เมืองลังกา แต่เกิดพายุพัดเรือล่ม คนที่เดินทางมาด้วย 100 คน รอดชีวิตเพียง 10 คน พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ประกาศหาเจ้าของ ชาวเมืองอินทปัตย์ ได้มาแสดงตนเป็นเจ้าของ และนำถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช จึงนำไปห่มพระธาตุ (รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 9 มีนาคม 2557) คำให้สัมภาษณ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราชของกลุ่มนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นานมาแล้ว มีชาวลังกาได้เดินทางโดยเรือผ่านอ่าวไทยประสบพายุ ทำให้เรืออับปางลง ในเรือซึ่งมีผ้าลายพุทธประวัติชุดไปขึ้นที่ปากพนัง ชาวบ้านนำไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช จึงสั่งให้ชาวบ้านนำไปซัก แล้วนำมาห่มองค์พระธาตุต่อจากนั้นมาชาวบ้านจะนำผ้ามาห่มพระธาตุทุกปี จนกลายเป็นประเพณีในเดือน 3 เป็นเรื่องที่คนเฒ่าคนแก่ พ่อแม่เล่าให้ฟัง (สัมภาษณ์ เปรมชญา ชนะวงศ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช 22 มีนาคม 2557)

ส่วนกลุ่มผู้มาร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุซึ่งเป็นชาวบ้านส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ หรือผู้มีการศึกษาน้อย กลุ่มนี้ไม่ทราบประวัติความเป็นมาของการแห่ผ้าขึ้นธาตุ รู้แต่เพียงว่านำผ้ามาสมโภชที่วัดพระธาตุแล้วนำผ้ามาผูกต่อกัน แห่เวียนรอบองค์พระธาตุ 3 รอบ บางท่านที่ทราบประวัติแห่ผ้าขึ้นบ้างก็บอกว่า ชาวบ้านไปพบผ้าที่ชายหาดปากพนัง นำมาสมโภชและแห่เวียนรอบพระธาตุ แล้วนำมาห่มองค์ธาตุ เพื่อบูชาพระสารีริกธาตุ (สัมภาษณ์ พยุร นุ่นสุข 6 มีนาคม 2557)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มพระภิกษุผู้เป็นเจ้าของวัด กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่มาร่วมพิธีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นำผลมาสรุปวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มพระภิกษุผู้เป็นเจ้าของวัด กลุ่มนักวิชาการ ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันกันว่า ได้มีชาวอินทปัตย์ จำนวน 100 คน เดินทางโดยเรือ ผ่านมาทางนครศรีธรรมราช นำผ้าพระภฏที่เขียนเป็นภาพพุทธประวัติ เพื่อนำไปสักการบูชาพระบรมธาตุ แต่เกิดเกิดพายุและคลื่นซัดเรือจมอับปาง ทำให้ลูกเรือเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รอดตายเพียง 10 คนเท่านั้น ผ้าพระภฏก็ถูกคลื่นซัดขึ้นฝั่งที่ปากพนัง ชาวปากพนังไปพบเข้าจึงนำมาซักก็เห็นภาพพุทธประวัติบนผืนผ้าจึงนำไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช เพื่อประกาศหาเจ้าของ จึงทราบว่าชาวศรีลังกาที่รอดชีวิตมาแสดงตนเป็นเจ้าของที่มีเจตนานำไปบูชาพระบรมธาตุ เมื่อเห็นว่าผ้าพระภฏได้อยู่ในเมืองของ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชแล้ว ก็เลยถวายให้พระเจ้าศรีธรรมโศกราช นำไปห่มพระธาตุเจดีย์เพื่อเป็นพุทธบูชา

เหตุผลที่กล่าวมา มีความเป็นไปได้มากที่สุด ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล่ากันต่อๆ กันมาในอดีต น่าจะเป็นเหตุการณ์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 เพราะในช่วงนี้เป็นช่วงที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราชได้บูรณะก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นรูปอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน พระบรมธาตุองค์นี้ก็เป็นพระเขี้ยวแก้วด้านซ้ายที่เจ้าหญิงเหมชาลาและเจ้าชายทนต์กุมาร นำไปถวายเจ้าครองนครศรีลังกา ซึ่งต่อมาได้มอบให้พระเจ้าศรีธรรมโศกราช นำไปประดิษฐานที่นครศรีธรรมราช และเป็นพระบรมธาตุที่ชาวศรีลังกาสมัยนั้นเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก ไม่เป็นการแปลกประหลาดแต่อย่างใดที่ชาวศรีลังกาจะเดินทางมายังนครศรีธรรมราช เพราะในสมัยนั้น เมืองนครศรีธรรมราชเจริญรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา แม้แต่องค์

เจติยพระบรมธาตุก็ยังสร้างตามแบบลังกาวงศ์เช่นกัน ดังนั้นประวัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุตั้งความข้างต้นน่าจะมีส่วนเป็นจริงมากที่สุด ส่วนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มประชาชนที่มาร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุส่วนมากจะไม่ทราบประวัติความเป็นมา ซึ่งไม่สามารถหาข้อเท็จจริงจากกลุ่มนี้ได้

จากตามตำนานและข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่า การแห่ผ้าขึ้นธาตุกระทำในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจติยนครศรีธรรมราชเป็นประจำปี แต่ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่ากระทำในวันใด อาจจะเปลี่ยนแปลงกำหนดวันไปตามความเหมาะสมทุกๆ ปีก็ได้ ตามปกติแล้วพระยานครและทนายทเป็นผู้นำกระทำประเพณีนี้เป็นประจำทุกๆ ปี โดยการจัดพิธีแห่พระบฏพร้อมด้วยอาหารคาวหวาน เครื่องอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นไปถวายพระสงฆ์ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยการหาบคอนกันไปเป็นขบวนแห่อันสวยงามมาก ในโอกาสนี้ชาวนครศรีธรรมราชจะมาร่วมในกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี ครั้งสมัยเจ้าพระยานคร เพราะทางราชการได้เปลี่ยนระเบียบวิธีการบริหารราชการเสียใหม่ แต่ทนายทของพระยานครก็ปฏิบัติประเพณีต่อมาเช่นเดิม ครั้งหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 ชาวเมืองก็ได้จัดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุทุกปี และจำนวนเข้าร่วมก็เพิ่มขึ้นทุกๆ ปีเช่นกัน

เดิมที่การแห่ผ้าขึ้นธาตุจะกระทำในวันใดยังไม่ชัดเจน ไม่ปรากฏแน่ชัด ครั้งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กำหนดให้มีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ในวันขึ้น 15 เดือน 6 ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา จนถึงสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุอีกในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ถ้าปีใดเป็นอธิกมาส เดือน 8 สองครั้ง ถือเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 และวันขึ้น 15 เดือน 6 เป็นวันแห่ผ้าขึ้นธาตุ เนื่องจากว่าในเดือน 6 ฝนเริ่มตก ทำให้ไม่สะดวกแก่การแห่ผ้าประการหนึ่ง และทำให้ยุ่งยากแก่การเตรียมข้าวปลาอาหารที่จะนำมาทำเป็นอาหารเพื่อถวายพระ เพราะการทำบุญในประเพณีแต่ก่อนชาวบ้านจะนำไม้พิน ข้าวสาร ปลา ขนใส่เรือ นำมาปรุงกินในวัดรอบๆ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ภายหลังจากที่มีประเพณีแห่ผ้าขึ้น ในเดือน 3 แล้ว ยังปรากฏว่ามีการหุงข้าวยาโค ตามแบบอย่างของนางสุชาดาที่นางได้หุงถวายพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ในเดือน 6 ฉะนั้นในอดีตที่มีการแห่ผ้าขึ้นธาตุเจติยมักนิยมกระทำกันในวัน 15 ค่ำ เดือน 6 แต่ปัจจุบันนิยมแห่ผ้าขึ้นธาตุ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (สัมภาษณ์ นายบัณฑิต สุทนต์สิริ อาจารย์โรงเรียนวัดศรีทวี 16 มีนาคม 2557)

ประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุทุกวันนี้ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดไปจากเดิมมาก แต่เดิมมานั้นพระบฏมีช่างผู้ชำนาญเขียนภาพสี ส่วนใหญ่เกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ประดับด้วยลูกปัดสีต่างๆ แพรพรรณและดอกไม้ที่ขอบแถบเข้าโดยตลอดทั้งผืน แต่ปัจจุบันอาจเป็นเพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงหาเวลาว่างไม่ค่อยได้หรืออาจจะไม่มีช่างผู้ชำนาญก็เป็นได้ จึงทำให้การประดับประดาและเขียนภาพที่พระบฏสูญหายไป ผ้าที่ใช้กันทุกวันเห็นเพียง 3 สี คือ ขาว แดง และเหลือง ภัตตาคารเครื่องอุปโภคและบริโภค ที่เคยจัดไปถวายพระในวันแห่ผ้าขึ้นธาตุโดยพร้อมเพรียงกันเป็นขบวนที่เอิกเกริกเพียงขบวนเดียว แต่ต่อมาอาจเป็นเพราะประชาชนมาจากหลายทิศทาง แต่ละคนต่างเตรียมผ้ามากันเอง

ทำให้การแห่ผ้าขึ้นธาตุไม่พร้อมเพียบเป็นขบวนเดียวกัน เพราะใครจะแห่ผ้าขึ้นธาตุในเวลาใดก็ได้ตามสะดวก ตลอดทั้งวันจึงมีขบวนแห่ผ้าขึ้นธาตุโดยมิได้ขาด

ครั้งถึงตอนนี้ผู้ที่ร่วมในขบวนแห่มีเพียง 3 – 4 คน เพื่อสมทบกับเจ้าหน้าที่ของวัด เพื่อพาผ้าพระบรมธาตุขึ้นไปโอบรวบพระบรมธาตุเจดีย์ ที่ไม่สามารถขึ้นไปรอบกำแพงแก้วได้หมดทั้งขบวน เพราะว่าทางวัดได้กำหนดให้ลานภายในกำแพงแก้วเป็นหวงห้าม ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีที่ยังฝังแน่นอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน ชาวเมืองนครศรีธรรมราชและชาวเมืองใกล้เคียง ยังเอาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชอันเป็นเสมือนตัวแทนของพระพุทธองค์เป็นที่พึ่งทางใจ นับเป็นประเพณีที่รวมเอาศรัทธาด้วยความบริสุทธิ์ใจของชาวเมืองนครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนต่างเมืองเข้าด้วยกัน หล่อหลอมความเป็นปึกแผ่นที่มั่นคงสืบมาอย่างช้านานแล้ว (วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ 2521 : หน้า 187 – 188)

การเดินทางมาแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ของประชาชนในสมัยอดีตนั้น การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางมาวัดพระธาตุวรมหาวิหารจึงเดินทางมาโดยทางเรือ มาขึ้นที่วัดชลฉนียน (วัดชายคลอง) บ้างมาทางคลองบางจากเข้าคลองท่าเรือ คลองคูพาย แล้วทางไปวัดพระธาตุวรมหาวิหาร ถึงแม้ว่าจะเดินลำบากในสมัยนั้น แต่พุทธศาสนิกชน มีความศรัทธาในองค์พระธาตุ เพราะมีคุณค่าทางด้านจิตใจ เป็นจุดส่วนรวมของชาวภาคใต้ ใครก็ตามเมื่อได้แห่ผ้าขึ้นแล้ว มีความเชื่อว่าได้บุญ ได้สืบทอดพระพุทธศาสนา และเหมือนอยู่ใกล้พระพุทธเจ้า แต่ปัจจุบันการคมนาคมมีความสะดวกสบายทำให้พุทธศาสนิกชน มาแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์มีความสะดวกมากขึ้น (สัมภาษณ์ พระอาจารย์ชอบ เจ้าอาวาสวัดหน้าพระบรมธาตุ 21 มีนาคม 2557)

3.2 ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

ในระหว่างร่วมกิจกรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุในอดีตนั้นผู้คนจะมาพักผ่อนตามวัดวาอารามรอบๆ วัดพระธาตุวรมหาวิหาร เช่น วัดสระเรียง วัดชลฉนียน วัดพระลาน วัดพระนคร วัดหน้าพระบรมธาตุ และวัดอื่นๆ อีก ระหว่างนั้น ก็มีการเตรียมหุงหาอาหารร่วมกัน มีการกวนข้าวมธุปายาส (ชาวนครศรีธรรมราชเรียกว่า ข้าวยาโค) แจกจ่ายให้ผู้ร่วมงานกินด้วยกัน นอกจากนี้ ตอนกลางคืน การสมโภชผ้า การทำบุญ เวียนเทียน ฟังธรรม เมื่อพิธีกรรมทางศาสนาเสร็จแล้ว จะมีมหรสพ การละเล่นต่างๆ การแสดงมีมากมาย เช่น หนังตะลุง เพลงบอก กลอนสด เล่านิทาน มโนราห์ ลิเกป่า โขน การเล่นส่บ้า การแสดงต่างๆ เหล่านี้ ก่อนจะแสดงให้คนดู จะต้องแสดงถวายพระบรมธาตุเสียก่อน เพื่อบูชาองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิตของคณะการละเล่นนั้นๆ และยังมีของพื้นบ้านมาวางขายให้ผู้มาแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ได้จับจ่ายซื้อของกลับบ้าน จะเห็นว่กิจกรรมหลักๆ ยังคงรักษาไว้ถึงปัจจุบัน เช่น การสมโภชผ้า การฟังเทศน์ฟังธรรมในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นมาฆบูชา ที่ชาวพุทธทุกแห่งนิยมกระทำกัน แต่การละเล่นหรือศิลปะการแสดงต่างๆ ได้สูญหายไปบ้าง เหลือน้อยเต็มที ปัจจุบันก็เห็นแต่หนังตะลุง และมโนราห์เพียงประปราย (สัมภาษณ์ พระครูเหมเจตยานุรักษ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร 11 มีนาคม 2557)

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นประเพณีที่ชาวนครศรีธรรมราช และพุทธศาสนิกชนใกล้เคียง ได้ร่วมกันสืบทอดประเพณีนี้มาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยได้ร่วมใจกับบริจาคเงินทองตามกำลังศรัทธาของตน มาซื้อผ้าขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ดังนั้นการปฏิบัติประเพณีจึงมีขั้นตอน และการปฏิบัติประเพณีก่อนวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ การสมโภชผ้าพระบฏ โดยเตรียมบุคคลากรดังต่อไปนี้

การเตรียมบุคคลในการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ในส่วนของทางจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการเชิญหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ นครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช พุทธสมาคมจังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลนครศรีธรรมราช และยังมีสถาบันอื่นๆ อีกมากมาย ได้มีการจัดเตรียมคณะกรรมการซึ่งต้องประกอบด้วยบุคคลหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบโดยสำนักงานสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งประกอบด้วยคณะต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการอำนวยการมีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลการจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสำเร็จตามวัตถุประสงค์อำนวยการจัดงานติดประสานงานอำนวยความสะดวก ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ อันจะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดงานมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประธาน

คณะกรรมการดำเนินงานมีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานกรรมการประกอบด้วยผู้รับผิดชอบสถานที่จัดงาน 4 แห่ง คือ 1. บริเวณสถานที่ในพิธีสมโภชผ้าพระบฏที่ว่าการอำเภอปากพนังมอบหมายให้นายอำเภอปากพนังรับผิดชอบและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ตามความเหมาะสม 2. บริเวณสถานที่ในพิธีเปิดงานใช้บริเวณสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช มอบหมายให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประธานกรรมการให้การรับผิดชอบและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความเหมาะสม 3. บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จัดเตรียมบุคคลรับผิดชอบหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก มอบหมายให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช 4. บริเวณองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ได้มีการเตรียมบุคคลที่รับผิดชอบในการจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อประกอบแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยมอบหมายให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานกรรมการเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ รับผิดชอบตามความเหมาะสม คณะทำงานประกอบด้วยคณะทำงานต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการฝ่ายเวที แสง เสียง การแสดง มีหน้าที่ติดตั้งเวทีติดตั้งระบบแสง เสียง บริเวณสถานที่เปิดงานคือสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช โดยมอบหมายแต่งตั้งบุคคลรับผิดชอบหน้าที่ด้านต่างๆ และให้งานแล้วเสร็จเป็นที่เรียบร้อย

คณะกรรมการฝ่ายจัดขบวนแห่ มีหน้าที่จัดความเรียบร้อยและประสานกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ที่มาร่วมขบวนแห่ตามเส้นทางแห่ โดยมอบหมายให้อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราชเป็นประธานกรรมการเพื่อแต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ให้จัดลำดับขบวนแห่ กำกับดูแลให้การเคลื่อนขบวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสวยงาม

คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์การจัดการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ทางสื่อสารมวลชนทุกแขนง จัดทำป้ายโฆษณาเชิญชวนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และพุทธศาสนิกชน มาร่วมงาน บันทึกภาพการจัดกิจกรรม ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์จัดงานและปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่เห็นว่าเหมาะสม โดยมีประชาสัมพันธ์จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นประธานแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

คณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและการจราจรมีหน้าที่จัดระบบการจราจรในขณะ ขบวนแห่ผ้าพระบฏจากสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราชถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารตลอดจนกำกับ ดูแลจราจรขณะที่มีกิจกรรมถวายผ้าพระบฏและเวียนเทียน ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อย

คณะกรรมการฝ่ายบริการและพยาบาล มีหน้าที่จัดบริการปฐมพยาบาล บริการน้ำดื่ม ณ ศาลาประตูหูก สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช บริเวณลานโพธิ์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

สำหรับคณะกรรมการแต่ละคณะมีบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบหน้าที่เพื่อให้การจัด งานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อเตรียมต้อนรับชาว นครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนจังหวัดใกล้เคียง ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เข้ามาร่วมงาน บุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุได้ปฏิบัติต่อประเพณีอย่างสะดวกปลอดภัย ส่วนการเตรียมบุคคลในส่วน ของ พุทธศาสนิกชนไม่ต้องการจัดเตรียมการเพราะพุทธศาสนิกชนมาด้วยแรงศรัทธาต่อประเพณีแห่ผ้าขึ้น ธาตุอยู่ในจิตใจเข้มแข็ง

การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ สำหรับงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ สถานที่ที่จะใช้ประกอบพิธีมีด้วยกันหลายแห่งเพราะมีขั้นตอนการปฏิบัติประเพณีก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้น พระบรมธาตุเจดีย์และในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดสถานที่ใน การจัดงานประเพณีไว้เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยกับพุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่ได้มาร่วมบุญประเพณี ทั้ง ชาวนครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนจากต่างบ้านต่างเมืองมาเคารพสักการะแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุ เจดีย์ การจัดเตรียมสถานที่จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะพุทธศาสนิกชนจำนวนมากได้เดินทางมา ประกอบพิธี ณ จุดเดียวกันที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร การเตรียมสถานที่ทางจังหวัด นครศรีธรรมราชร่วมกับทางวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จึงได้เตรียมสถานที่เพื่อความสะดวกแก่ พุทธศาสนิกชน (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 36-39)

สำหรับกิจกรรมที่ปฏิบัติกระทำกันอย่างน้อย 2 วัน การจัดเตรียมสถานที่ซึ่งต้องมีในส่วนที่ชาวบ้านจัดเตรียมสถานที่เองที่จะใช้ในพิธีสมโภชผ้าพระบฏ ซึ่งชาวบ้านแต่ละกลุ่มก็จะเลือกสถานที่ตามแต่ละสะดวก คือใช้สถานที่บ้าน สถานที่วัด และบางกลุ่มก็ใช้สถานที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จัดเตรียมไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้ประกอบ พิธีสมโภชพระบฏ ณ ศาลาเอนกประสงค์ 100 ปี พระรัตนธัชมุนีการจัดเตรียมสถานที่ชาวบ้านจะเตรียมก่อนล่วงหน้าที่จะถึงวันประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยจัดเตรียมสถานที่สำหรับพระสงฆ์ประกอบพิธีกรรม การจัดอาสนะสำหรับพระสงฆ์ การจัดเตรียมโต๊ะหมู่บูชา การจัดที่สำหรับชาวบ้านนั่งร่วมพิธีสมโภชผ้าพระบฏ

ส่วนสถานที่การจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์มีดังนี้

บริเวณสถานที่ในพิธีสมโภชผ้าพระบฏที่ว่าการอำเภอปากพนังซึ่งได้กำหนด ณ บริเวณศาลาประชาคมอำเภอปากพนัง การจัดเตรียมอาสนะสำหรับพระสงฆ์ 9 รูป การจัดโต๊ะหมู่บูชา 9 ชุด แห่นว้างผ้าพระบฏพระราชทาน เต็นท์จำนวน 2 หลัง เก้าอี้สำหรับแขกผู้มีเกียรติ ชุดรับแขก การจัดเวทีการแสดง ธงชาติ รถอัญเชิญพระบรมสาทิสลักษณ์รถอัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทาน ดอกไม้สด รูปเทียนแพ

บริเวณสถานที่ในพิธีเปิดงาน สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราชเป็นสถานที่สำหรับพิธีเปิดงาน จัดทำความสะอาด ตกแต่งบริเวณศาลาประตูหัก จัดตั้งเวทีเพื่อใช้ในการเปิดงานจัดตั้งแท่นพูดจำนวน 2 ที่ ชุดรับแขกสำหรับประธานในพิธี จัดโต๊ะเก้าอี้สำหรับแขกผู้มีเกียรติร่วมพิธีเปิดงาน จัดดอกไม้ประดับบนแท่นพูดและโต๊ะรับแขก ป้ายบอกตำแหน่งของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในพิธีเปิดงาน ป้ายบอกตำแหน่งของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในพิธีเปิดงาน เช่น ธงชาติ ธงธรรมจักร ผ้าตกแต่งประดับเวที เครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน เป็นต้น

บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ณ บริเวณลานหน้าพระบรมธาตุเจดีย์ ผูกผ้าระบาย บริเวณพิธี จัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาพร้อมตกแต่งดอกไม้รูปเทียน จุดที่สำหรับประชาชนและแขกผู้มีมาร่วมขบวนแห่เกยรตินั่งพักเพื่อรอขบวนแห่ จัดตั้งแท่นพูดสำหรับประธานในพิธีกล่าวคำถวายผ้าพระบฏพระราชทาน พร้อมประดับดอกไม้ให้สวยงาม จัดตั้งแท่นสำหรับวางผ้าพระบฏพระราชทาน และจัดตั้งโต๊ะสำหรับบริการน้ำดื่ม

บริเวณองค์พระบรมธาตุเจดีย์ จัดเตรียมแท่นวางผ้าพระบฏพระราชทาน เต็นท์ โต๊ะเก้าอี้ ชุดรับแขก สำหรับแขกผู้มีเกียรติและประชาชน จัดกระเช้าจำนวน 2 กระเช้า สำหรับชักรอกผ้าพระบฏขึ้นสู่องค์พระบรมธาตุเจดีย์ จัดแท่น กล่าวถวายผ้าพระบฏพระราชทานของประชาชน เครื่องดนตรีมโนรา เครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน และเครื่องสักการบูชาการแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์

การแห่ผ้าขึ้นธาตุ นับตั้งอดีตถึงปัจจุบันเครื่องสักการบูชาหลักๆ ก็มีผ้าสี โดยเฉพาะผ้าสีเหลืองเป็นสำคัญ ต้นไม้เงินต้นไม้ทอง ดอกไม้ รูปเทียน เป็นของที่เตรียมได้สำหรับคนทั่วไป ที่

สามารถหามาได้ ตามกำลังทรัพย์กำลังศรัทธา เครื่องสักการบูชาเหล่านี้ไว้สำหรับบูชาองค์พระธาตุเจดีย์ เพื่อระลึกถึงคุณพระพุทธรเจ้า คือ พระมหากรุณาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ

สำหรับกิจกรรมในพิธีสงฆ์นั้น ประชาชนที่มาในวันแห่ผ้าขึ้นธาตุมีการแสดงธรรมและเวียนเทียน เพื่อระลึกคุณพระพุทธรเจ้า และในเวลา 11.00 นาฬิกาจะมีการเลี้ยงภัตตาหารเพล แก่ภิกษุสามเณรที่มารวมแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ด้วย

การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ การจัดเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ขึ้นในส่วนของชาวบ้าน ขึ้นอยู่กับความสะดวกที่จะเลือกในสถานที่ในการสมโภชผ้าพระบฏ ส่วนทางจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้สถานที่ของทางราชการที่กำหนดไว้ในการจัดกิจกรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่สถานที่ที่เป็นจุดหมายเดียวกับในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ คือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนทุกคน และการเตรียมวัสดุที่ถือว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ คือ ผ้าที่จะนำมาใช้ประกอบพิธีแห่ผ้าขึ้นธาตุและนำห่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์

การเตรียมผ้าพระบฏ พระบฏ หรือ “พระบต” หมายถึง ผืนผ้าสีขาว (สมัยโบราณนิยมเขียนบนผ้าดิบสีขาว) เขียนภาพพระพุทธรองค์ประทับยืนหรือประทับนั่งโดยเขียนตามแนวตั้งของผืนผ้า ภาพที่เขียนเป็นภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติหรือชาดก ถ้าเป็นภาพเฉพาะพระพุทธรเจ้ามักจะเขียนเป็นรูปประทับยืน เขียนภาพแนวสูงของผืนผ้าแต่ถ้าเป็นภาพพุทธประวัติแสดงเหตุการณ์ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนาและปรินิพพาน จะเขียนตามแนวนอนของผืนผ้า เมื่อเขียนภาพเสร็จแล้วก็ต้องนำผ้านั้นไปประดับตกแต่งด้วยลูกปัดสี แถบผ้าหรือแถบผ้าสีแพรพรรณต่างๆ ด้วยความประณีตเพื่อเพิ่มความสวยงาม การเตรียมผ้าพระบฏของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียงจะพร้อมใจกันร่วมบริจาคทรัพย์ตามกำลังศรัทธาเพื่อนำไปซื้อผ้ามาเย็บรวมกันเป็นผืนใหญ่ จัดเตรียมก่อนจะถึงวันแห่ผ้าเพื่อจะได้นำมาสมโภชผ้าก่อนนำขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อถึงวันมาฆบูชาคือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 และวันวิสาขบูชา คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 พุทธศาสนิกชนชาวนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียงก็ได้มีการจัดเตรียมผ้าพระบฏเพื่อนำผ้าขึ้นโอบล้อมรอบพระบรมธาตุเจดีย์ ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ในปัจจุบันการทำผ้าพระบฏที่เขียนเป็นเรื่องราว พุทธประวัติและตกแต่งอย่างประณีตสวยงามไม่นิยมเพราะเป็นการยากในการหาช่างฝีมือและใช้เวลานานต้นทุนในการผลิตสูงวิธีการจึงต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะกาลปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนไป ยุคเศรษฐกิจที่ประชาชนต้องประกอบอาชีพหลากหลายเพื่อการดำรงชีวิต แต่ก็ยังมีจิตศรัทธาต่อพระพุทธรศาสนาที่จะร่วมบุญประเพณีก็จะมีพุทธศาสนิกชนบางส่วนมาจัดเตรียมผ้าพระบฏในตอนเช้าของวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งได้มีพ่อค้าแม่ค้ามาบริการจำหน่ายอยู่รอบๆ บริเวณของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีให้หาซื้อได้ตามความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชน และพุทธศาสนิกชนบางส่วนได้มาจัดเตรียมผ้าพระบฏในวันแห่ผ้า เพราะจะได้ไม่ต้องเสียเวลาในการประกอบอาชีพอีกทั้งการเดินทางในปัจจุบันก็สะดวกไม่ว่าจะนำรถยนต์ส่วนตัวมาเองหรือเช่าเหมารถกันมา การมาค้างคืนจะไม่มีความสะดวกเพราะเป็นด้วยเรื่อง

ของเวลาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การจัดเตรียมผ้าพระบฏก็ไม่ยุ่งยากเพราะหาซื้อได้ใกล้ๆ บริเวณของวัด ราคาของผ้าที่จำหน่ายเท่ากับตามท้องตลาด คือราคาหลาละ 15 บาท การจัดเตรียมผ้าก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มหรือคณะที่มาร่วมทำบุญด้วยกันจะรวบรวมเงินจากการบริจาคได้มากน้อยเพียงไรก็ได้จัดซื้อผ้าพระบฏ และเมื่อได้จัดซื้อผ้าพระบฏเรียบร้อยแล้วก็จะนำไปผูกต่อกับกลุ่มพุทธศาสนิกชนที่ได้สวดผ้าหรือสมโภชผ้าพระบฏในคืนวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 พุทธศาสนิกชนนิยมใช้ผ้าสีเหลือง สีขาว สีแดง มาใช้ห่มพระบรมธาตุเจดีย์และที่นิยมใช้กันในปัจจุบันก็จะเป็นผ้าสีเหลืองมากที่สุด ผ้าที่จัดเตรียมได้โดยการบริจาคมำลังทรัพย์ตามคำล้งศรัทธาในแต่ละกลุ่มชาวบ้านก็จะนำไปซื้อผ้าแล้วนำมาผูกและเย็บต่อกันเป็นผืนยาวมาแห่เพื่อนำผ้าขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์รอบองค์ได้

สมัยโบราณการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะต้องเตรียมการต่างๆ มากมายซึ่งต้องใช้เวลาเป็นแรมเดือนตั้งแต่การจัดเตรียมผ้าและหาช่างที่มีฝีมือมาเขียนบรรยายพุทธประวัติ และต้องตกแต่งผืนผ้าประดับประดาด้วยลูกปัดสีต่างๆ รวมทั้งตกแต่งแพรพรรณอย่างประณีตสวยงาม ซึ่งต้องใช้เวลาเตรียมการนาน แต่ในปัจจุบันเนื่องจากสังคมเปลี่ยนไป การเตรียมผ้าที่จะใช้ในการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะใช้เวลาไม่มากนัก เพราะประชาชนส่วนใหญ่จะจัดหาซื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายอยู่ทั่วไปซึ่งหาซื้อได้ง่ายและสะดวก โดยประชาชนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละหน่วยงานที่มีจิตศรัทธาจะร่วมแรงร่วมใจกันบริจาคเงินเพื่อจัดเตรียมผ้าสำหรับใช้แห่ผ้าขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อถึงวันมาฆบูชาหรือวันวิสาขบูชา ประชาชนจากต่างจังหวัดมาร่วมบุญด้วยแรงศรัทธาที่มีต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ต่างก็เดินทางยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเพื่อมาร่วมแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ในสมัยโบราณการเดินทางไม่สะดวกเหมือนปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้เส้นทางเรือซึ่งเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดในขณะนั้น เพราะมีแต่ลำคลองหลายสายตัดต่อกัน พุทธศาสนิกชนที่มาจากอำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอบางขัน อำเภอลานสกา และอำเภอพรหมคีรี จึงเป็นช่วงที่สะดวกในการเดินทางเพราะแม่น้ำลำคลองต่างๆ ยังไม่แห้ง โดยนำเรือผ่านเข้ามาทางปากนครแล้วแยกเข้ามายังคลองหน้าเมืองมาจรดกันแน่นขนัด นอกจากนี้ยังมีพุทธศาสนิกชนจากต่างจังหวัดและต่างประเทศมาร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ด้วย เช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา พัทลุง ตรัง กระบี่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น (จันทิมา ดุลย์เกรี 2548 : หน้า 40-42)

พุทธศาสนิกชนเหล่านี้มีความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดกันมาแต่โบราณว่าการได้ร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะได้บุญกุศลแรง จึงต้องหาโอกาสนำผ้ามาห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ด้วยตนเอง ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวชาวบ้านได้เก็บเกี่ยวพืชผลเสร็จแล้วจึงชวนกันไปทำบุญ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว และเพื่อการได้ผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์ในปีต่อไป ตามคตินิยมที่มีมาแต่โบราณด้วย นอกจากนี้อาจเป็นเพราะทุกคนถือว่าพระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาจึงควรได้มีการร่วมสักการบูชาในรอบปีหนึ่งๆ ก่อนถึงวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประชาชนที่อยู่ไกลๆ จะเดินทางกันมาล่วงหน้าหลายๆ วัน พร้อมทั้งเตรียมข้าวของเพื่อทำบุญ และบริโภคด้วย เมื่อขึ้นจากเรือก็จะนัดรวมกันตามวัดต่างๆ ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เช่น วัดหน้าพระธาตุ วัดสระเรียง วัดชลเนียน (วัดชายคลอง) วัดสวนป่าน วัดหน้าพระลาน วัดพระนคร เป็นต้น ปัจจุบันนั้นผู้คนจะ

เดินทางมาร่วมประเพณีนี้โดยรถตามแต่ละสะดวกของแต่ละกลุ่ม แต่ยังคงมีพุทธศาสนิกชนจากต่างจังหวัดและต่างประเทศเดินทางมาก่อนล่วงหน้าก่อนถึงวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ก็จะพักตามวัดต่างๆ ซึ่งทางจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมกับทางวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและวัดบริเวณใกล้เคียงคอยอำนวยความสะดวกให้แก่พุทธศาสนิกชนทุกคน และอีกส่วนก็จะพักตามโรงแรมในบริเวณอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เพราะเป็นการสะดวกในการเดินทางมายังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพราะมีรถโดยสารประจำทางไว้คอยบริการทั้งประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทางจังหวัดนครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ร่วมกันฟื้นฟูประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น คือประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และเพื่อเป็นการรักษาส่งเสริมประเพณีทางพุทธศาสนา ได้ร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีที่มีคุณค่ายิ่งต่อชาวนครศรีธรรมราช จึงร่วมกันจัดงานประเพณี เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย จึงได้มอบหมายให้อำเภอปากพนังเป็นผู้รับผิดชอบในการอัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทานเพื่อนำมาห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ โดยมีการจัดงานพิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทานขึ้นที่ว่าการอำเภอปากพนัง ซึ่งเป็นผ้าพระบฏที่เป็นความภูมิใจของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช คือผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถวายเป็นพุทธบูชาในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประจำปี

สำหรับผ้าพระบฏพระราชทานมีประวัติพอสรุปได้ดังนี้

ผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประจำปี 2530 นำโดยเรือตรีสุกรี รักษ์ศรีทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และหัวหน้าส่วนราชการได้พร้อมใจกันจัดงานชื่อ “มาฆบูชา” แห่ผ้าขึ้นธาตุถวายราชสักการะ เมื่อวันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ 2530 โดยมีวัตถุประสงค์สี่ประการ คือ เพื่อรักษาและส่งเสริมประเพณีทางพุทธศาสนาประจำจังหวัด เพื่อน้อมรำลึกถึงพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าควบคู่กับการถวายราชสักการะ เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนพรรษา 60 พรรษา และเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องในปีท่องเที่ยวไทยในปี พ.ศ. 2530 ในการจัดงานครั้งนั้นมี ร้อยตรีอำนาจ ไทยานนทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นกำลังหลักในการขอพระราชทานผ้าพระบฏจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมี นายเอนก สิทธิประศาสน์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย (ตำแหน่งในขณะนั้น) เป็นผู้ประสานงานกับสำนักพระราชวัง และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช (ชื่อในขณะนั้น) เป็นผู้ประสานกับช่างเขียนภาพพระบฏ คือ อาจารย์อนุภาพ มนต์เลี้ยง แห่งวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแล้ว จังหวัดได้อัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทานผืนดังกล่าวไปถวายเป็นพุทธบูชา โดยมีขบวนเกียรตินิยมซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดจำนวน 60 คน (แต่งชุดปกติขาว) นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลนครศรีธรรมราช (ชื่อในขณะนั้น) จำนวน 120 คน แห่ผ้าพระบฏพระราชทานจากสนาม

หน้าเมืองไปตามถนนราชดำเนินสู่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2530 ตั้งแต่เวลา 16.30 น. นอกจากนั้นยังมีขบวนแห่ผ้าพระบฏจากสถานศึกษา ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ สมาคม สโมสร และกลุ่มพลังมวลชนต่างๆ อีก 25 ขบวน รวมจำนวน 5,000 คน เข้าร่วมงาน ซึ่งจัดว่าเป็นขบวนแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมาในอดีตกาลก็ว่าได้ ผ้าพระบฏพระราชทานผืนดังกล่าวทำจากผ้าขาวยาว 30 เมตร มีภาพจิตรกรรมไทย ซึ่งเขียนด้วยสีน้ำและสีโปสเตอร์ปรากฏตามแนวนอน สารของภาพเป็นเรื่องราวพุทธประวัติ ตั้งแต่พระสิทธัตถะจุติจากสวรรค์ชั้นดุสิต สู่พระครรรค์ของพระนางสิริมหามายา การสืบทอดนิมิตการประสูติ การเสด็จออกบรรพชา การบำเพ็ญทุกรกิริยา การตรัสรู้ การปฐมเทศนา การโปรดพระพุทธมารดาและพระเจ้าพิมพิสารการเสด็จดับขันธปรินิพพานรวมทั้งสิ้น 30 ภาพ ภาพหลังการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ในปี 2530 แล้ว จังหวัดได้นำผ้าพระบฏพระราชทานผืนนี้ไปเก็บรักษาไว้ ณ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชวิทยาลัยครุฑนครศรีธรรมราช (หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชปัจจุบัน) และได้เชิญเชิญไปถวายเป็นพุทธบูชาในงานแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุของจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกปี

สำหรับพิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทาน อำเภอบางแพ ซึ่งเป็นพิธีการสมโภชผ้าพระบฏพระราชทานเป็นกิจกรรมที่ทางจังหวัดนครศรีธรรมราชมอบหมายให้อำเภอบางแพจัดพิธีสมโภชเนื่องด้วยจุดกำเนิดของผ้าพระบฏมีประวัติความเป็นมาจากอำเภอบางแพเพื่อเป็นเกียรติกับอำเภอกและเป็น การส่งเสริมประเพณี สนับสนุนการท่องเที่ยวของทางจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จะได้จัดงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางอำเภอบางแพได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กร เอกชน ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา จำนวนมากมาร่วมกิจกรรมพิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทาน ณ ศาลาประชาคมอำเภอบางแพ ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับชาวอำเภอบางแพพิธีสมโภชจัดในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 กิจกรรมในการจัดงานพิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทานมีหลายกิจกรรม เช่น การแสดงบนเวทีของนักเรียน นักศึกษา การแสดงมหรสพพื้นบ้าน มโนราห์ หนังตะลุง เป็นต้น แต่กิจกรรมที่สำคัญของงานคือพิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทาน ณ ศาลาประชาคมอำเภอบางแพที่เป็นศูนย์รวมของพุทธศาสนิกชนจำนวนมากที่เข้าร่วมพิธีสมโภชผ้าพระบฏและผ้าพระบฏที่ชาวบ้านได้นำเข้ามาร่วมสมโภช เมื่อพิธีการของพระสงฆ์เริ่มพุทธศาสนิกชนที่ร่วมพิธีได้สอบถาม วาจา ใจ ประธานในพิธีเป็นผู้จัดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย การบูชาพระรัตนตรัยมีพิธีกร 1 คนเป็นพิธีก่อน จะขึ้นต้น นะโม แหกผู้มีเกียรติและประชาชนที่ร่วมพิธีทั้งหมดก็จะรับและกล่าวไปพร้อมกัน (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 42-47)

3.3 ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ถือเป็นงานประเพณีสำคัญที่ปฏิบัติกันทุกปีจะทำการกันมาแต่ครั้งใดนั้นไม่มีหลักฐานแน่ชัด แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ได้กระทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 อันเป็นวันวิสาขบูชาทุกปี และต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ

พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ได้กำหนดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เพิ่มเป็น 2 วัน คือ วันวิสาขบูชาและเพิ่มวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นวันมาฆบูชาอีกวันหนึ่งตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา จนถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2575 ประชาชนคงนิยมร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในวันเพ็ญเดือน 3 มากกว่าวันเพ็ญเดือน 6 เหตุที่ประชาชนคงนิยมร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในวันเพ็ญเดือน 3 มากกว่าวันเพ็ญเดือน 6 คงเป็นเพราะในสมัยนั้นการคมนาคมทางบกไม่สะดวก ชาวพุทธจากถิ่นไกลจึงมักนิยมมานมัสการพระบรมธาตุเจดีย์โดยทางเรือเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีความสะดวกในการเดินทางและได้ยึดถือปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในวันเพ็ญเดือน 3 สืบมาถึงทุกวันนี้ พุทธศาสนิกชนเมื่อถึงวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ก็ได้มีการจัดตั้งขบวนแห่ผ้าโดยพร้อมเพรียงกัน

สำหรับขบวนแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในสมัยก่อนพุทธศาสนิกชนที่อยู่ถิ่นไกลได้เดินทางมาร่วมแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะออกมายืนตั้งแถวที่หน้าวัดที่ตนมาพักอาศัยอยู่ ส่วนชาวนครศรีธรรมราชก็ออกมาตั้งแถวตามจุดต่างๆ เช่น ตลาดท่าวัง ตลาดท่าม้า ตลาดศาลาไม้ชัย เป็นต้น การตั้งแถวจะเรียงเป็นสองแถวทุกคนทูนหรือชูผ้าพระบฏที่วาดภาพพุทธประวัติเรียบร้อยแล้วไว้เหนือศีรษะ ทั้งนี้เพราะถือกันว่าผ้าพระบฏเป็นเครื่องสักการะพระพุทธรูปเจ้าจึงควรแก่การบูชายิ่งนัก จะถือในระดับที่ต่ำกว่าศีรษะไม่ได้อย่างเด็ดขาด ผ้าพระบฏเป็นแถบที่มีความยาวมาก บางครั้งยาวประมาณหนึ่งกิโลเมตรก็ยังมี โดยทั่วไปผ้าพระบฏมักจะเป็นผ้าสีขาวหรือถ้านำม้าย้อมก็มักจะย้อมเพียง 2 สี คือ สีเหลือง และสีแดง ขบวนแห่จะเคลื่อนขบวนโดยไม่ได้กำหนดเวลาตายตัวแต่อย่างใด แล้วแต่คณะใดพร้อมหรือบางครั้งก็จะมีหัวหน้าคณะได้ประสานงานและนัดหมายกันแห่ผ้าพระบฏในเวลาเดียวกันในตอนเช้าหรือตอนบ่ายก็ได้ นิยมใช้ดนตรีพื้นบ้านนำหน้าขบวน ได้แก่ ดนตรีโนราห์ หนังตะลุง เพื่อให้ขบวนแห่ดูเอิกเกริก ขบวนแห่แต่ละขบวนจะเป็นคนในตระกูลเดียวกันหรือเครือญาติเดียวกันแต่ละขบวนไป ความยิ่งใหญ่ก็สามารถบอกถึงตระกูลนั้นๆ ได้จากขบวนแห่ผ้าพระบฏ ปัจจุบันขบวนแห่ผ้าพระบฏพุทธศาสนิกผู้มีจิตศรัทธาในประเพณีสามารถเข้าร่วมทำบุญโดยรวมขบวนแห่ได้ก็ได้ทุกขบวนแห่ก็มีความยินดีเป็นการได้ผูกไมตรีมีมิตรภาพเกิดขึ้นพุทธศาสนิกชนมีการทักทายพูดคุยกัน ซึ่งบางครั้งไม่ได้รู้จักกันมาก่อน ด้วยเหตุผลน่าจะเป็นเพราะว่าคนที่ไม่ทำบุญต่างก็มีจิตใจที่ดีงามพร้อมที่จะสร้างคุณงามความดี มีศีลธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้เกิดได้จากประเพณีที่ทุกคนได้ปฏิบัติร่วมกัน และขบวนแห่ผ้าพระบฏปัจจุบันมีการถือปฏิบัติก็ยังคงรูปแบบเดิมอยู่บางส่วน คือกลุ่มใดคณะใดเมื่อมีความพร้อมก็ตั้งขบวนแห่ตามจุดที่ได้นัดหมาย แต่ขบวนจะมีหลายขบวนด้วยผู้ที่ศรัทธาก็มาจากหลายสถานที่ ใครจะตั้งขบวนแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในเวลาใดก็ได้แล้วแต่ความสะดวก เครื่องดนตรีที่นำขบวนแห่ก็เปลี่ยนมามีเพียงกลองยาวบรรเลงจังหวะที่ครื้นเครงช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินในขบวนแห่

การจัดริ้วขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานนั้น ซึ่งเป็นการสมโภชผ้าพระบฏพระราชทานจัดขึ้นในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 ในตอนเช้าเป็นวันมาฆบูชา ทางอำเภอปากพนังก็ได้มีการเตรียมการเพื่อจะนำขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน อำเภอปากพนังร่วมกับหน่วยงานทางราชการ เอกชน

พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ได้ร่วมขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานและผ้าพระบฏซึ่งพุทธศาสนิกชนที่ร่วมกันจัดเตรียมนำแห่ ถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูงสุดกับทางอำเภอปากพนังที่ได้มีพิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทาน และขบวนแห่อัญเชิญผ้าพระบฏ ชาวอำเภอปากพนังทุกคนมีความภาคภูมิใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานเคลื่อนขบวนจากศาลาประชาคมอำเภอปากพนัง โดยมีนายอำเภอปากพนังเป็นผู้อัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทานขึ้นรถที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้สดที่มีการประดับประดาอย่างประณีตพร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อนำมาตกแต่งรถสำหรับอัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทาน รถนี้เรียกว่ารถบุษบก

ริ้วขบวนแห่ยิ่งใหญ่มีวงดุริยางค์ของนักเรียนโรงเรียนปากพนังนำขบวนแห่ การจัดขบวนแห่เรียกความสนใจจากประชาชนที่รอชมได้เป็นอย่างมาก ตลอดเส้นทางจากศาลาประชาคมอำเภอปากพนังจนถึงสำนักงานไฟฟ้าอำเภอปากพนัง การจัดริ้วขบวนสวยงามมั่งคั่ง สดุดตาด้วยชุดการแต่งกายย้อนยุคใช้ชื่อเรียกว่า ชุดอินทรีปัตย์โบราณ ซึ่งเป็นชุดการแต่งกายแบบอินเดียนำขบวนเพิ่มให้ขบวนแห่มีสีสัน ตามด้วยป้ายคำขวัญของอำเภอปากพนัง พร้อมทั้งริ้วขบวนผ้าพระบฏจากพลังมวลชนสามสี คือ ขาว เหลือง แดง ถือไว้เหนือศีรษะแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นับเป็นแบบอย่างประเพณีได้ปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดประเพณีที่ดีงามต่อไป

ทางอำเภอได้มีการจัดเตรียมขบวนแห่ไว้อย่างยิ่งใหญ่ โดยมีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งได้มีการมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ของทางอำเภอได้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือกับทางอำเภอเป็นอย่างดีเพราะเป็นงานที่มีเกียรติอย่างสูง ที่ทางจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มอบหน้าที่อัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทานมาทำพิธีสมโภชและจัดขบวนอัญเชิญผ้าพระบฏราชทานให้กับทางจังหวัดนครศรีธรรมราช พุทธศาสนิกชนทุกคนของอำเภอปากพนังซึ่งล้วนแต่มีความเชื่อความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาก็ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีกันด้วยความยินดีโดยถ้วนหน้า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จึงเป็นประเพณีที่จะได้คงไว้ซึ่งด้านคุณค่าที่ผู้ได้ปฏิบัติร่วมบุญประเพณีแห่ผ้าได้รับเป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นมงคลกับชีวิตและครอบครัว ชาวอำเภอปากพนังจึงได้มีการกระตือรือร้นเมื่อวันประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เวียนมาถึงจะไม่มีใครจะออกไปประกอบอาชีพส่วนใหญ่ก็จะหยุดพักเพื่อเข้าร่วมบุญประเพณี และได้สอนให้ลูกหลานได้รับรู้เรื่องประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยการบอกเล่าจากตำนานถือเป็นเรื่องที่ดีงามจะให้ลูกหลานได้ภาคภูมิใจดินแดนที่มีประวัติทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบไป

เมื่อขบวนแห่ถึงสำนักงานการไฟฟ้าอำเภอปากพนัง ก็จัดกระบวนเดินทางโดยรถยนต์ไปตั้งขบวน ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช โดยจะกำหนดเวลาเดินทาง 30 นาที ขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานตั้งริ้วขบวนแห่เรียบร้อยขบวนก็จะเคลื่อนออกจากวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ขบวนจะแห่ไปตามถนนราชดำเนินไปยังศาลาประตูหกสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ขบวนเกียรติยศรอรับขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานจากอำเภอปากพนังพร้อมด้วยขบวนจากหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และกลุ่มพลังมวลชน รวม 56 หน่วยงานตั้งขบวนรอรับ

ผ้าพระบฏพระราชทาน เมื่อขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานมาถึงวงดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์เข้าสู่พิธีการของงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ นายอำเภอปากพนังได้อัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทานมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ประธานในพิธีได้กล่าวเปิดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประชาชนที่มาร่วมงานประเพณีจำนวนนับหมื่นๆ คน เต็มบริเวณสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ได้ร่วมพิธีการเปิดงานพิธีเปิดทำแบบสมัยโบราณคือให้ลูกหนูจุดเปิดงานประเพณีเป็นที่ตื่นตาตื่นใจกับผู้ร่วมงานซึ่งไม่มีให้เห็นมากนักในปัจจุบันนี้ถือเป็นการได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษมาให้คนรุ่นหลังได้รับทราบถึงความคิดอันชาญฉลาดและมีคุณค่าที่ควรนำศึกษาอีกอย่างหนึ่งได้ถูกขบวนแห่ก็ได้เคลื่อนออกจากสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราชมีประชาชนเข้าร่วมแห่จำนวนมากมายับหมื่นคน คลื่นมหาชนอันเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในงานประเพณี

ผ้าพระบฏทุกผืนชูเรียงรายเหนือศีรษะ เป็นภาพที่สื่อถึงพลังของเหล่าชาวพุทธผู้มีความรักความศรัทธาในพระพุทธศาสนาซึ่งมีองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นพระศาสดา ขบวนทุกริ้วขบวนเคลื่อนขบวนแห่ตามถนนราชดำเนินจากสนามหน้าเมืองสู่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ดึงดงามด้วยผ้าพระบฏพระราชทาน ผ้าพระบฏสามสี แดง ขาว เหลือง ชูดเป็นริ้วขบวนแถวยาวไปตามผืนผ้า ชูดการแต่งกายของผู้เข้าร่วมขบวนต่างบรรจงเลือกสรรมาตกแต่งประดับประดาหลากสีหลายรูปแบบชวนให้น่าชมดึงดูดงามเป็นยิ่งนัก ส่วนหนึ่งเพราะเกิดจากความตั้งใจจากการแสดงออกของเหล่าชาวพุทธทั้งหลาย ริ้วขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทานและขบวนแห่ผ้าพระบฏยิ่งใหญ่เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นยิ่งนัก พุทธศาสนิกชนทุกคนและชาวนครศรีธรรมราชมีความภาคภูมิใจในงานบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีคำกล่าวของชาวเมืองนครศรีธรรมราชที่บอกเล่าต่อๆ กันมาว่าไม่มีบุญไหนจะใหญ่เท่าบุญแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของเมืองคอน เกิดมาทั้งทีขอให้ได้ร่วมบุญเอาผ้าขึ้นธาตุได้ไม่เสียทีที่เกิดในพระพุทธศาสนา เมื่อริ้วขบวนแห่ผ้าพระบฏเข้าสู่ลานโพธิ์ คือบริเวณลานวัดของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารก็จะประกาศห้ามไม่ให้พุทธศาสนิกชนทุกคนเข้าไปภายในบริเวณพระวิหารด้านในของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และพุทธศาสนิกชนที่อยู่ภายในก็ต้องออกมาด้านนอกให้หมดทุกคน ยกเว้นเฉพาะเจ้าหน้าที่ของทางวัดเพราะเป็นเวลาที่ใกล้จะถึงเวลานำผ้าพระบฏพระราชทานขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์คือเวลาประมาณ 16.30 น. พุทธศาสนิกชนและผู้ร่วมงานพร้อมกันที่บริเวณลานวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ขณะที่รอขบวนแห่ผ้าพระบฏอยู่นั้นทางวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เสริมบรรยากาศของงานโดยให้ความรู้ในเรื่องของตำนานการเกิดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เรื่องหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและประวัติของเมืองนครศรีธรรมราช โดยการจัดในรูปแบบปฐชาและวิสาขนา มีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิธีกรเมื่อถึงเวลาการแสดงเหล่าพุทธศาสนิกชนนั่งรออย่างพร้อมเพรียงกัน ณ บริเวณลานโพธิ์ เพื่อชมการแสดงของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ชุดการแสดงมีชื่อว่าชุดรามโนราห์บูชาพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นชุดการแสดงที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์การแสดงที่พื้นเมืองของภาคใต้ ใช้ผู้แสดงจำนวน

50 คน เสียงเครื่องดนตรีมโหรีบรรเลงดังประโคมขึ้น ทั้งท่วงท่าการร่ายรำก็สอดรับกับเสียงดนตรี ทำให้ผู้ชมขณะนั้นชื่นชมในความสวยงามของการร่ายรำ ช่วยส่งเสริมให้ประเพณีมีความน่าเลื่อมใสศรัทธาเพราะเป็นการร่ายรำบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พุทธศาสนิกชนได้เคารพนับถือ พุทธศาสนิกชนขณะนั้นมีสีหน้ายิ้มแย้มกันทั่วหน้า ทำให้ชาวบ้านที่มาทำบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มากขึ้นทุกปี และจะทำให้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ไม่มีวันสูญหาย มีการสืบทอดให้ยั่งยืนต่อไป

จากการศึกษาประเพณีที่เกี่ยวข้องเนื่องในการสักการะบูชาพระบรมธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีศึกษาประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ผู้วิจัยได้จำแนกขั้นตอนและการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 2 ประเด็น คือ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จากการศึกษาขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีการกำหนดขั้นตอน คือ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ และการสมโภชผ้าพระบฏ ซึ่งขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ด้วยแรงศรัทธาที่มีต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ของเหล่าพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และในการได้รับผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ยังสร้างความภาคภูมิใจกับชาวนครศรีธรรมราชเป็นอย่างมาก

ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จากการศึกษาขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีการกำหนดขั้นตอน คือ ขบวนการแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏการนำพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ได้รับการสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนที่มีจิตศรัทธาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่อการมาร่วมพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเฉพาะริ้วขบวนแห่ผ้าขึ้นพระบฏพระราชทาน และขบวนแห่ผ้าพระบฏมีความยิ่งใหญ่งดงามและเป็นความภาคภูมิใจของชาวนครศรีธรรมราช (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 58 - 63)

3.4 คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประเพณีที่สร้างสรรค์ในอดีตที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ประดับชาติ นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าซึ่งเป็นส่วนรวมของชาติและเครื่องเตือนใจว่า บรรพบุรุษของเรามีส่วนช่วยให้เกิดประเพณีแห่ขึ้นธาตุในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ความรู้ความคิดสร้างสรรค์งานขึ้นมา อันเกิดจากความเชื่อศรัทธาในองค์พระธาตุเจดีย์ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประชาชนเราจะหันมาสนใจและนิยมสิ่งใหม่ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามแสวงหาสิ่งที่เป็นอมตะอยู่เสมอ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนั้นเป็นสิ่งที่ชี้ชัดว่า

คงความเป็นอัจฉริยะทางการสร้างสรรค์สิ่งที่สามารถเชื่อมโยง และผูกพันของคนในชาติและต่างรุ่นกันไว้ได้

สำหรับชาวนครศรีธรรมราช การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกในด้านอนุรักษ์และเห็นคุณค่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ให้กับประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจังหวัดนครศรีธรรมราชมีวัฒนธรรมเก่าแก่รุ่งเรือง ย่อมจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคนในนครศรีธรรมราชเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ เกิดความสมัครสมานสามัคคี เกิดความรัก และเกิดความหวงแหนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ควรที่คนในจังหวัดนครศรีธรรมราชจะได้ช่วยกันทำนุ บำรุง รักษาเพื่อให้ยั่งยืน

สำหรับคุณค่าอันเกิดจากปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ มีส่วนกระตุ้นให้เกิดคุณค่าแสดงออกมาในหลายลักษณะด้วย ซึ่งคุณค่าที่แสดงออกมาเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุโดยตรงและโดยอ้อมเป็นตัวเสริมให้เกิดกิจกรรมการปฏิบัติประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไปที่มีความผูกพันอยู่กับความรู้สึกรักใคร่และความสำเร็จของผู้ปฏิบัติเอง การปฏิบัติขั้นตอนต่างๆ ในการแห่ผ้าขึ้นธาตุล้วนมีประเพณีที่สอดแทรก คุณค่า ความดีงาม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งของการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมผู้ปฏิบัติและเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นธาตุเกิดความรู้สึกนึกคิดเข้าใจประเพณีคือเป็นกลวิธีหนึ่งในการสอนหลักธรรมแห่งชีวิตของผู้คน การสืบทอดประเพณีก่อให้เกิดผลดีทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุได้มีแบบอย่างที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และควรที่จะนำมาศึกษาให้อนุชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตามอย่าง รู้คุณค่าของประเพณีอันดีงามสืบไปได้ด้วยดี (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 73)

คุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้เป็น 2 ด้าน คือ คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และคุณค่าทางเศรษฐกิจ ดังจะนำเสนอในรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม

คำว่า “สังคม” โดยทั่วไปแล้วเป็นคำที่มีความหมายต่างๆ กัน บางครั้งหมายถึงชุมชนไปจนถึงรัฐหรือประเทศ บางครั้งหมายถึงกลุ่มคนบางกลุ่ม เช่น สังคมไทย สังคมชั้นสูง สังคมคนใต้ เป็นต้น สอดคล้องกับ จานง อติวัฒนสิทธิ์ ได้กล่าวถึงความหมายของสังคมไว้ว่า สังคม หมายถึงคนจำนวนหนึ่งที่เป็นกลุ่มอิสระจากกลุ่มอื่นและสามารถดำรงอยู่สืบเนื่องยาวนานได้ด้วยตนเอง โดยที่มีเขตถิ่นฐานของตน มีสมาชิกประกอบด้วยทุกเพศ ทุกวัย และแบบแผนการดำรงชีวิตหรือวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างเฉพาะของตนเองไม่มากนักน้อย แต่ในที่นี้ ผู้ศึกษาต้องการให้มองเห็นถึงมโนทัศน์ คำว่าสังคม โดยกว้างๆ คือ การรวมกลุ่มของคนที่มีความเชื่ออันเดียวกัน และเกิดการกระทำระหว่างกันของสมาชิกในสังคม

ส่วนคำว่า วัฒนธรรม สุเชาว์ พลอยชุม ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมทางสังคม คือกิริยาอาการที่มนุษย์ในสังคมนั้นๆ แสดงออกมาเป็นนิสัยหรือตามความเคยชิน

กิจกรรมคือการกระทำในลักษณะต่างๆ ทั้งที่เป็นหน้าที่การทำงานและการเล่น รวมทั้งสิ่งสร้างสรรค์ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น (สุเชาว์ พลอยชุม 2541 : หน้า 39)

ในที่นี้ผู้ศึกษาต้องใช้คำ วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตหรือรูปแบบแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นมรดกทางสังคมที่มนุษย์สร้างสมบ่มเพาะและได้รับความถ่ายทอดกันมาโดยคนรุ่นหลัง

ดังนั้นคุณค่าทางด้านสังคมวัฒนธรรมย่อมหมายถึงผลที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนทั่วไป สามารถเข้าใจความหมายได้ว่ามีประโยชน์และสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างไร บุคคลหรือสมาชิกในสังคมนั้นจะได้รับคุณค่ามากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับ การมองเห็นหรือหยั่งเห็นในสาระสำคัญของการปฏิบัติกิจกรรมในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุต่างๆ เหล่านั้น (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 74)

จากการศึกษาได้พบว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการปฏิบัติกิจกรรมทั้งกระทำกันในระดับครอบครัว กลุ่มเครือญาติ กลุ่มสถาบันต่างๆ และกระทำกันในระดับชุมชนหลายๆ ชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมงานด้วยกัน ผู้ร่วมงานบุญเหล่านั้นมีบทบาทหรือความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน

ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นตัวกำหนดและเป็นกลไกเชื่อมโยงให้กลุ่มบุคคลเหล่านั้นแสดงบทบาทออกมาเป็นตัวส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้หล่อหลอมจิตใจแสดงออกมาถึงความมีคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

3.4.2 คุณค่าต่อครอบครัวหรือเครือญาติ

สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่นับว่ามีความสำคัญที่สุดจากหลายๆ สถาบัน เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกและเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุขในสังคมไทย คำว่า ครอบครัวหรือเครือญาติ มีนัยสำคัญมากและฝังลึกเข้าไปในจิตใจของคนไทยมานานจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ว่าเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของความเป็นสังคมไทย

คุณลักษณะครอบครัวไทยในปัจจุบัน เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางสังคม วัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ ซึ่งพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองหรือความทันสมัยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเปลี่ยนตามไปด้วย ดังที่ได้สัมภาษณ์พระราชธรรมสุธี ได้กล่าวสอดคล้องกัน สรุปได้ว่าด้วยสภาพทางสังคมวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้ชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัวต้องออกทำงานนอกบ้านทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวหรือเครือญาติมีเวลาน้อยลงในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้วยกัน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุยังเป็นประเพณีที่นับว่ามีบทบาทสำคัญอีกประเพณีอันหนึ่งหลอมรวมคนในครอบครัวของชาวนครศรีธรรมราช และชาวพุทธศาสนิกชนอื่นๆ

จังหวัดใกล้เคียงให้ร่วมปฏิบัติต่อประเพณีในการที่หลอมรวมเหนี่ยวความสัมพันธ์อันงามระหว่างญาติพี่น้องใน และได้สอดคล้องกับให้สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รองเจ้าคณะภาค 16 17 18, 15 มีนาคม 2557) สัมภาษณ์ของพระเทพปัญญาสุธีได้กล่าวไว้ว่า การรวมตัวของครอบครัวเพื่อร่วมทำบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง ตลอดจนเครือญาติร่วมกันปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ การสมโภชผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏห่อพระบรมธาตุเจดีย์ ตลอดจนการเวียนเทียน การรวมตัวเตรียมตัวในการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เหล่านี้ช่วยให้ครอบครัวมีความรักความผูกพันกัน กลมเกลียวแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น สังเกตดูได้จากการเข้าร่วมพิธีสมโภชผ้าพระบฏ ขบวนแห่ผ้าพระบฏเป็นขั้นตอนแสดงออกถึงความสามัคคีความกตัญญูต่อบุคคลที่ต้ององค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นการแสดงออกของกลุ่มเครือญาติได้ชัดเจนมากที่สุด ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มเครือญาติของตนเองไม่ร่วมขบวนแห่ผ้าขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์จะถูกตำหนิว่าไม่ศรัทธาในพระบรมธาตุเจดีย์ ไม่รู้จักสามัคคีในเครือญาติพี่น้องของตนเอง (สัมภาษณ์ พระเทพปัญญาสุธี เจ้าอาวาสวัดแจ้งวรมหาวิหาร 17 มีนาคม 2557)

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จึงเป็นประเพณีที่มีส่วนส่งเสริมความสัมพันธ์ด้านครอบครัวหรือญาติที่ ต้องให้ทุกคนมีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีต่อกัน มีความเอื้ออารีต่อกัน มีความรักความผูกพันต่อกัน เมื่อมีการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประจำทุกปี จึงทำให้ใกล้ชิดสนิทสนมในกลุ่มพี่น้องเครือญาติมากขึ้น จึงกลายเป็นความสัมพันธ์และเชื่อมโยงให้กระชับกลมเกลียวทำให้เกิดความรักความห่วงใยเคารพนับถือซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นและเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ลูกหลานและอนุชนรุ่นหลังมีความเข้าใจรักที่จะสืบสานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ยั่งยืนต่อไป

3.4.3 คุณค่าทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนในละแวกใกล้เคียงและขยายออกไปยังชุมชนอื่นๆ ในการร่วมบุญประเพณีของเหล่าพุทธศาสนิกชน ความสัมพันธ์ลักษณะที่มีการปฏิบัติขั้นตอนของประเพณี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การบริจาคทรัพย์ตามกำลังศรัทธาของแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่มคนเพื่อนำมาซื้อผ้าพระบฏนำขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ การสมโภชผ้าพระบฏ ซึ่งมีการนัดหมายของกลุ่มคน เพื่อประกอบพิธีร่วมกัน การปฏิบัติตามประเพณีแต่ละขั้นตอนจึงก่อให้เกิดความรักความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (จันทิมา ดุลย์เกรี 2548 : 76) และได้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของ พระครูสิริธรรมานุศาสน์ได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ในสังคมได้เป็นอย่างดี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลในสังคมให้หล่อหลอมกลมเกลียวกัน เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีระหว่างคนในหมู่บ้าน ความรักสามัคคีระหว่างชุมชนซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างมิตรไมตรีจิต เป็นการสร้างวัฒนธรรม การรวมญาติพี่น้อง เพื่อให้ประเพณีสืบประสานคราวระหว่างกัน

เมื่อทุกคนมาร่วมปฏิบัติพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาก็จะทำให้มีการพบปะซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความใกล้ชิดกับเครือญาติโดยประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นสายเชื่อมโยง มีความกตัญญูต่อผู้สูงอายุ ตลอดถึงคนระหว่างชุมชนด้วย (สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 9 มีนาคม 2557)

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ช่วยหล่อหลอมและฝึกเหนียวจิตใจกลุ่มคนที่ร่วมทำบุญ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ทำให้เกิดรักความผูกพันระหว่างชุมชนทั้งใกล้และไกล สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดมิตรภาพอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดปิยมิตร โดยธรรมทำให้เกิดผลให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ และยังทำให้ลูกหลานญาติที่อยู่ต่างแดนหรืออยู่ไกลๆ ได้มาพบปะกันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นเชื่อมความสัมพันธ์กันทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะและทำให้เกิดความสุขกายและจิตใจ (สัมภาษณ์ พระครูแก้ว เจ้าอาวาสวัดหน้าพระลาน 9 มีนาคม 2557) ประโยชน์ของการแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ดังกล่าวแล้ว สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนักวิชาการว่า ที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่คนคือ ทำให้เรามีจิตเกิดความกตัญญูตักเตือน ต่อการอนุรักษ์และเห็นค่าประเพณีการแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ที่มีต่อองค์พระธาตุ และทำให้เกิดจิตใจผ่องใส เต็มไปด้วยความดีงาม แก่ตนเอง ส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมคือทำให้ประชาชนมีอาชีพได้ค้าขายมีรายได้เพิ่มมากขึ้น กระตุ้นให้สังคมเกิดความสำนึกถึงพระรัตนตรัย ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมให้คนได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา และเป็นการสืบทอดประเพณีทำให้เกิดมีอารยธรรมในสังคมของตนเอง และสามารถประกาศให้ชาวโลกรู้ ซึ่งเป็นผลดีในการพัฒนาสังคม (สัมภาษณ์ พระครูปริยัติคุณาสัย เจ้าอาวาสวัดประดู่พัฒนาราม 8 มีนาคม 2557) ซึ่งสอดคล้องกับให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่า ประโยชน์ที่ได้รับส่วนตนคือได้ทำความดี ได้ทำบุญ และลูกหลานและเครือญาติพี่น้องได้พบหน้ากันทำให้เกิดสามัคคีรักผูกพันกันมากขึ้น ในส่วนของสังคมจะทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชน ทำให้คนมีความลึกซึ้งในธรรม ทำให้เป็นคนมีจิตใจดีขึ้น ไม่เห็นแก่ตัว คนจะเห็นแก่ส่วนรวมมากขึ้น นอกจากนี้ ทำให้คนได้พบกันและมีโอกาสหาคู่ครองกัน แต่ปัจจุบันความสัมพันธ์เหล่านั้นเลือนหายไปแล้ว การติดด้วยโทรศัพท์มือถือมาแทนที่ ลูกหลานก็ไม่ค่อยกลับมาช่วยประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ การแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์กลายเป็นการขอร้องเชิงบังคับของทางราชการมากขึ้น ผู้คนแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวในรูปแบบต่างๆ มากขึ้นในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

3.4.4 คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรม

จริยธรรมคือสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต เรื่องจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในสังคมที่ทุกคนควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้ตนเอง ชุมชน เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและส่วนรวม การปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของชาวนครศรีธรรมราช ก่อให้เกิดจริยธรรมที่ดีงามไม่ว่าบุคคลในครอบครัว ชุมชน เมื่อจิตใจเกิดจริยธรรมแล้วพฤติกรรมที่แสดงออกมาไม่ว่าในทางกายหรือวาจาเป็นพฤติกรรมที่มีจริยธรรมซึ่งแสดงออกมาในหลายลักษณะ เช่น ความเสียสละความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความกตัญญูตักเตือน การตรงต่อ

เวลา ความมีขันติ ความสามัคคี (จันทิมา ดุลย์เกรี 2548 : หน้า 77) คุณค่าทางจริยธรรมที่กล่าวมาตั้งได้ สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของสีบพงศ์ ธรรมชาติ ได้กล่าวไว้ว่าจริยธรรมอันเกิดจากปฏิบัติประเพณี แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นเหตุให้แนวทางในการดำเนินชีวิตมีหลายลักษณะดังรายละเอียดดังนี้

1) การเสียสละ การที่ชาวพุทธเข้าร่วมบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้ร่วมการ เสียสละอย่างเช่น การเสียสละกำลังกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์ เพื่อร่วมในพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุ เจดีย์โดยการสมัครใจเอง ในการบริจาคทรัพย์การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการจัดเตรียมสถานที่ให้ พร้อม เพื่อประกอบในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทุกคนมีจุดหมายอันเดียวกัน คือความ ศรัทธาต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งได้บรรลุสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธศาสนิกชนทุก หมู่เหล่ายินดีที่จะเสียสละเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เพื่อให้เกิดความสงบแก่จิตใจ (สัมภาษณ์ รศ. ดร. สีบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 9 มีนาคม 2557)

2) ความสามัคคี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นวัฒนธรรมประเพณีหนึ่ง ที่สามารถรวมกลุ่มคนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมอย่างพร้อมเพรียง ซึ่งถือได้ว่าความสามัคคีเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง สำหรับกลุ่มคน ชุมชนและสังคม ชุมชนและสังคมใดขาดความสามัคคี สังคมนั้นก็จะเกิดความ แตกแยก ก่อให้เกิดความพิวาทไม่ว่าจะกระทำการใดความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าก็จะไม่บังเกิด ขึ้นกับกลุ่มคน ชุมชนและสังคมนั้นๆ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จึงเป็นประเพณีหนึ่งที่ สามารถร้อยรัดกลุ่มคน ชุมชนและสังคมให้ปฏิบัติประเพณีไปในทางเดียวกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี ย่อมเกิดผลความรัก ความอบอุ่น ความผูกพันต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมจนกลายเป็นความรัก ความสามัคคีในชุมชน ส่งผลต่อความสามัคคีในระดับชาติต่อไป

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่ตึงามที่ทำให้คนในชุมชน สังคม มี จริยธรรมที่ดี ก่อให้พุทธศาสนิกชนมีจิตใจน้อมนำไปทางกุศลธรรม มีนิสัยใฝ่ในการเสียสละ รู้จัก แบ่งปันความมีเหตุผล และมีน้ำใจไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่ของแต่ละคน มีความ กตัญญูกตเวทีต่อบุพการี ต่อผู้อาวุโสมีจิตใจนอบน้อมผึ่งแผ้วและมุ่งมั่นที่จะสร้างกุศล มีความสามัคคี ก่อให้เกิดความรักความผูกพัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้มีการ ส่งเสริมสนับสนุน ปลุกฝังให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมอันก่อให้เกิดความสงบสุขใน สังคมและที่สำคัญยิ่งยวดคือความรู้สึผูกพันที่จะต้องทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (จันทิมา ดุลย์เกรี 2548 : หน้า 79)

3) การรับผิดชอบต่อหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและทางจังหวัด นครศรีธรรมราช ทุกคนเมื่อใกล้ถึงวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะมีการเตรียมการและประชุมกันเพื่อ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันว่าใครมีความสามารถนัดในด้านไหนก็จะรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ที่ได้กำหนด เอาไว้ ในส่วนของชาวบ้านเองก็ต้องมีการเตรียมการและแบ่งภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบด้วยเช่นกัน ไม่ว่าในการเตรียมบุคคล เตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เตรียมผ้าพระบฏ หรือการสมโภชผ้าพระบฏ

4) ความกตัญญู เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณของผู้มีพระคุณกล่าวว่าการ ประกอบประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผู้เป็นศาสดาแห่งศาสนาพุทธ ทำให้พุทธศาสนิกชนทุกคนได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาท เกิดความสงบสุขในแนวทางการใช้ชีวิต เป็นการพัฒนาจิตใจให้ผู้ปฏิบัติรู้จักคุณค่าต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งเป็นสมบัติของผู้ดีที่ควรปฏิบัติ ส่งผลให้การปฏิบัติเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดพิธีกรรมและกิจกรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ศาสนา และความเชื่อ ความประพฤติกิเลสที่ควรกระทำทั้งทางกาย วาจา ใจ ให้เห็นความดี ความถูกต้อง มีคุณค่าในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนต่อตนเอง ครอบครัว สังคม เพื่อการบรรลุถึงคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

5) ความมีขันติอดทน ความอดทนอดกลั้นต่อการอยู่ร่วมกันในการพูดส่อเสียดของผู้อื่น การเห็นแก่ตัว ตลอดจนการอดทนต่อการทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สำเร็จ เมื่อมีผู้คนจำนวนมาก ทั้งที่สนิทสนมและไม่สนิทสนมเมื่อมารวมกันอยู่ในสถานที่แห่งเดียวกัน จำเป็นต้องมีการพูดจาปราศรัย ทักทายซึ่งกันและกัน ดังนั้นอาจจะเกิดปัญหาในการพูดจาผิดใจกันได้หรือบางครั้งเคยมีเรื่องบาดหมางใจกันมาก่อน หากทุกคนที่เข้าร่วมบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีความสำนึกในตนเอง รู้จักข่มใจ พยายามมิให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น เรื่องทะเลาะหรือมีความบาดหมางกันก็ไม่เกิดขึ้นเพราะมีความเชื่อว่าหากมีเรื่องที่ไม่เป็นมงคลเกิดขึ้น หากประกอบพิธีกรรมนั้นก็ย่อมบรรลุตามเป้าหมายที่ทุกคนต้องการ (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : 79)

3.4.5 คุณค่าต่อประเพณี

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่มีคุณค่าต่อสังคมด้านจิตใจ เพราะถ้าพูดถึงประเพณีคือความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นแบบอย่างเดียวกัน ประเพณีได้มีการจัดแบ่งไว้ 3 อย่าง คือ จารีตประเพณี เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับศีลธรรมและสวัสดิภาพของสังคมส่วนรวม มีการบังคับให้กระทำ ถ้าไม่ทำถือว่าผิดหรือชั่วต้องมีการลงโทษ ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่มีระเบียบการปฏิบัติที่กำหนดไว้อย่างมีแบบแผนชัดเจน ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดา ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณี ไม่มีผิดถูกเหมือนจารีตประเพณี ถ้ามีการทำผิดบ้างก็ไม่ใช่เรื่องร้ายแรงอะไรนอกจากจะถูกลงโทษว่าไม่มีมารยาท ทั้งจารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณีอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม การจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ถือเป็นงานประเพณีที่พุทธศาสนิกชนได้ร่วมปฏิบัติสืบสาน จะมีขั้นตอนการปฏิบัติการจัดเตรียมผ้า การสมโภชผ้าพระบฏ ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และการเวียนเทียน ขั้นตอนเหล่านี้ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่สร้างสรรค์ขึ้นมากับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 80) คุณค่าต่อประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูวรวิริยคุณ เจ้าอาวาสวัดท้าวโคตรได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทั้งในรูปแบบของชาวบ้านและหน่วยงานของทางราชการทั้งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดงานเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนขนบธรรมเนียมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะได้รับการ

อนุรักษส่งเสริมให้ยั่งยืนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสืบไป ดังนั้นจะเห็นได้จากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันจะมีความเป็นอยู่อย่างกลมเกลียวกัน มีการช่วยเหลือกันมีความรักต่อหมู่คณะ มีความสามัคคีร่วมทุกข์ร่วมสุข จนทำให้เกิดความมั่นคงในชุมชนนั้นๆ ในการปฏิบัติพิธีกรรมสามารถหลอมรวมชาวบ้าน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ดังจะเห็นได้จากพุทธศาสนิกชนจะยอมรับในความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษอย่างมั่นคง จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราช ดังนั้นประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทุกภาคีต้องสืบทอดเห็นคุณค่าให้คงอยู่ตลอดไป (สัมภาษณ์ พระครูวรวิญญู เจ้าอาวาสวัดท้าวโคตร 17 มีนาคม 257)

3.4.6 คุณค่าต่อศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมให้ประพฤติปฏิบัติตนในทิศทางที่ดีงามศาสนาทุกศาสนามุ่งสอนให้คนเป็นคนดี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีส่วนส่งเสริมพุทธศาสนาเพราะประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีสำคัญอีกประเพณีหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนได้มีส่วนร่วมประกอบพิธีทางศาสนา เช่นการบูชาพระรัตนตรัย การสมโภชผ้าพระบฏ การถวายปัจจัยไทยธรรม ฟังเทศน์ปฏิบัติธรรมการถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และการเวียนเทียน (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 81)

การทำบุญในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ คนส่วนใหญ่ที่มาเชื่อว่า การแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่องานที่ต่อพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ว เป็นสิริมงคลกับครอบครัวและตนเอง ได้ร่วมกันสร้างความสามัคคีระหว่างหมู่คณะ และเป็นการส่งเสริมให้ลูกหลานทำกิจกรรมร่วมกันในวันแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ จะได้ปลูกฝังจิตสำนึกและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลังให้เห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ของนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนักวิชาการว่า ถ้าจะได้บุญจริงๆ ต้องบูชาต่อพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าหรือใกล้ชิดพระองค์มากที่สุด พระบรมธาตุเจดีย์เป็นเสมือนพระพุทธรูป การบูชาต่อพระบรมธาตุเจดีย์จึงได้บุญมาก นอกจากนี้เชื่อว่า การบูชาพระบรมธาตุเจดีย์จะได้รับความสุข ทำให้จิตใจผ่องใส จิตใจเย็น เยี่ยมด้วยความดีงาม บางท่านเชื่อว่า เป็นการรักษานามธรรมนิยมประเพณีอันดีงาม ช่วยกันทำนุบำรุงรักษาองค์พระบรมธาตุเจดีย์ให้มั่นคง บ้างก็เชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าร่วมการแห่ผ้าขึ้นธาตุ อีกทั้งส่งผลต่อครอบครัวอีกด้วย เพราะเชื่อว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้ที่ใกล้ชิดความบริสุทธิ์จะเป็นผู้มีความบริสุทธิ์และงดงามด้วย (สัมภาษณ์ พระครูภาแก้ว เจ้าอาวาสหน้าพระลาน 9 มีนาคม 2550)

คุณค่าต่อพระศาสนาและความเชื่อที่กล่าวแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูภาชาติ เจ้าอาวาสวัดหน้าพระบรมธาตุได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของชาวนครศรีธรรมราชมีความผูกพันและมีความหมายลึกซึ้งกับพระพุทธศาสนาแต่โบราณ การปฏิบัติประเพณีจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาโดยตรง หลักคำสอนมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และก่อให้เกิดปฏิบัติกันมาช้านาน ((สัมภาษณ์ พระครูวรวิญญู เจ้าอาวาสวัดท้าวโคตร 17 มีนาคม 257)

จันทิมา ดุลย์เกรี ได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่ชาวพุทธได้ร่วมกันปฏิบัติ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในการกตัญญูต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ให้กำเนิดพุทธศาสนา เป็นการแสดงออกถึงความศรัทธา ความจริงใจ ที่มีต่อสถาบันพุทธศาสนา เพื่อการสืบทอด พระพุทธศาสนาให้มั่นคง ในการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ชาวพุทธยังมีความเชื่ออีกว่า หลังจากทำบุญและกราบไหว้บูชาเพื่อให้ได้บุญกุศลจริงๆ จะต้องปฏิบัติต่อพระพุทธเจ้าอย่างใกล้ชิดมากที่สุด และเมื่อพระองค์เสด็จเข้าสู่ปรินิพพานแล้ว ยังมีตัวแทนอยู่ เช่น เจดีย์พระพุทธรูป และพระสถูป ฯลฯ การกราบไหว้บูชาสิ่งเหล่านี้ย่อมเท่ากับการบูชากราบไหว้พระพุทธองค์ และเมื่อได้ปฏิบัติ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยมีการนำผ้าขึ้นห่มก็มีความเชื่อว่า ตนเองจะประสบแต่สิ่งที่เป็นมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว อีกทั้งบุญกุศลที่ได้รับจะได้ส่งไปถึงญาติที่ได้ล่วงลับจากโลกนี้ไปแล้ว คุณค่าของประชาชนที่มีต่อศาสนาและความเชื่อ

ประมวลได้ว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่ชาวพุทธได้ร่วมกันทำบุญโดยมีการ ชักชวน ครอบครัวตลอดถึงเครือญาติ รวมทั้งคุณในชุมชนและสังคมให้ได้มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน ทำให้เกิดความรัก เกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาและได้มีการสืบทอด ประเพณีสืบทอดพุทธศาสนาสืบไป (จันทิมา ดุลย์เกรี 2548 :หน้า 82)

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช มีส่วนกระตุ้นให้เกิดคุณค่าแสดงออกมาในหลายลักษณะด้วยกัน ทั้งนี้ในด้านสังคม และวัฒนธรรมแสดงออก คุณค่าต่อครอบครัวและญาติพี่น้อง เป็นการสร้างความรักความเข้าใจและความผูกพัน คุณค่าทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในชุมชน คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรม เป็นสิ่งขัดเกลาด้านจิตใจของคนในสังคม ทำให้มีความประพฤติ ในทางที่ดีไม่ว่าจะเป็นความกตัญญูต่อบุพการีหรือผู้มีพระคุณ มีความรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน คุณค่าด้านประเพณี ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการ ปฏิบัติประเพณีให้ได้อนุรักษ์ส่งเสริมให้ยั่งยืนต่อไปได้ คุณค่าด้านศาสนาและความเชื่อ ส่งเสริมให้พุทธ ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ยิ่งก่อให้เกิดความเชื่อความศรัทธา ความผูกพัน ร่วมกันต่อสิ่งอันดีงามอันเดียวกันย่อมมีพลังให้เกิดสามัคคีธรรมหล่อหลอมให้บุคคลในสังคมมีความเป็น ปึกแผ่น เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจและทำบุคคลอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและร่มเย็น

3.4.7 คุณค่าทางเศรษฐกิจ

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นวัดที่เก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ซึ่งประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เป็นพุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน และมีบทบาทสำคัญต่อสังคมภาคใต้ในด้านต่างๆ มาเป็นเวลาช้านาน ประเพณีต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของทางจังหวัดนครศรีธรรมราช มีจุดกำเนิดที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารหลายประเพณี หนึ่งในประเพณีนี้คือประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อถึงวันบุญประเพณีชาวพุทธจำนวนมากให้ความสนใจและได้เข้าร่วมทำบุญจึงทำให้เกิด

คุณค่าทางเศรษฐกิจ เกิดอาชีพและรายได้ การแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางการเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการทำบุญประเพณีและซื้อสิ่งของต่างๆ ส่งผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นของชุมชนมีความคล่องตัว ทำให้เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่น ทำให้รายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏในรายละเอียดดังนี้

1) ทำให้เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง จากการศึกษาคุณค่าทางเศรษฐกิจของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ได้พบว่าก่อให้เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมืองภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและบริเวณใกล้เคียง ด้วยเหตุที่พุทธศาสนิกชนเกิดความเชื่อศรัทธาต่อการเคารพสักการะบูชาพระบรมธาตุเจดีย์และความงดงามของโบราณสถานโบราณวัตถุ เมื่อถึงวันงานประเพณีที่สำคัญอย่างประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พุทธศาสนิกชนจะมาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก (จันทิมา ดุลย์เกรี 2548 :หน้า 83)

คุณค่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของบัณฑิต สุทธิมุสิก ได้กล่าวไว้ว่า การมาร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของชาวพุทธทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ในปีนี้ผู้มาทำบุญจะมีมากกว่าทุกๆ ปีที่ผ่านมา ประชาชนนับถือเหมือนที่ได้รับมาบริเวณของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ทำให้จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองได้มากพอสมควร นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะนิยมซื้อสินค้าประกอบเครื่องถม ทองเหลือง เครื่องเงิน หัตถกรรมย่านลิเภา ภาพหนังแกะสลัก และพระเครื่องสำหรับบูชานักท่องเที่ยวชาวไทยจะนิยมซื้อสินค้าประเภทขนมพื้นเมือง ยาสมุนไพร สร้อยสามกษัตริย์ และพระเครื่องสำหรับบูชา (สัมภาษณ์ นายบัณฑิต สุทธิมุสิก อาจารย์โรงเรียนวัดศรีทวี 16 มีนาคม 2557) และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ อาจารย์พยุร นุ่นสุข ได้กล่าวไว้ว่า ได้ตั้งใจมาทำบุญแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะหาซื้อสินค้าพื้นเมืองที่เป็นสัญลักษณ์ของทางจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อเป็นของใช้เองหรือของที่ระลึกฝากสำหรับญาติมิตร สิ่งของที่ได้จับจ่ายก็เป็นประเภทขนมพื้นเมือง เครื่องประดับ เครื่องถม เครื่องเงิน สร้อยสามกษัตริย์ หัตถกรรมเสื้อกระจุ้ยย่านลิเภา พัดใบพ้อ ราคาก็ไม่แพงมากนักสามารถที่จะซื้อหาได้ และมีสินค้าต่างๆ ตามความต้องการอีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีอาหารประเภทอาหารคาวหวานให้เลือกตามใจชอบนานาชนิดในราคาไม่แพง เพราะสินค้าบางชนิดชาวบ้านเป็นผู้ผลิตมาเตรียมจำหน่ายในวันแห่ขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อได้เลือกซื้อของขวัญของฝากเป็นที่ระลึกให้กับตนและญาติพี่น้องของตน ทำให้ร้านค้าจำหน่ายรอบๆ บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นเงินทุนหมุนเวียนส่งผลดีต่อผู้ประกอบการค้าและส่งผลดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและชุมชนเมืองใกล้เคียงของจังหวัดนครศรีธรรมราชพลอยดีขึ้นไปด้วย (สัมภาษณ์ อาจารย์พยุร นุ่นสุข 1 มีนาคม 2557)

2) ทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่น จากความศรัทธาของชาวนครศรีธรรมราช และพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อถึงวันงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนายเชียน สิทธิรักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า มีชาวพุทธที่มาร่วมบุญทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์

พร้อมทั้งนักท่องเที่ยวที่สนใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อได้ทำบุญตามประเพณีแล้ว ก็ยังซื้อสินค้าพื้นเมืองกลับไป เพื่อเป็นที่ระลึกว่าได้มาเยือนจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดอาชีพของคนในท้องถิ่นที่ได้ผลิตสินค้าไว้จำหน่ายในวันงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ สินค้าที่ผลิตมีทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค โดยได้นำมาวางขายเองโดยตรงและผลิตส่งร้านค้าบริเวณจำหน่ายใกล้ๆ บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารทั้งด้านในและด้านนอกบริเวณของวัด สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ คำนึ่ง คงเมือง ได้กล่าวไว้ว่า แม่ค้าที่นำสินค้ามาจำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นของสินค้าพื้นเมืองที่ชาวบ้านผลิตเองจำพวกอาหารพื้นเมือง เช่น ปลาเค็ม ปลาต้ม กะปิ ไตปลา กุ้งส้ม มันกุ้ง ขนมหลาง ขนมหอม กะลาแม่ม หอมเทียน และอื่นๆ ประเภทเครื่องใช้ เช่น เสื้อกระจุต พัดใบพ้อ กระดัง ตะกร้าหวาย พิมพ์สำหรับทำขนมครก ขนมห้วน ขนมหิมพ์ เป็นต้น สินค้าจะขายได้ดีมากทุกๆ ร้าน เพราะผู้ผลิตสินค้าส่วนใหญ่จะนำมาจำหน่ายเองราคาจึงไม่สูงมากนัก และอาชีพหนึ่งที่ก่อให้เกิดรายได้สูงให้พ่อค้าแม่ค้าในวันงานประเพณีคืออาชีพขายผ้าที่ชาวบ้านได้ซื้อเพื่อเป็นผ้าพระบฏในการนำมาห่มพระบรมธาตุเจดีย์ อาชีพต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดรายได้ของตนในท้องถิ่นทั้งระยะสั้นและระยะยาวส่งผลการสร้างอาชีพเสริมให้แก่ชาวบ้าน เพราะสินค้าที่ชาวบ้านผลิตสามารถส่งมาจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี ทำให้ประชาชนมีงานทำให้เกิดรายได้เงินทุนหมุนเวียนของคนในชุมชนเมืองและชุมชนอื่นๆ ด้วย (สัมภาษณ์ นายเชียน สิทธิรักษ์ 3 กุมภาพันธ์ 2557)

4) ทำให้เกิดรายได้จากการธุรกิจท่องเที่ยว วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นวัดที่ประดิษฐานพระบรมเจดีย์ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เมื่อถึงงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุทำให้ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางประกอบพิธีแห่ผ้าขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การสัมภาษณ์ของ พิม สิทธิรักษ์ ไว้ว่า จากความเชื่อที่มาต่อประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ หากผู้ใดได้ร่วมปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุก็จะเป็นสิริมงคลเกิดขึ้นแก่ชีวิตและครอบครัว ชาวพุทธทั้งใกล้และไกลต่างก็ได้มาร่วมบุญประเพณีนี้กันอย่างพร้อมเพรียงทั้งในส่วนของพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมงานบุญ และพุทธศาสนิกชนที่ร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และมาเพื่อการท่องเที่ยว เป็นประเพณีที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีความนิยมจากคนทั่วไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากจะได้พักผ่อนและทำให้ได้รับความรู้จากสิ่งใหม่ๆ ที่พบเห็น ให้เกิดคุณค่าแก่ชีวิต ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีที่จัดได้นานักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวงานบุญแล้วยังมีส่วนช่วยรักษาและส่งเสริมประเพณีทางพุทธศาสนาอันเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวจึงก่อให้เกิดรายได้จากธุรกิจ การท่องเที่ยวซึ่งมีกลุ่มนักท่องเที่ยวจากจังหวัดต่างๆ ส่วนใหญ่จากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ตรัง กระบี่ พัทลุง ชุมพร สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ปัตตานี เป็นต้น โดยจะมาในลักษณะไปกลับหรืออาจพักค้างคืน ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ คลาย คงรอด ได้กล่าวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื่องจากระยะทางไม่ไกลจังหวัดพัทลุงมากนักสามารถที่จะออกเดินทางในช่วงเช้าและเดินทางกลับในช่วงค่ำได้หรือถ้าหากไม่ยอมมาช่วงเช้าก็

สามารถค้างคืนได้ ซึ่งจะใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก โดยเฉพาะถ้ามาด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือเช่าเหมารถก็ถือว่าเส้นทางสะดวกมาก (พิม สิทธิรักษ์ 3 กุมภาพันธ์ 2557) ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ เนาว ถาวร ได้กล่าวไว้ว่า นอกจากมาร่วมบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์แล้วยังได้เข้าเยี่ยมชมโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม และการจับจ่ายใช้สอย.ซื้อของใช้ของฝากญาติพี่น้องโดยมาอยู่พักค้างคืน ซึ่งคือความสะดวกในการจะเข้าพักไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยว แต่ถ้าผู้ใดไม่พักวัดก็มีโรงแรมในตัวเมืองนครศรีธรรมราชไว้รองรับสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในช่วงงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ไว้หลายแห่ง ซึ่งโรงแรมแต่ละโรงก็มีความสะดวกปลอดภัยในช่วงงานประเพณี ห้องพักของโรงแรมก็จะถูกจองเต็มหมดทุกที่ โดยเฉพาะโรงแรมที่อยู่ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช เพราะสถานที่ตั้งอยู่ไม่ไกลในการจะเดินทางไปยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร การคมนาคมเส้นทางก็สะดวก อีกทั้งยังมีส่วนในการกระจายรายได้ให้กับกลุ่มคนที่มีอาชีพขายปลีกโดยสารประจำทางเพิ่มรายได้สูงขึ้นทำให้เศรษฐกิจในภาพรวมของทางจังหวัดนครศรีธรรมราชดีขึ้นอีกทางหนึ่ง

จากที่กล่าวมาแล้วว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีส่วนให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนให้คล่องตัวมากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นเกิดรายได้จากการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองที่ผลิตเองและผู้ซื้อก็ได้ซื้อจากผู้บริโภคโดยตรง สินค้าจึงมีราคาไม่สูงมากนักซึ่งมีทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภคไว้ให้ประชาชนเลือกซื้อ เพื่อเป็นของฝากของที่ระลึกจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้กระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ธุรกิจโรงแรมก็มีรายได้เพิ่มมากขึ้นเป็นกรณีพิเศษทำให้เกิดการแพร่สะพัดเข้ามาก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน ส่วนประชาชนในท้องถิ่นเองก็นำเงินมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อการทำบุญในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ทำให้มีการหมุนเวียนของเงินทำให้เศรษฐกิจโดยภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราช กระตุ้นรายรับไปในทางที่ดีขึ้นเป็นลำดับ (สัมภาษณ์ เนาว ถาวร 3 กุมภาพันธ์ 2557)

การศึกษาคุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม และคุณค่าทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1.คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมสรุปได้ว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่มีความสำคัญมากต่อพุทธศาสนิกชน การปฏิบัติในประเพณีหลายอย่างเป็นตัวสร้างและส่งเสริมให้สังคมเกิดความปรองดอง สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นคุณค่าเกิดจากระยะเวลาซึ่งมีการปฏิบัติกันมากกลายเป็นประเพณีคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้นในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุจึงสามารถสรุปต่อคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมีประเด็นต่อไปนี้ คือ

1) คุณค่าต่อครอบครัวและเครือญาติ การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ทำให้สมาชิกในครอบครัว ตั้งแต่พ่อแม่และเครือญาติ ได้ออกมาร่วมกันทำพิธีแห่ผ้าขึ้นธาตุและมีขั้นตอนต่างๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน มีการช่วยเหลือกัน สร้างความสัมพันธ์อันภายในหมู่ญาติพี่น้องให้เกิดความสามัคคีขึ้น

2) คุณค่าทางด้านการสัมพันธ์ระหว่างชุมชน การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะต้องอาศัยความร่วมมือ การช่วยเหลือในด้านแรงงานและกำลังทรัพย์จากคนในชุมชน และคนในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งทำให้งานสามารถดำเนินมาได้จนปัจจุบัน

3) คุณค่าทางด้าน ความส่งเสริมจริยธรรม จากการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ทำให้สังคมมีความปกติสุข และส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมมีจริยธรรมอันดี ทั้งด้านความเสียสละ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความกตัญญู ความมีขันติธรรม และความสามัคคี

4) คุณค่าต่อประเพณี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่มีการสืบสานปฏิบัติกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีขั้นตอนและพิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจนแล้วรวมถึงการยอมรับประเพณี แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เช่น การแห่ผ้าพระภุชชพรราชทาน และมีการกำหนดรูปแบบงานโยหน่วยงานราชการ จากการปฏิบัติเหล่านี้มีการหลอมรวมกันอย่างผสมกลมกลืนและปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นบุรุษจนถึงปัจจุบัน

5) คุณค่าศาสนาและความเชื่อ การปฏิบัติที่เกิดขึ้นในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุล้านเกิดจากความเชื่อและความศรัทธาที่มีในพระพุทธศาสนา ความเชื่อและศรัทธาที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับผู้คนในสังคมได้ปฏิบัติสืบสานกันต่อไป

2.คุณค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองอยู่ภายในวัดพระบรมธาตุวรรมหาวิหารและบริเวณใกล้เคียง ทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่น จากการที่มีนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่มีความสนใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเดินทางมาร่วมงานประเพณีทำให้คนในท้องถิ่นมีการผลิตสินค้าและก่อให้เกิดอาชีพทำให้มีรายได้ อีกทางหนึ่ง ทำให้เกิดรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช และพุทธศาสนิกชนทุกคน ทำให้ผู้เข้าร่วมประเพณีจำนวนมาก จึงเกิดธุรกิจร้านค้า ทำให้มีรายได้และยังทำให้ธุรกิจโรงแรมและห้องพักมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย เช่นเดียวกัน (จันทิมา ดุลย์เกร์ 2548 : หน้า 88 – 89)

สรุปได้ว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอิทธิพลทางคุณค่าทางด้านจิตใจของชาวพุทธศาสนิก และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนเมืองและชุมชนใกล้เคียง ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คุณค่าทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วล้วนมาจากพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

บทที่ 4

ศึกษาเชิงวิเคราะห์พัฒนาการกระบวนการและขั้นตอนและการปฏิบัติใน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

บทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ กระบวนการขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้น พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราชซึ่งได้นำเสนอ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์พัฒนาการประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

4.2 วิเคราะห์การกระบวนการขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

4.3 วิเคราะห์คุณค่าของประเพณีแห่พระบรมธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.4 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

4.1 พัฒนาการประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

พัฒนาการประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ของนครศรีธรรมราชนั้นซึ่งพระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ได้กล่าวว่าเป็นประเพณีที่มีสัญลักษณ์ ของเมืองนครศรีธรรมราชที่ชาวเมืองนครศรีธรรมราชได้ร่วมใจกันบริจาคเงินทองตามกำลังศรัทธา นำเงินที่ได้จากการบริจาคแล้วนำไปซื้อผ้ามาเย็บต่อกันเข้าให้เป็นแถบยาวหลายพันหลา แล้วพากันแห่ผ้าดังกล่าวไปยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อนำแถบผ้านั้นไปพันโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า(สัมภาณัมพระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รองเจ้าคณะภาค 16 17 18 : 15 มีนาคม 2557) ซึ่งได้สอดคล้องกับวิเชียร ณ นครและคนอื่นๆ ได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของเมืองนครศรีธรรมราชเป็นประเพณีมีมานานจนยากที่จะยืนยันได้แน่ชัดว่าเริ่มในสมัยใดแต่ตามตำนานของของประเพณีมีว่า ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยราวปี พ.ศ. 1773 เป็นสมัยกษัตริย์สามพี่น้อง คือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระเจ้าจันทราภณ และพระเจ้าพังสาสุระ กำลังดำเนินการสมโภชพระธาตุอยู่นั้น คลื่นได้พัดผ้าแถบใหญ่ยาวชิ้นหนึ่งซึ่งมีลายเขียนเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งเรียกว่า “พระภู” ขึ้นที่ชายหาดปากพนัง ก่อนที่จะถึงวันสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ไม่นาน ชาวปากพนังเก็บผ้านั้นไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช รับสั่งให้ชักพระภูจนสะอาดแต่ลายเขียนพุทธประวัติก็ไม่ลบเลือน ยังคงสมบูรณ์ดีทุกประการ จึงรับสั่งประกาศหาเจ้าของ ได้ความว่าชาวพุทธกลุ่มหนึ่งจำนวน 100 คน

จากเมืองหงสาวดี มีชาวอริยพงษ์ เป็นหัวหน้าจะเดินทางไปศรีลังกา เพื่อนำพระบรมพุทธรูปไปบูชาพระบาทในศรีลังกา แต่เรือโดยพายุกู้ภัยฝั่งเมืองนครศรีธรรมราชมีคนรอดชีวิต 10 คน รวมทั้งหัวหน้า พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราชทรงพิจารณาเห็นว่าพระบรมพุทธรูปนั้นควรจะนำขึ้นไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ และเจ้าของพระบรมพุทธรูปที่รอดชีวิตก็ยินดี ด้วยเหตุนี้ การแห่ผ้าขึ้นธาตุจึงเป็นประเพณีประจำเมืองนครศรีธรรมราชสืบมาทุกวันนี้ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชที่กล่าวมาแล้วซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มพระภิกษุผู้เป็นอาวาสได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ มีข้อมูลเพียงคำบอกเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาว่า ครั้งหนึ่งชาวอินทปัตย์ เดินทางนำผ้าที่เขียนภาพพุทธประวัติเดินทางมาพร้อมคน 100 คน เดินทางมาทางนครศรีธรรมราช เพื่อนำผ้าพระบรมมาสักการะพระบรมธาตุที่ลังกา แต่เกิดพายุพัดเรืออัปปางเสียก่อนทั้งลูกเรือและข้าวของกระจัดกระจายไปตามน้ำ ผ้าที่นำมาด้วยก็ถูกคลื่นพัดจนมีชาวบ้านปากพนังไปพบเห็นเข้า และนำมาซึกให้สะอาด ก็ปรากฏภาพพระพุทธรูปประวัติ จึงนำไปถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช และองค์ได้รับสั่งให้ประกาศหาผู้เป็นเจ้าของมารับชาวอินทปัตย์ที่รอดชีวิตจากเรือล่ม จำนวน 10 คน ทราบข่าว ก็มาดูผ้าพระบรม และทูลถวายให้พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราชนำไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์เป็นพุทธานุชา ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มนักวิชาการได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ชาวอินทปัตย์ พร้อมลูกเรือ 100 คน เดินทางมาทางเมืองนครศรีธรรมราช เพื่อไปลังกา พร้อมด้วยผ้าพระบรม แต่เกิดพายุ เรืออัปปางนอกฝั่งเมืองปากพนัง มีผู้รอดชีวิต 10 คน นำผ้าพระบรมไปถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช ทรงรับไว้แล้วนำไปประกอบพิธีห่มองค์พระธาตุเจดีย์

เหตุผลที่กล่าวมา มีความเป็นไปได้มากที่สุด ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล่ากันต่อๆ กันมาในอดีต น่าจะเป็นเหตุการณ์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-18 เพราะในช่วงนี้เป็นช่วงที่พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราชได้บูรณะก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นรูปอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน พระบรมธาตุองค์นี้ก็เป็นพระเชียวแก้วด้านซ้ายที่เจ้าหญิงเหมราชและเจ้าชายทนต์กุมาร นำไปถวายเจ้าครองนครศรีลังกา ซึ่งต่อมาได้มอบให้พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช นำไปประดิษฐานที่นครศรีธรรมราช และเป็นพระบรมธาตุที่ชาวศรีลังกาสมัยนั้นเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก ไม่เป็นการแปลกประหลาดแต่อย่างใดที่ชาวศรีลังกาจะเดินทางมายังนครศรีธรรมราช เพราะในสมัยนั้น เมืองนครศรีธรรมราชเจริญรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา แม้แต่องค์เจดีย์พระบรมธาตุก็ยังสร้างตามแบบลังกาวงศ์เช่นกัน ดังนั้นประวัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุดังความข้างต้นน่าจะมีส่วนเป็นจริงมากที่สุด ส่วนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มประชาชนที่มาร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุส่วนมากจะไม่ทราบประวัติความเป็นมา ซึ่งไม่สามารถหาข้อเท็จจริงจากกลุ่มนี้ได้

จากตามตำนานและข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่า การแห่ผ้าขึ้นธาตุกระทำในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นประจำปี แต่ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่ากระทำในวันใด อาจจะเปลี่ยนแปลงกำหนดวันไปตามความเหมาะสมทุกๆ ปีก็ได้ ตามปกติแล้วพระยานครและทนายทเป็นผู้นำประเพณีนี้เป็นประจำทุกๆ ปี โดยการจัดพิธีแห่พระบรมพร้อมกับอาหารคาวหวาน เครื่องอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นไปถวายพระสงฆ์ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยการหาบคอนกันไปเป็นขบวนแห่อันสวยงามมาก ในโอกาสนี้ชาวนครศรีธรรมราชจะมาร่วมใน

กิจกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี ครั้นสมัยเจ้าพระยานคร เพราะทางราชการได้เปลี่ยนระเบียบวิธีการบริหารราชการเสียใหม่ แต่ทนายของพระยานครก็ปฏิบัติประเพณีต่อมาเช่นเดิม ครั้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 ชาวเมืองก็ได้จัดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุทุกปี และจำนวนเข้าร่วมก็เพิ่มขึ้นทุกๆ ปี เช่นกัน

เดิมที่การแห่ผ้าขึ้นธาตุจะกระทำในวันใดยังไม่ชัดเจน ไม่ปรากฏแน่ชัด ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กำหนดให้มีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ในวันขึ้น 15 เดือน 6 ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา จนถึงสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุอีกในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ถ้าปีใดเป็นอธิกมาส เดือน 8 สองครั้ง ถือเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 และวันขึ้น 15 เดือน 6 เป็นวันแห่ผ้าขึ้นธาตุ เนื่องจากว่าในเดือน 6 ฝนเริ่มตก ทำให้ไม่สะดวกแก่การแห่ผ้าประการหนึ่ง และทำให้ยุ่งยากแก่การเตรียมข้าวปลาอาหารที่จะนำมาทำเป็นอาหารเพื่อถวายพระ เพราะการทำบุญในประเพณีแต่ก่อนชาวบ้านจะนำไม้พิน ข้าวสาร ปลา ขนใส่เรือ นำมาปรุงกินในวัดรอบๆ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ภายหลังจากที่มีประเพณีแห่ผ้าขึ้น ในเดือน 3 แล้ว ยังปรากฏว่ามีการหุงข้าวยาโค ตามแบบอย่างของนางสุชาดาที่นางได้หุงถวายพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ในเดือน 6 ฉะนั้นในอดีตที่มีการแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ มักนิยมกระทำกันในวัน 15 ค่ำ เดือน 6 แต่ปัจจุบันนิยมแห่ผ้าขึ้นธาตุ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เจดีย์ ตั้งแต่นั้นมาชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชก็ได้ถือปฏิบัติทำต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มาถึงปัจจุบันนี้(วิเชียร ณ นครและคนอื่นๆ 2521 : 184 –185)

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งแยกประเด็นในแต่ละประเด็นแล้วสรุปผลในแต่ละข้อในรูปการประมวลผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เพื่อเป็นที่สักการบูชาของ จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ด้วย SWOT (SWOT analysis) เพื่อการอนุรักษ์และสืบประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่สักการบูชาและมีภาพถ่ายประกอบด้วย ดังนั้นจึงสามารถวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสภาวะคุกคามได้ดังนี้

จุดแข็ง

1) จุดแข็งพบว่า พัฒนาการประวัติความเป็นมาประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นประเพณีที่มีกระบวนการสร้างระบบความศรัทธาที่ปรากฏในยุทธศาสตร์การสร้างศรัทธาร่วมต่อพระบรมธาตุเจดีย์ของชาวนครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนซึ่งเป็นประเพณีที่มีชีวิตเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้พระบรมธาตุเจดีย์มีชีวิตไปด้วย เหตุผลที่กล่าวอย่างนี้เพราะว่าพระบรมธาตุเจดีย์ถ้าขาดประเพณีรองรับแล้วเป็นพระบรมธาตุเจดีย์ที่ไม่มีชีวิตคือเป็นพระบรมธาตุเจดีย์ที่ไม่มีผู้คนสนใจให้ความสำคัญมากนักเพียงเห็นแล้วก็ผ่านไป ซึ่งเป็นโบราณวัตถุสถานเท่านั้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นบ่อเกิดของทุนทางสังคมทุนทางวัฒนธรรมทุนทางปัญญา และทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นประเพณีที่สร้างสรรค์ในอดีตที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ประดับชาติ นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าซึ่งเป็นส่วนรวมของชาติและเครื่องเตือนใจว่า บรรพบุรุษของเรามีส่วนช่วยให้เกิด

ประเพณีแห่ขึ้นธาตุในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ปัญญาด้านความรู้ความคิดสร้างสรรค์งานขึ้นมา อันเกิดจากความเชื่อศรัทธาในองค์พระธาตุเจดีย์ มีการปฏิบัติกิจกรรมทั้งกระทำกันในระดับครอบครัว กลุ่มเครือญาติ กลุ่มสถาบันต่างๆ และกระทำกันในระดับชุมชนหลายๆ ชุมชน โดยสมาชิกในชุมชน เข้าร่วมงานด้วยกัน ผู้ร่วมงานบุญเหล่านั้นมีบทบาทหรือความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน ทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่น จากการที่มีนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่มีความสนใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเดินทางมาร่วมงานประเพณีทำให้คนในท้องถิ่นมีการผลิตสินค้าและก่อให้เกิดอาชีพทำให้มีรายได้ อีกทางหนึ่ง

2) พบว่าจุดแข็งที่สำคัญของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พระมหาขันธริย์มีบทบาทที่ผดุงรักษาไว้ซึ่งประเพณีแห่ขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ตั้งแต่สมัยอดีตพญาศรีธรรมมาโคกราชจันทรภาณุทรงพิจารณาเห็นว่า ผ้าพระบฏซึ่งเจ้าของผู้ทำตั้งใจนำไปถวายเป็นพุทธบูชา ประกอบกับบริวารที่รอดชีวิตมาส่งข่าวยินยอม จึงโปรดให้พุทธศาสนิกชนชาวเมืองจัดเครื่องประโคมแห่ขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้เจ้าของที่เสียชีวิตในครั้งวิสาขบูชาสมโภชคราวนั้นด้วย ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กำหนดให้มีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ในวันขึ้น 15 เดือน 6 ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา จนถึงสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุอีก ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ถ้าปีใดเป็นอธิกมาส เดือน 8 สองครั้ง ถือเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 และวันขึ้น 15 เดือน 6 เป็นวันแห่ผ้าขึ้นธาตุ และปัจจุบันนี้ผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประจำปี 2530 นำโดยเรือตรี สุกรี รัชศรีทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และหัวหน้าส่วนราชการได้พร้อมใจกันจัดงานชื่อ “มาฆบูชา” แห่ผ้าขึ้นธาตุถวายราชสักการะ เมื่อวันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ 2530 โดยมีวัตถุประสงค์สี่ประการ คือ เพื่อรักษาและส่งเสริมประเพณีทางพุทธศาสนาประจำจังหวัด เพื่อน้อมรำลึกถึงพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าควบคู่กับการถวายราชสักการะเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา และเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช

สาเหตุที่ทำให้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์แปลงมาทวันนี้ เนื่องจากว่าในเดือน 6 ฝนเริ่มตก ทำให้ไม่สะดวกแก่การแห่ผ้าประการหนึ่ง และทำให้ยุ่งยากแก่การเตรียมข้าวปลาอาหารที่จะนำมาทำเป็นอาหารเพื่อถวายพระ เพราะการทำบุญในประเพณีแต่ก่อนชาวบ้านจะนำไม้ฟืน ข้าวสาร ปลา ขนใส่เรือ นำมาปรุงกินในวัดรอบๆ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือภายหลังจากที่มีประเพณีแห่ผ้าขึ้น ในเดือน 3 แล้ว ยังปรากฏว่ามีการหุงข้าวยาโค ตามแบบอย่างของนางสุชาดาที่นางได้หุงถวายพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ในเดือน 6 ฉะนั้นในอดีตที่มีการแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์มักนิยมกระทำกันในวัน 15 ค่ำ เดือน 6 แต่ปัจจุบันนิยมแห่ผ้าขึ้นธาตุในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3

จากปฐมบทแห่งดังกล่าวจึงเกิดเป็นภาระกิจประจำปีของกษัตริย์สืบมาเจ้าเมืองนครศรีธรรมทุกสมัยจะต้องสร้างพระบฏ จัดให้มีการแห่แห่นพระบฏขึ้นห่มโอชฐานของบรมเจดีย์ ในเทศกาล

วิสาขบูชา ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของพิธีสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ทุกปี อาณาจักรตามพรลิงค์หรือศรีธรรมรานครมีกุสโลศลาบายนำโครงสร้างที่เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาต่อ “ศาสนจักร” มาใช้สร้างพลังอำนาจ “อาณาจักร” โดยอาศัยพื้นฐานความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา

3) ผ้าที่ใช้แห่ในปัจจุบันมีราคาไม่แพงมากนัก ประชาชนสามารถซื้อหาง่ายส่งผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการร่วมกิจกรรมแห่ผ้าได้มากขึ้นและประชาชนสามารถซื้อได้ในจำนวนความยาวที่พอใจและง่ายต่อการแห่ผ้าเพราะบางกลุ่มมีสมาชิกน้อยสามารถซื้อผ้าที่เหมาะสมคนที่มีจำนวนอยู่ หากจำนวนสมาชิกมากก็สามารถซื้อผ้าที่มีความยาวมากได้ ทั้งนี้ก็ยังเป็นการดีสำหรับประชาชนที่ต้องการร่วมประเพณีแห่ผ้าได้ในราคาถูกตามกำลังทรัพย์ของตนเอง

4) สะดวกในเรื่องขอเวลาประชาชนสามารถเลือกเวลาเพื่อการแห่ได้ตามความสะดวกไม่ต้องรอปพร้อมกัน และยังสามารถลดอัตราความแน่นหนาของผู้คนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้

5) การแห่ผ้าขึ้นธาตุในเวลาใดก็ได้ตามสะดวก ตลอดทั้งวันจึงมีขบวนแห่ผ้าขึ้นธาตุโดยมิได้ขาดการเดินทามาแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ของประชาชนซึ่งสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจจากการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมืองภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและบริเวณใกล้เคียง

6) การแห่ผ้าขึ้นธาตุ นานาชาติที่เมืองนคร ได้จัดให้มีพิธีสมโภชและจัดริ้วขบวนแห่เกียรติยศผ้าพระบฏพระราชทาน 5 ผืน ประกอบด้วย ผ้าพระบฏพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และ ผ้าพระบฏพระราชทานของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อนำขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อถวายเป็นพุทธานุชาและผ้าพระบฏของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ ที่มีผ้าพระบฏผืนยาวที่สุดถึง 2,559 เมตร เข้าร่วมในริ้วขบวนแห่ด้วย มีการสาธิตการผลิต จัดแสดงผ้าพระบฏ 4 ภาค จัดริ้วขบวนแห่รับมอบผ้าพระบฏพระราชทานจากอำเภอบางขัน และพิธีสมโภชผ้าพระบฏ ณ สวนสาธารณะศรีธรรมมาโคกราช มีคณะสงฆ์ไทย พระสงฆ์จากประเทศต่าง ๆ ข้าราชการ นักเรียน ศึกษา พ่อค้าประชาชน กลุ่มพลังมวลชนทุกหมู่เหล่าร่วมในพิธี และเมื่อริ้วขบวนถึงหน้าพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร มีการแสดงรำบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ ประกอบพิธีทางศาสนา กล่าวถวายผ้าพระบฏ แล้วอัญเชิญผ้าพระบฏพระราชทานขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ จากนั้นผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันประกอบพิธีเวียนเทียนเพื่อถวายเป็นพุทธานุชาต่อไป

จากจุดแข็งของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชที่ได้กล่าวมา หากผู้ที่เกี่ยวกับประเพณีทุกภาคส่วนมีบริหารจัดการด้วยมีศรัทธาต่อพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมแล้ว ด้วยการสร้างเสริมจุดเด่นทางการเรียนรู้ ก็จะทำให้การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พัฒนารูปแบบก้าวหน้าไปได้ไกลมากยิ่งขึ้นได้ แต่เนื่องจากกระบวนการจัดประเพณีผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ปัจจุบัน ดำเนินไปในการส่งเสริมเรียนรู้แบบชั่วคราวหนึ่งเพียงแต่ทำตามประเพณีเท่านั้น จึงทำให้การส่งเสริมและอนุรักษ์มิได้เท่าที่ควร การพัฒนารูปแบบ

แห่งการเรียนรู้ของชุมชนก็ไม่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง จึงทำให้บริหารจัดการประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยุ่งยาก ทำให้การส่งเสริมอนุรักษ์ยังมีจุดอ่อนอยู่อีกมาก ดังที่ได้วิเคราะห์ในแผนต่อไป

จุดอ่อน

1) จุดอ่อน พบว่า การแห่ผ้าขึ้นธาตุ กระทำในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช เป็นประจำปี แต่ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่ากระทำในวันใด อาจจะเปลี่ยนแปลงกำหนดวันไปตามความเหมาะสมทุกๆ ปีก็ได้ เดิมที่การแห่ผ้าขึ้นธาตุจะกระทำในวันใดยังไม่ชัดเจน ไม่ปรากฏแน่ชัดประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุทุกวันนี้ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดไปจากเดิมมาก แต่เดิมมานั้น พระบรมมหาราชวังผู้ชำนาญเขียนภาพสี ส่วนใหญ่เกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ประดับด้วยลูกปัดสีต่างๆ แพรพรรณและดอกไม้ที่ขอบแถบเข้าโดยตลอดทั้งผืน แต่ปัจจุบันอาจเป็นเพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงหาเวลาว่างไม่ค่อยได้หรืออาจจะไม่มีช่างผู้ชำนาญก็ไม่ได้ จึงทำให้การประดับประดาและเขียนภาพที่พระบรมมหาราชวังหายไป ผ้าที่ใช้กันทุกวันเห็นเพียง 3 สี คือ ขาว แดง และเหลืองทำลดคุณค่าของประเพณีลงไปบ้าง ส่วนประชาชนที่มาอาจมาจากหลายทิศทาง แต่ละคนต่างเตรียมผ้ามากันเอง ทำให้การแห่ผ้าขึ้นธาตุไม่พร้อมเพรียงเป็นขบวนเดียวกัน เพราะใครจะแห่ผ้าขึ้นธาตุในเวลาใดก็ได้ตามสะดวก ตลอดทั้งวันจึงมีขบวนแห่ผ้าขึ้นธาตุโดยมิได้ขาด

ครั้งถึงตอนนี้ผู้ที่ร่วมในขบวนแห่มีเพียง 3 - 4 คน เพื่อสมทบกับเจ้าหน้าที่ของวัด เพื่อพาผ้าพระบรมมหาราชวังไปโอบรอบพระบรมธาตุเจดีย์ ที่ไม่สามารถขึ้นไปรอบกำแพงแก้วได้หมดทั้งขบวน เพราะว่าทางวัดได้กำหนดให้ลานภายในกำแพงแก้วเป็นหวงห้าม ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีที่ยังฝังแน่นอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน ชาวเมืองนครศรีธรรมราชและชาวเมืองใกล้เคียง ยึดเอาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชอันเป็นเสมือนตัวแทนของพระพุทธองค์เป็นที่พึ่งทางใจ นับเป็นประเพณีที่รวมเอาศรัทธาด้วยความบริสุทธิ์ใจของชาวเมืองนครศรีธรรมราชและพุทธศาสนิกชนต่างเมืองเข้าด้วยกัน หล่อหลอมความเป็นปึกแผ่นที่มั่นคงสืบมาอย่างช้านานแล้ว

การเดินทางมาแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ของประชาชนในสมัยอดีตนั้น การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางมาวัดพระธาตุมหาวิหารจึงเดินทางมาโดยทางเรือ มาขึ้นที่วัดชลฉนียน (วัดชายคลอง) บ้าง มาทางคลองบางจากเข้าคลองท่าเรือ คลองคูพาย แล้วทางไปวัดพระธาตุมหาวิหาร ถึงแม้ว่าจะเดินลำบากในสมัยนั้น แต่พุทธศาสนิกชน มีความศรัทธาในองค์พระธาตุ เพราะมีคุณค่าทางด้านจิตใจ เป็นจุดส่วนรวมของชาวภาคใต้ ใครก็ตามเมื่อได้แห่ผ้าขึ้นแล้ว มีความเชื่อว่าได้บุญ ได้สืบทอดพระพุทธศาสนา และเหมือนอยู่ใกล้พระพุทธเจ้า แต่ปัจจุบันการคมนาคมมีความสะดวกสบายทำให้พุทธศาสนิกชน มาแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์มีความสะดวกมากขึ้น

2) จุดอ่อนพบว่าผู้ที่มาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นั้นจากการที่ได้สัมภาษณ์มาปรากฏว่ายังไม่รู้ประวัติความเป็นมาของการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งทำให้ขาดความเข้าใจในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง

3) จุดอ่อนพบว่าเยาวชนยังไม่ได้เรียนรู้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นระบบ เนื่องจากว่าข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชนั้น ยังขาดข้อมูล

ที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้น และยังขาดการกระตุ้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกด้วย

4) จุดอ่อนยังพบอีกว่าการปรับเปลี่ยนผ้าพระบฏที่มีการเขียนภาพสีเป็นผ้า 3 สี ทำให้คุณค่าด้านความรู้ ความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่วาดลงบนผืนผ้าเลือนหายไปจากประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทำให้สูญเสียคุณค่าของอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ อาจจะหายไปได้

5) จุดอ่อนยังพบอีกว่าความสัมพันธ์ของการรวมตัวกันของนักวาดและกลุ่มประชาชนในการสร้างสรรค์ผืนผ้าที่ต้องประดับด้วยลูกปัดสีต่างๆ แพรพรรณและดอกไม้ที่ขอบแถบผ้าพระบฏลดน้อยลง

6) จุดอ่อนยังพบอีกว่าการรวมตัวของครอบครัวเพื่อร่วมกันเตรียมผ้าพระบฏ การสมโภชผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏห่อพระบรมธาตุเจดีย์ ตลอดจนการเวียนเทียน จะลดน้อยลง และความประณีตในการดำเนินกิจกรรมลดลงไปอีกด้วย

จากจุดอ่อนของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้สรุปมานี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และพุทธศาสนิกชนโดยตรงเนื่องจากประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นเชื่อมโยงกับพระธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นประเพณีกอบพระบรมธาตุเจดีย์และประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ดั่งล้วนแต่มีคุณค่าต่างๆ เช่น คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม คุณค่าทางเศรษฐกิจและคุณทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักให้เห็นคุณค่าเหล่านี้และจะต้องผดุงไว้ซึ่งประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ด้วยการเสริมสร้างจุดแข็งที่มันเป็นจุดอ่อนให้มั่นคงต่อไป

โอกาส

1) สถาบันการศึกษาจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ร่วมกับเยาวชนและชุมชนโดยให้นักวิจัยกับเยาวชนและชุมชนร่วมกันศึกษาประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ด้วยการส่งเสริมยุววิจัยและชุมชนได้มีส่วนร่วมด้วยการเป็นโครงการวิจัยประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และประเพณีอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์และทอดเป็นบทเรียนรู้ลงสู่ชน

2) สถาบันการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะการวาดควรร่วมกับชุมชนในการจัดทำผ้าพระบฏที่มีการเขียนภาพสี บอกเล่าเกี่ยวกับพุทธประวัติ ประดับด้วยลูกปัดสีต่างๆ แพรพรรณและดอกไม้ที่ขอบแถบ ดั่งเช่นในอดีตเพื่อสร้างคุณค่า ความศรัทธาตลอดจน มุ่งรักษาความรัก ความศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาสืบไป ส่งเสริมการสืบทอดองค์ความรู้ทางด้านศิลปะการวาดให้มีตลอดทุกชุมชนเพื่อรักษาคุณค่าของการสร้างสรรค์ ผ้าพระบฏที่มีการเขียนภาพสีเกี่ยวกับพระพุทธรูปประวัติซึ่งเป็นการสืบทอดพระพุทธรูปศาสนาด้วยการผ่านประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์อันวิธีหนึ่งที่รักษาพระพุทธรูปศาสนา

3) วัดที่อยู่ใกล้เคียงได้รับประโยชน์จะประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์โดยตรงและทางอ้อม โดยทางตรงนำมีกิจกรรมในเรื่องของการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังโดยแต่ละวัดที่อยู่ใกล้เคียงจัดให้มีการปฏิบัติธรรมนิมนต์พระนักเทศน์มาแสดงธรรมให้พระภิกษุสามเณรและญาติโยมฟังด้วยการปฏิบัติพร้อมเพรียงกันซึ่งทำให้เป็นองค์ประกอบของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่สำคัญ และ

เป็นการปฏิบัติบูชาดีกว่าอามิสบูชา ส่วนที่โดยทางอ้อมนั้นวัดมีรายได้จากพ่อค้าแม่ค้าที่มาขายของถือว่าผลประโยชน์ทางอ้อม เพราะพระภิกษุในพระพุทธศาสนาต้องอาศัยพ่อค้าและแม่ค้าที่มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ ซึ่งจะต้องอาศัยซึ่งกันอยู่แล้ว ดังนั้นพระพุทธศาสนากับพ่อค้าแม่ค้าไม่สามารถแยกออกจากกันได้เพราะจะต้อพึ่งพาอาศัยกัน

4) การจัดขบวนแห่ผ้าขึ้นธาตุนานาชาติ เป็นขบวนเกียรตินิยมผ้าพระบฏพระราชนาน 5 ผืน ประกอบด้วย ผ้าพระบฏพระราชนาน เพื่อนำขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา นับเป็นการส่งเสริมความสำคัญของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ มีคณะสงฆ์ไทย พระสงฆ์จากประเทศต่าง ๆ ข้าราชการ นักเรียน ศึกษา พ่อค้า ประชาชน กลุ่มพลังมวลชนทุกหมู่เหล่าร่วมในพิธี เป็นการส่งเสริมความให้เกิดการมีส่วนร่วมของการสืบสานประเพณี การสาธิตการผลิต จัดแสดงผ้าพระบฏ 4 ภาค เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าทางพระพุทธศาสนาที่จะจารึกลงบนผืนผ้าพระบฏพระราชนานและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอย่างมาก

จากโอกาสของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้สรุปมานี้ ล้วนแล้วที่เป็นคำถาม ที่หาคำตอบได้จากสถาบันการศึกษา พระภิกษุสามเณร คนในชุมชน และเยาวชนจะต้องตระหนักเห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่บรรพบุรุษได้สร้าง ”ตาทนา” ที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์ไว้ ดังนั้นคนสมัยนี้จะสร้าง ”ตาทนาใหม่” สืบสานอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ไว้คนสมัยหลังเรียนรู้ต่อไป

ภาวะคุกคาม

1) สถาบันการศึกษายังขาดการกระตุ้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนและประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งทำให้มีส่วนร่วมลดน้อยลงไปด้วยพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้น ย่อมสัมพันธ์กับการเรียนรู้ และการเรียนรู้เริ่มจากความจำเป็นหรือความต้องการจะได้ผลดี ถ้ายังไม่มีหรือมองไม่เห็นความจำเป็นอย่างชัดเจนย่อมเรียนรู้ด้วยความเหนื่อยหน่ายยิ่งแต่เมื่อเกิดความจำเป็นหรือความต้องการขึ้นแล้ว ขั้นต่อไปคือขั้นที่ทำให้เกิดความชอบหรือความสนใจตามมา ซึ่งความชอบหรือความสนใจนี้จะช่วยกระตุ้นให้แสดงความเข้าใจและเห็นคุณค่า และเมื่อได้พิจารณาและประเมินเกี่ยวกับคุณค่าโดยการพิจารณาไตร่ตรอง และการรู้จักเลือกด้วยความพินิจวิเคราะห์แล้ว มนุษย์ก็จะมองเห็นคุณค่าจากการเลือกเหล่านั้น และทำตามที่ตนตัดสินใจเลือก และปฏิบัติซ้ำจนเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้นในสังคมมนุษย์หากได้มีการปลูกฝังความคิดในด้านการมองเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติแล้วก็จะเกิดผลดีต่อส่วนรวม (พยุร นุ่นสุข 2543 : หน้า 14) ดังนั้นสถาบันการศึกษาต่างๆ ไม่ควรนิ่งเฉยจะต้องมีการกระตุ้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนชุมชนต่างๆ ให้เกิดมีการเรียนรู้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้มีประสิทธิภาพ

2) การบริหารจัดการประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทุกภาคส่วนยังขาดการประสานงานที่ดีทำให้เกิดปัญหาหลายด้านด้วยกันเช่น ปัญหาพ่อค้าแม่ ปัญหาขยะภาพเหล่านี้สะท้อนทุก

ภาคส่วนถือเป็นภาวะคุกคาม ทำให้เกิดการบริหารจัดการไม่ดีพอ ตามแท้จริงแล้วการบริหารจัดการ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ไม่ยาก เพราะชาวที่มาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีศรัทธาต่อพระบรมธาตุเจดีย์เป็นทุนอยู่แล้วแต่กลับกลายเป็นเรื่องยากเนื่องจากมีผลประโยชน์ทับซ้อนกัน จึงทำให้การบริหารจัดการประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ดูแล้วเป็นภาวะคุกคามและไม่งามตาสาายตาของสังคม ดังนั้นจะต้องบริหารจัดการประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ด้วยภูมิปัญญาคือความศรัทธาเป็นทุนแล้วจะเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3) วัดใกล้เคียงยังขาดการประสานงานเช่นกัน ที่แท้จริงแล้วประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนาโดยตรง พระวัดใกล้เคียงจะต้องเป็นผู้นำในการส่งเสริมปฏิบัติบูชาไม่ใช่ส่งเสริมอามิสบูชา โดยภาพรวมแล้วพระภิกษุวัดใกล้เคียงตระหนักส่งเสริมอามิสบูชามากกว่าปฏิบัติบูชาซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นประเพณีสัมพันธ์กับวันมาฆบูชา ดังนั้นวัดใกล้เคียงจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับวันมาฆบูชา

4) ผ้าพระบฏที่มีการเขียนภาพสี บอกเล่าเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ประดับด้วยลูกปัดสีต่างๆ มีต้นทุนสูง หากประชาชนหรือชุมชนขาดงบประมาณสนับสนุนแล้ว ก็ไม่สามารถรักษาและสืบต่อผ้าพระบฏที่มีการเขียนภาพสีที่งดงามไว้ได้ต่อไป

จากภาวะคุกคามของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้สรุปมานี้ ล้วนแล้วที่เป็นคำถามที่หาคำตอบได้จากสถาบันการศึกษา ภาศึทุกภาคส่วนและวัดหรือบ้านวัดโรงเรียนจะร่วมมือประสานกันเพื่อขจัดภาวะคุกคามที่เกิดขึ้นกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์โดยบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อสืบทอดอนุรักษ์ให้สวยงามซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้อนุชนรุ่นหลังเรียนรู้สืบทอดไป

4.2 กระบวนการขั้นตอนและการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

จากการศึกษานวัตกรรมมาสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชผู้วิจัยได้จำแนกขั้นตอนและการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 2 ประเด็น คือ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

1) จากการศึกษาขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีการกำหนดขั้นตอน คือ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ และการสมโภชผ้าพระบฏ ซึ่งขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ด้วยแรงศรัทธาที่มีต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ของเหล่าพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และในการได้รับผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ยังสร้างความภาคภูมิใจกับชาวนครศรีธรรมราชเป็นอย่างมาก

สำหรับขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จากการศึกษาขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีการกำหนดขั้นตอนคือ ขบวนแห่ผ้าพระบฏ

การถวายผ้าพระบฏ การนำพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และเวียน 3 ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ได้รับความสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนที่มีจิตศรัทธาชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่อการมาร่วมพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเฉพาะริ้วขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน และขบวนแห่ผ้าพระบฏมีความงามยิ่ง สำหรับพุทธศาสนิกชนมีความภาคภูมิใจกันทุกคน

การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ต้องมีการชัดเจนซึ่งได้มีการมอบหมายหน้าที่ไปยังหน่วยงานห้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนไม่ว่าจะเป็น การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ และการโกษผ้าพระบฏซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดแต่ละฝ่ายได้เตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติในพิธีให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้มีความชัดเจนมีแบบแผนและแบบอย่างในการศึกษาเรียนรู้แก่คนรุ่นหลังได้อย่างภาคภูมิใจ

2) การรวมตัวขององค์กรต่างๆ เพื่อจัดขบวนแห่ผ้าพระบฏมีความยิ่งใหญ่งดงามและมีความภาคภูมิใจของชาวนครศรีธรรมราช ขบวนมีความงดงามสร้างความศรัทธาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เข้าร่วมงานได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาขั้นตอนและการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นจุดแข็งของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ การปฏิบัติตามประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นั้นถือเป็นความพร้อมที่สำคัญสำหรับการประกอบพิธี การทำดังกล่าวแล้วนั้น ล้วนเป็นไปเพื่อสักการบูชาต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นองค์แทนของพระพุทธเจ้า ถึงแม้เป็นเพียงอามิสบูชาแต่การปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ในรูปของปฏิบัติจริงทุกอย่างซึ่งถือเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาในอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

จุดอ่อน

1) การรวมตัวของประชาชนเพื่อร่วมขบวนแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ในสมัยปัจจุบันเป็นการดำเนินการภายใต้การนำขอหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ประชาชนในสังกัดภาครัฐต้องเข้าร่วมกิจกรรมในวันแห่ผ้าตามที่ราชการกำหนด ทำให้การแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของครอบครัวเครือญาติที่มาร่วมตัวกันและตั้งขบวนผ้ามาจากบ้านตนเองนั้น ก็อาจจะเลือนหายไปบ้างเพราะคนในวัยทำงานและนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นข้าราชการพลเรือนต้องเลือกเข้าร่วมขบวนกับองค์กรต้นสังกัดภาพที่ถูกกลืนหายไป ตายาย รวมกันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้น้อยลงไปด้วย

2) ถ้าปีที่มีแปด 2 ครั้ง ปีนั้นประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะต้องแยกออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นของภาคประชาชนจะยึดถือเดือนมาฆบูชาแรกในการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในลักษณะมีความศรัทธาเป็นทุนในการสักการบูชาขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเป็นองค์แทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้ประชาชนมีเป็นจำนวนมากไปในลักษณะของความสัมพันธ์ของคนในเครือญาติและเพื่อนบ้าน ส่วนมาฆบูชาหลังเป็นหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในลักษณะที่ถูกบังคับให้ทำเพียงเป็นไปตามแบบประเพณีเท่านั้นแต่มีมองถึงความสัมพันธ์ของคนในเครือญาติและเพื่อนบ้าน

จากการศึกษาขั้นตอนและการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จุดอ่อนดังกล่าว ล้วนแล้วนำมาซึ่งผลกระทบต่อการดำเนินงานในการปฏิบัติตามประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทั้งสองภาคส่วนคือภาคประชาชนและภาครัฐ ดังนั้นควรทำความเข้าใจระหว่างกันและกันด้วยมีเหตุและผลเพื่อผดุงไว้ซึ่งประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อหาทางเสริมจุดอ่อนที่มันหายไป

โอกาส

1) การดำเนินกิจกรรมการแห่ผ้าขึ้นธาตุในอนาคตอาจมีการปรับแผนนโยบายเน้นการดำเนินกิจกรรมที่คงไว้ซึ่งคุณค่าของการรวมตัวของครอบครัวเพื่อร่วมทำบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง ตลอดจนเครือญาติรวมกันปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมพระภุชงค์ การสมโภชผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏห่อพระบรมธาตุเจดีย์ ตลอดจนการเวียนเทียน การรวมตัวเตรียมในการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เหล่านี้ ช่วยให้ครอบครัวมีความรักความผูกพันกัน กลมเกลียวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นไป

2) วัด ชาวบ้าน สถาบันทางการศึกษา ทั้งเทศบาล และทางจังหวัดจะต้องร่วมมือกันในการจัดโซนต่างๆให้เป็นระเบียบ ด้วยการเว้นถนนไว้สำหรับจัดให้แม่ค้าพ่อค้าขายของ ซึ่งทำเป็นตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ส่วนภายในวัดใกล้เคียงนั้นจะต้องให้เป็นสถานที่ประกอบพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ถ้าทำอย่างนี้ได้ถือการปฏิบัติบูชาและพร้อมไปด้วยอามิสบูชา

จากการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ในจุดที่เป็นโอกาส วัด ชาวบ้าน สถาบันทางการศึกษา ทั้งเทศบาล และทางจังหวัดจะต้องตระหนักเห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ด้วยการสืบทอดให้ยั่งยืนต่อไป

ภาวะคุกคาม

บริบทสังคมในยุคปัจจุบันที่ต่อปรับเข้ากันสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้ลักษณะของกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนจากเดิมไป ก็เป็นอุปสรรคต่อการกลับมาของลูกหลานชาวนครที่อยู่ต่างจังหวัดจะมาร่วมกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้น้อยลง เนื่องจากกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นกิจกรรมเฉพาะท้องถิ่นเท่านั้นซึ่งจะส่งผลให้ความหวงแหนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ลดน้อยลง

4.3 วิเคราะห์คุณค่าของประเพณีแห่พระบรมธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

จุดแข็ง

จากการศึกษาได้พบว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการปฏิบัติกิจกรรมทั้งกระทำกันในระดับครอบครัว กลุ่มเครือญาติ กลุ่ม

สถาบันต่างๆ และกระทำกันในระดับชุมชนหลายๆ ชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมงานด้วยกัน ผู้ร่วมงานบุญเหล่านั้นมีบทบาทหรือความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกัน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นตัวกำหนดและเป็นกลไกเชื่อมโยงให้กลุ่มบุคคลเหล่านั้นแสดงบทบาทออกมาเป็นตัวส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้หล่อหลอมจิตใจแสดงออกมาถึงควมมีคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีจุดแข็งดังนี้

1) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จึงมีส่วนส่งเสริมความสัมพันธ์ด้านครอบครัวหรือญาติที่ต้องให้ทุกคนมีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความสามัคคีต่อกัน มีความเอื้ออารีต่อกัน มีความรักความผูกพันต่อกัน จึงทำให้ใกล้ชิดสนิทสนมในกลุ่มพี่น้องเครือญาติมากขึ้น จึงกลายเป็นความสัมพันธ์และเชื่อมโยงให้กระชับกลมเกลียวทำให้เกิดความรักความห่วงใยเคารพนับถือซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นและเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ลูกหลานและอนุชนรุ่นหลังมีความเข้าใจรักที่จะสืบสานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

2) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลในสังคมให้หล่อหลอมกลมเกลียวกัน เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีระหว่างคนในหมู่บ้าน ความรักสามัคคีระหว่างชุมชนซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างมิตรไมตรีจิต เป็นการสร้างวัฒนธรรม การรวมญาติพี่น้อง เพื่อให้ประเพณีสืบประสานระหว่างกัน เมื่อทุกคนมาร่วมปฏิบัติพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจะทำให้มีการพบปะซึ่งกันและกัน

3) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่ดึงดูดที่ดึงดูดให้คนในชุมชน สังคม มีจริยธรรมที่ดี ก่อให้พุทธศาสนิกชนมีจิตใจอ่อนน้อมนำไปทางกุศลธรรม มีนิสัยใฝ่ในการเสียสละ รู้จักแบ่งปันความมีเหตุผล และมีน้ำใจไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่ของแต่ละคน มีความกตัญญูต่เวทีต่อบุพการี ต่อผู้อาวุโสมีจิตใจอ่อนน้อมผึ่งแผ้วและมุ่งมั่นที่จะสร้างกุศล มีความสามัคคี ก่อให้เกิดความรักความผูกพัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปลูกฝังให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมอันก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

4) ทำให้เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองอยู่ภายในวัดพระบรมธาตุวรมหาวิหารและบริเวณใกล้เคียง ทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่น จากการที่นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่มีความสนใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเดินทางมาร่วมงานประเพณีทำให้คนในท้องถิ่นมีการผลิตสินค้าและก่อให้เกิดอาชีพทำให้มีรายได้จากอีกทางหนึ่ง ทำให้เกิดรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยว

จุดอ่อน

1) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พบว่าทำให้เกิดคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้คนที่มีความสนใจอยู่มากคือวัยผู้สูงอายุและวัยกลางคน แต่สำหรับเยาวชนแล้วยังให้ความสนใจในการเรียนรู้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยังน้อย และยังขาดการกระตุ้นและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่เยาวชนจากภาคีทุกภาคส่วน ดังนั้นเยาวชนเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นผู้ผู้สืบทอดในภายหลัง ด้วย

เหตุผลที่กล่าวแล้วล้วนที่เป็นจุดอ่อน รอคการแก้ไขของทุกภาคส่วนด้วยการเสริมจุดอ่อนด้วยการกระตุ้นสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนอย่างจริงจัง

2) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พบว่าทำให้เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองอยู่ภายในวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหารและบริเวณใกล้เคียงทำให้มีจุดอ่อนคือการบริหารจัดการผู้เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยังไม่เป็นระบบโดยเฉพาะการจัดให้พ่อค้าแม่ไม่ระเบียบเรียบร้อยปนกับการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ไม่เป็นที่สวยงามนัก

โอกาส

1) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นแห่งเดียวที่มีคนมาจากทั่วประเทศและต่างประเทศเพื่อมาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เพื่อบูชาสักการองค์พระบรมธาตุเจดีย์ซึ่งเปรียบเหมือนพระพุทธรูป ซึ่งบ่งเกิดคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม ดังนั้นทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักถึงผู้ที่มาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่เป็นอามิสบูชาให้มาปฏิบัติบูชาเป็นกระแสหลัก ซึ่งเป็นการดึงคนออกวัตถุนิยมคืออามิสบูชา มาเป็นสุขนิยมคือปฏิบัติทางศีลธรรม

2) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พบว่าทำให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ตลอดถึงพ่อค้าแม่ดอกไม้ ซึ่งมีการจำหน่ายอยู่ภายในวัดพระบรมธาตุรวมหาวิหารและบริเวณใกล้เคียง จะต้องจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อรักษาไว้ซึ่งเป็นเมืองพระพุทธศาสนา

ภาวะคุกคาม

1) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีภาวะคุกคามคือเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของบุคคลที่ให้พ่อค้าและแม่ค้าเข้ามาค้าของภายในวัดพระบรมธาตุเจดีย์และวัดใกล้เคียงและไม่มีบริหารจัดการที่ดีให้กับพ่อค้าแม่ค้าตลอดคนขายดอกไม้ให้ขายกันเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ภูมิทัศน์เสียไป ภาวะคุกคามดังกล่าวแล้วบันทอนซึ่งคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์โดยลึกละเลิงไม่ได้

2) ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีภาวะคุกคามอีกเรื่องหนึ่งคือรถผู้โดยสารและขयरถผู้โดยสารที่เข้ามาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยังไม่มีที่ให้งจอด ส่วนขयरนั้นหลังจากเสร็จพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์แล้วขयरเต็มลานวัดไปหมด ภาวะคุกคามดังกล่าวแล้วแล้วลดคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้

4.4 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

พระสงฆ์มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการกระตุ้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีส่วนช่วยกันรักษาประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาวนครศรีธรรมราช ให้คงเหลืออยู่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางในการอนุรักษ์ดังนี้สร้างจิตสำนึกของประชาชนที่มีต่อ

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระเทพวินยาภรณ์ ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ไว้ว่า ต้องประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้กับพุทธศาสนิกชนทราบทั่วถึงกัน โดยให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นสิ่งควรสืบทอดและควรทำอย่างยิ่ง แม้ว่ามาทำบุญแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ตามความเชื่อ ความศรัทธา แต่ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ พุทธศาสนิกชน มีความหนักแน่นในการปฏิบัติ และพยายามแห่ผ้าขึ้นธาตุทุกปีจนตนเองเสียชีวิตไปแล้วจะส่งลูกหลานให้มาทำเป็นประเพณีสืบทอดจากตนเอง และบางคนจะพาลูกหลานมาร่วมเพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นจะได้เห็นกิจกรรมการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ (สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์ รองคณะภาค 16 17 18 เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร 20 มีนาคม 2557) ซึ่งได้สอดคล้องกับให้สัมภาษณ์ของพระเทพปัญญาสุธี ได้กล่าวไว้ว่า จิตสำนึกนั้นเป็นการบวนการคิดและการปฏิบัติของมนุษย์ ทั้งระดับปัจเจกและสาธารณะ ในแง่บวก คือ การรู้เข้าใจ และเห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์โดยใช้กิจกรรมปลูกจิตสำนึกกรักประเพณีแห่ขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยท่านได้ให้แนวการอนุรักษ์ว่า วัดควรติดป้ายประชาสัมพันธ์ แนะนำ แต่ละส่วนของงานให้เรียบร้อย ส่วนทางราชการควรให้การสนับสนุนและทำเป็นตัวอย่างให้กับประชาชนทั่วไป ส่วนพุทธศาสนิกชนก็ควรถือหลักปฏิบัติให้เป็นประจำที่เราต้องการให้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นประเพณีระดับชาติให้ได้ และนักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมที่วัดและราชการจัดให้ ด้วยการปฏิบัติตามประเพณีให้เรียบร้อยสวยงาม (สัมภาษณ์ พระเทพปัญญาสุธี เจ้าอาวาสวัดแจ้งวรวิหาร 22 มีนาคม 2557) และยังได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูปัญญาสุทธิโสภณ ได้กล่าวไว้ว่า ทางราชการและวัดตลอดถึงประชาชนควรร่วมมือกันอย่างจริงจังในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชและเป็นประเพณีแห่งเดียวก็ว่าได้ ทางหน่วยงานต่างๆ ควรทำโบชัวร์ แผ่นพับ เอกสารประกอบ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รู้ มีความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไป ส่วนประชาชนที่อยู่ในเมืองนครใช้เว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์ ส่วนประชาชนที่อยู่ในชนบทควรใช้แผ่นพับทำเป็นโบชัวร์ให้ชาวบ้านได้อ่านซึ่งเป็นการอนุรักษ์อีกอย่างหนึ่ง (สัมภาษณ์ พระครูภาแก้ว 2 มีนาคม 2557) ซึ่งได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูเหมเจตยานุรักษ์ได้กล่าวไว้ว่า วัดควรให้การบริการทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการบริการห้องน้ำว่าอยู่ตรงไหน ต้องประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ และวัดจะต้องปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม ส่วนหน่วยราชการต้องมีจิตสำนึกในตัวเองโดยมาช่วยดูแลเรื่องความมีระเบียบวินัย ควรสนับสนุนประชาสัมพันธ์เรื่องเอกสารเพื่อแจกจ่ายประชาชนและนักท่องเที่ยวและทางวัดต้องสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนที่มาทำบุญควรมีระเบียบเรียบร้อย มีวินัย ต้องสุภาพ พวกนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวมีจำนวนมาก กล่าวว่าเรื่องของการบริการไม่ดี ไม่ประทับใจ เรื่องการบริการต้องแก้ไขปัญหา การแก้ปัญหาให้เรียบร้อยถือเป็นการแนวทางอนุรักษ์ที่ยั่งยืนได้ (สัมภาษณ์พระครูเหมเจตยานุรักษ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร 25 มีนาคม 2557)

และยังได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูปริยัติคุณาสัย ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ไว้ว่า ควรสร้างจิตนึกให้กับประชาชนว่าพระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมอย่างไร มีคุณค่าทางด้านจิตใจอย่างไร อย่างเน้นหนักเรื่องแสวงหากำไรจากวัตถุนิยมให้มากนัก และทางวัดตลอดถึงทางราชการควรเอาใจใส่พระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้มากกว่านี้ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เยาวชน และควรจะทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้นักเรียนได้ศึกษาและเห็นคุณค่าพระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับต้นกล้าเยาวชนได้สืบทอดเอาไว้ ส่วนพุทธศาสนิกชนควรศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุให้เข้าใจ เพื่อสืบทอดพระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวทางอนุรักษ์ยั่งยืนได้ (สัมภาษณ์ พระครูปริยัติคุณาสัย รองเจ้าคณะเจ้าคณะจังหวัด เจ้าอาวาสวัดประดู่พัฒนาราม 9 มีนาคม 2557) ซึ่งได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของพระครูสิริธรรมานุศาสน์ ได้ให้แนวทางการอนุรักษ์การแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้หลายประเด็นดังนี้ 1 อยากให้มีการฟื้นฟูภาพพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าศาสนาทุกยุค ทำให้เห็นบรรยากาศเก่าๆ 2 2 ทำให้เยาวชนมีความมั่นใจและให้เข้ามามีส่วนร่วม 3 มีความภูมิใจประเพณีของคนเมืองนครศรีธรรมราช 4 คนที่มาเที่ยวควรมีระเบียบเรียบร้อยเพราะทำบุญ 5 ควรจัดระเบียบพ่อค้าแม่ค้าโดยแยกสินค้าใดควรอยู่ตรงไหน ควรตั้งขายตรงไหน 6 คนที่มาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารควรเน้นเรื่องศีลธรรมให้มากขึ้น แนวทางดังกล่าวถือเป็นการอนุรักษ์อีกอย่างหนึ่ง (สัมภาษณ์ พระครูภาวนาจันทคุณ เจ้าอาวาสวัดชายนา 17 มีนาคม 2557)

4.4.1 ให้การศึกษาแก่ประชาชน

ส่วนพระสงฆ์มีหน้าที่เป็นผู้นำทั้งทางด้านจิตวิญญาณ และทางด้านสติปัญญาให้แก่ประชาชน โดยจะเป็นผู้ชี้คุณชี้โทษให้คำแนะนำสั่งสอนแก่ประชาชน ให้เห็นโทษของความเห็นแก่ตัว ละชั่ว หันมาประกอบกรรมดี เสียสละเพื่อส่วนรวม โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งเรื่องการคบคน การดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อม ด้วยความคิดที่ว่าชาวบ้านจะต้องเข้ามาเรียนรู้ แก้ไขปัญหาของตนเอง ดังนั้นพระสงฆ์ จึงเริ่มด้วยการสร้างศรัทธาให้ประชาชนยอมรับแนวคิดของตน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม จากผลการศึกษา ด้วยวิธีวิจัยภาคสนามโดยกลุ่มพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสได้ให้การศึกษาแก่พุทธศาสนิกชนด้วยวิธีการดังนี้ คือ การบรรยายธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกให้กับพุทธศาสนิกชนให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของพระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์การบรรยายธรรมเป็นการสอดแทรกความรู้ และชี้ให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ของแนวทางอนุรักษ์พระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่แท้จริง การให้ความรู้ดังกล่าว ทำให้ประชาชนมองเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์พระเพณีสี่ห้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นการให้การเรียนรู้แก่ประชาชนจนเกิดความเห็นที่ถูกต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของตนเองได้

4.4.2 การปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชน

การปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชน พระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสเข้าและมองเห็นคุณค่าของ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่มีความสำคัญของพุทธศาสนิกชนด้วยความคิดที่ว่า การให้ ประชาชนในชุมชนต่างๆ ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญในแนวทางการอนุรักษ์พระเพณีแห่ผ้าขึ้นพระ บรมธาตุเจดีย์โดยเฉพาะกลุ่มของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่งของประเทศ ประเทศชาติจะเจริญหรือพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับเยาวชนที่ได้พัฒนาไว้ในปัจจุบัน ดังนั้นการปลูกฝังเยาวชนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จึงถือ ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเขาจะได้เตรียมตัวแก้ไขปัญหในอนาคต และจะได้เป็นกำลัง สำคัญของประเทศ เพื่อพวกเขาโตขึ้นในวันข้างหน้า ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส ต่างๆ จึงได้ดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1) โครงการส่งพระภิกษุสอนศีลธรรมเข้าไปสอนในโรงเรียน

โครงการนี้พระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสได้จัดให้พระไปบรมครูสอนศีลธรรมตามโครงการของ วัฒนธรรมจังหวัด เมื่ออบรมเสร็จแล้ว ได้เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา วัดอุปสมงค์เพื่อที่จะปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม แก่เยาวชน ขณะที่พระภิกษุ ทำการสอน ก็สามารถที่จะดักนักเรียนเข้ามาทำกิจกรรมภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร พร้อมได้ ศึกษาประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เพราะอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา รายวิชา พระพุทธศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สามารถนำเด็กนักเรียนมาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อให้ ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และโบราณวัตถุสถานและเด็กสามารถทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ได้ (สัมภาษณ์ พระครูภาวนาจันทคุณ เจ้าอาวาสวัดชายนา 25 มีนาคม 2557)

2) โครงการนำนักเรียนเข้าวัดสัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง

โครงการนี้มีการนำนักเรียนเข้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็น คุณค่า และความสำคัญของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เพื่อร่วมมือระหว่างวัดกับโรงเรียน เพื่ออบรมศีลธรรมแก่นักเรียน เมื่อเด็กนักเรียนเข้ามาศาลาการเปรียญเสร็จเรียบร้อยแล้ว เริ่มต้นจาก การไหว้พระรับศีล ฟังเทศน์ ถวายสังฆทาน กรวดน้ำ เป็นอันเสร็จพิธีทางศาสนา ต่อจากนั้น พระภิกษุได้สอดแทรกแนวคิดการอนุรักษ์ ความสำคัญของประเพณี และคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้น พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นการปลูกฝังให้เขาได้เกิดความรักต่อประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ว่าบรรพ บุรุษเขาได้อนุรักษ์สืบทอดกันอย่างไร มีอะไรเกิดขึ้นกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์บ้างในอดีต เพราะฉะนั้นจะทำอย่างไรจึงจะให้อนุชนรุ่นหลังได้ช่วยกันอนุรักษ์สืบทอดเอาไว้ การให้การศึกษาและ แนวทางการอนุรักษ์แก่เยาวชน เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับต้นกล้า ซึ่งเป็นแนวทางการอนุรักษ์ที่ยัง ยืนได้ (สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เจ้าคณะ 16 17 18, 22 มีนาคม 2557)

แนวทางการอนุรักษ์ของพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสดังกล่าวข้างต้นซึ่งได้สอดคล้องกับกลุ่ม นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้ว่า แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอด คือ หน่วยงานรัฐและ

เอกชนต้องร่วมมือกับสร้างสรรค์ประเพณีนี้ให้ดำรงอยู่สืบไป ชุมชนสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ สถาบันครอบครัว และสื่อมวลชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้ความคิดต่อลูกหลานว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีคุณค่า และในส่วนที่ต้องให้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจัดให้มีประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในลักษณะรูปแบบใด คือ แนวทางที่ดีควรจัดทั้งภาคราชการ และชาวบ้านได้ร่วมกันอย่างกลมกลืน อย่าให้เห็นภาพราชการมากเกินไป เพราะทำให้เห็นว่าเป็นการแยกส่วน เพราะชาวบ้านส่วนหนึ่งจะแยกแห่ผ้าขึ้นธาตุก่อนภาคราชการ

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใดๆ ก็ตาม เริ่มต้นประชาชนจะต้องเกิดจากความพึงพอใจหรือจะต้องกระตือรือร้นที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มิใช่เข้ามาโดยการถูกชักจูงหรือการบังคับ แต่เข้ามาตามแนวทางที่ตนสามารถเข้าร่วมได้ (สัมภาษณ์ นายบัณฑิต สุทธิมุสิก อาจารย์โรงเรียนวัดศรีทวี 16 มีนาคม 2557)

ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์บ้าง เพราะความเชื่อประสพด้วยตนเองบ้าง ซึ่งก็มีเหตุผลที่ไม่เหมือนกัน แต่การกระทำของชาวบ้านก็เป็นแนวทางการอนุรักษ์สืบทอดอีกวิธีหนึ่ง

ผู้นำชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่กลุ่มพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนภายในชุมชน เมื่อมีการประชุมกลุ่ม ทำให้ผู้นำเหล่านั้นได้แสดงความเห็นร่วมกัน ได้มีการประชุมปรึกษากันเกี่ยวกับแนวการอนุรักษ์เพื่อพัฒนาภูมิทัศน์วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (สัมภาษณ์ นิดแป้นเกิด 1 กุมภาพันธ์ 2550)

กลุ่มข้าราชการ ที่เข้าร่วมกิจกรรมแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ ซึ่งหน่วยราชการได้ชักชวนบุคลากรทำกิจกรรมร่วมกันที่เกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เพื่ออนุรักษ์ประเพณีเอาไว้ และเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนตลอดถึงอนุชนรุ่นหลัง ถือเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีให้กับเยาวชนได้สืบทอดอย่างยั่งยืนต่อไป (สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยลักษณ์ 9 มีนาคม 2557)

เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานหนึ่งทางราชการ ที่มีส่วนรับผิดชอบการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารตั้งอยู่ในพื้นที่เขตปกครองของเทศบาลนคร นครศรีธรรมราชโดยตรง ดังนั้น เทศบาลนคร นครศรีธรรมราชควรจะมีแนวทางที่จะพัฒนาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพิพิธภัณฑ์สถาน เพื่อจัดให้มีสถานที่สำหรับเผยแพร่ข้อมูลความรู้ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ศึกษาและนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์สถานวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดถึงมีการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมแบบอนุรักษ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้สืบไป (สัมภาษณ์ นายบัณฑิต สุทธิมุสิก อาจารย์โรงเรียนวัดศรีทวี 16 มีนาคม 2557)

ธุรกิจการท่องเที่ยว จากการที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และมีพิพิธภัณฑ์สถานที่สำคัญ และมีชื่อเสียงทางด้านพระบรมธาตุเจดีย์ มีโบราณวัตถุที่สำคัญที่ได้รวบรวมได้ และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีระบบการคมนาคมที่สะดวกต่อการคมนาคมขนส่ง อันเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดบริษัทท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นเอกชนกลุ่มหนึ่งที่มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างดี ได้จัดนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมขึ้น โดยการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวทั่วไปได้รู้จักมากขึ้น เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ (สัมภาษณ์ อาจารย์เพ็ญ พัทธักษ์ 18 มีนาคม 2557)

การศึกษาแนวทางอนุรักษประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นแนวทางอนุรักษและสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชให้ยั่งยืนสืบไป โดยการประชาสัมพันธ์ความรู้ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ให้พุทธศาสนิกชนได้ทราบ ให้ความรู้ ความเข้าใจ คุณค่า ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นสิ่งที่ควรจะทำ แม้ว่ามาทำบุญแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ตามความเชื่อ ความศรัทธา แต่ประเพณีนี้ มีความแข็งแกร่ง พุทธศาสนิกชนก็ยังคงมีความหนักแน่นในการปฏิบัติ และพยายามมาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ทุกปีจนเสียชีวิตและจะส่งลูกหลานให้มาทำเป็นประเพณีสืบทอดจากตนเอง และบางจะพาลูกหลานมาร่วมเพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นจะได้เห็นกิจกรรม ในส่วนสถาบันการศึกษาควรมีการให้ความรู้เยาวชนหรืออาจจัดให้มีการสนับสนุน การพัฒนา ส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความเข้าใจคุณค่าของประเพณีซึ่งสามารถสรุปแนวทางอนุรักษประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้ดังนี้

สร้างจิตสำนึกของประชาชน ด้วยการประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้กับพุทธศาสนิกชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ แม้ว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นความเชื่อ ความศรัทธาแต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และจิตใจ การสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนเป็นการอนุรักษแบบยั่งยืนได้

การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส โดยการบรรยายธรรมทางวิทยุของวัด การบรรยายธรรมภายในวัด ท่านใช้เวลาในการบรรยายธรรมในโอกาสต่างๆ เช่น วันธรรมมัสสวนะ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น และบรรยายธรรมแต่ครั้งท่านได้สอดแทรกความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้การศึกษาให้กับพุทธศาสนิกชน เพื่อสืบทอดประเพณีอันงามให้เอาตลอดไป

การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชน พระภิกษุเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนและได้นำเด็กนักเรียนเข้าวัดสวดมนต์ต่อหนึ่งครั้ง ซึ่งเป็นโครงการสอนศีลธรรมให้กับเด็กนักเรียนแล้วสอดแทรกแนวทางการอนุรักษ และคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้เขา

ได้เกิดความรักต่อประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ที่บรรพบุรุษเขาได้อนุรักษ์สืบทอดกันไว้ได้
อย่างไรแล้วเยาวชนได้สืบทอดอนุรักษ์ไว้ให้ยั่งยืนได้

การปฏิบัติแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดของหน่วยงานรัฐและเอกชน ต้องร่วมมือกัน
สร้างสรรค์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ดำรงอยู่สืบไปได้นั้น ชุมชน สถาบันการศึกษาหน่วย
ต่างงานต่างๆ สถาบันครอบครัว และสื่อมวลชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้ความคิดแนวทาง
อนุรักษ์ให้กับลูกหลาน และเยาวชน ให้เห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรม
ธาตุเจดีย์ ซึ่งมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจมั่นคงต่อไปได้

เมื่อกล่าวโดยสรุปแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
ต้องกระทำให้ชัดเจน และพยายามรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด ประเด็นแรกคือการ
สืบค้นประวัติความเป็นมาให้ชัดเจนว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีความเป็นมาอย่างไร
ปฏิบัติกันมาอย่างไร เพื่อจะได้บอกกล่าวและสร้างน้ำหนักของความเชื่อถือให้คนทั่วไปที่ไม่ทราบหรือให้
คนรุ่นหลังได้ทราบ ซึ่งจะสร้างความสำคัญให้แก่ประเพณีมากขึ้น เพื่อประเพณีมีความสำคัญกับคน
ทั่วไป คนเหล่านั้นก็จะร่วมสืบทอดประเพณีโดยเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ ประเด็นที่สอง
รักษาและปฏิบัติประเพณีตามรูปแบบเดิมที่งามไว้ให้มากที่สุด เช่น การเขียนภาพพุทธประวัติบนผืนผ้า
ที่นำมาห่มพระบรมธาตุเจดีย์ ควรจะรีขึ้นพื้นขึ้นมาให้ผู้คนได้ซาบซึ้งถึงพระศาสนาที่แท้จริง มิใช่บอก
เพียงเปลือกนอกของพระศาสนา นำผ้าเหลืองไปห่มพระบรมธาตุแล้วเสร็จ เช่นนี้ไม่ได้ประโยชน์อะไร
กับพระศาสนามากนัก ยิ่งใช้เงินเป็นปัจจัยนำทางก็จะทำให้พระศาสนาเสียหาย ในอดีตแต่ละคนแต่
ละกลุ่มจะทอมาเอง แล้วนำมาเย็บต่อกัน มองแล้วเป็นภาพที่น่าชื่นชม ประเด็นที่สาม ให้
ความสำคัญต่อพิธีกรรมทางศาสนาให้มาก กล่าวคือ ก่อนแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จะต้องนำผ้ามา
สมโภช ก็ควรจัดผ้าตั้งวางไว้ในที่อันควรแก่การสักการะให้เรียบร้อย พร้อมเครื่องสักการะที่เคยกระทำ
มาในอดีต อัญเชิญพระสงฆ์แสดงธรรม ปาฐกถาให้พุทธศาสนิกชนได้รู้ได้เข้าใจในพระธรรมก่อนที่จะ
มีการไหว้พระรับศีลและสวดสมโภชจะทำให้พิธีกรรมทางสงฆ์มีความศรัทธามากขึ้น ประเด็นที่สี่ การ
สืบทอดประเพณีต้องวางรากฐานไว้สำหรับอนาคตเยาวชนหรือลูกหลานเหล่านั้น จะเป็นผู้สืบทอด
ดังนั้นต้องสั่งสอนธรรมให้เยาวชนรับรู้เข้าใจ เล็กเห็นความสำคัญของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุ
เจดีย์ให้ได้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ในท้องถิ่นตน
จัดตั้งกลุ่ม ชมรมในโรงเรียน ชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เห็นคุณค่าประเพณีแห่
ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางวัฒนธรรมและจิตใจ เมื่อคนทั่วไปตลอดถึงเยาวชนและ
ลูกหลานได้รับรู้และซึมซับ วัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างลึกซึ้ง ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุ
เจดีย์ก็จะได้รับการสืบทอดต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยและการวิเคราะห์ ประวัติความเป็นมาและรูปแบบกระบวนการ ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราชซึ่งจะได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล บทสรุปและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา รูปแบบกระบวนการและคุณค่า ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราชและเพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์กระบวนการ ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุพระบรมธาตุเจดีย์ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน นครศรีธรรมราช

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพสามารถนำมาเขียนไว้ในงานวิจัยได้ และเป็นข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการและคุณค่า ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสังเกต 2 วิธี คือ การสังเกตแบบมี ส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

3. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากปราชญ์ท้องถิ่นและผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 20 ท่านซึ่งจะมีแนวคำถามในการเข้าไป สัมภาษณ์ตามที่ได้ตั้งไว้ล่วงหน้า (Interview Guide) แต่แนวคำถามสามารถปรับเปลี่ยนไปตาม สถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาโดยวิเคราะห์สิ่งที่เหมือนกันสิ่งที่ต่างกันและสิ่ง ที่สัมพันธ์กันขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาและรูปแบบกระบวนการ ของประเพณีแห่ ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

5. นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงแล้วนำเสนอในรูปแบบการวิจัยตามขอบเขตการศึกษา เพื่อให้ ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติความเป็นมาและรูปแบบกระบวนการ ของประเพณีแห่ผ้าขึ้น พระ บรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

5.1 สรุปผลการวิจัย

- 5.1.1 ประวัติความเป็นมา รูปแบบกระบวนการและคุณค่า ของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระ บรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 5.1.1.1) ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของเมืองนครศรีธรรมราชเป็นประเพณีมีมานานจนยากที่จะยืนยันได้แน่ชัดว่าเริ่มในสมัยใดแต่ตามตำนานของของประเพณีมีว่า ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยราวปี พ.ศ. 1773 เป็นสมัยกษัตริย์สามพี่น้อง คือ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช พระเจ้าจันทระภาณุ และ พระเจ้าพงษาสุระ กำลังดำเนินการสมโภชพระธาตุอยู่นั้น คลื่นได้พัดผ้าแถบใหญ่ยาวขึ้นหนึ่งซึ่งมีลายเขียนเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งเรียกว่า “พระบฏ” ขึ้นที่ชายหาดปากพนัง ก่อนที่จะถึงวันสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ไม่นาน ชาวปากพนังเก็บผ้าขึ้นไปถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชรับสั่งให้ชักพระบฏจนสะอาด แต่ลายเขียนพุทธประวัติก็ไม่ลบเลือน ยังคงสมบูรณ์ดีทุกประการ จึงรับสั่งประกาศหาเจ้าของ ได้ความว่าชาวพุทธกลุ่มหนึ่งจำนวน 100 คน จากเมืองหงสาวดี มีชาวอริยพงษ์ เป็นหัวหน้าจะเดินทางไปศรีลังกา เพื่อนำพระบฏไปบูชาพระบาทในศรีลังกา แต่เรือโดยพายุกู้ภัยฝั่งเมืองนครศรีธรรมราชมีคนรอดชีวิต 10 คน รวมทั้งหัวหน้า พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชทรงพิจารณาเห็นว่าพระบฏนั้นควรจะนำขึ้นไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ และเจ้าของพระบฏซึ่งรอดชีวิตก็ยินดี ด้วยเหตุนี้ การแห่ผ้าขึ้นธาตุจึงเป็นประเพณีประจำเมืองนครศรีธรรมราชสืบมาทุกวันนี้ แต่ผู้รู้บางกลุ่มว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีประวัติความเป็นมาว่ามีชาวเมืองอินทปัตย์ ซึ่งเดินทางโดยเรือเพื่อไปนมัสการพระบรมธาตุที่ลังกาได้ถูกพายุพัดจนเรือแตก มีผู้รอดชีวิตราว 10 คน มาขึ้นฝั่งที่อำเภอปากพนังพร้อมกับผ้าขาวผืนยาว มีภาพ พุทธประวัติ เรียกว่า “ผ้าพระบฏ” ชาวพนัง จึงนำมาถวายพระเจ้าศรีธรรมโคกราช พระองค์จึงโปรดให้นำดังกล่าว ขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ แต่สมัยก่อนประเพณีนี้ได้กระทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้กระทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 วันมาฆบูชา เพราะฝนไม่ตกประชาชนว่างจากการทำไร่ ทำนา สามารถเข้าร่วมประเพณีได้ง่าย

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ พุทธศาสนิกชนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้ประวัติความเป็นมา คือจะเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา ว่าเมื่อถึงเวลาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ต้องมาแห่ผ้าขึ้นธาตุและทำบุญที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยเอาข้าวของทำบุญตักบาตรถวายพระ และดอกไม้ ธูปเทียน ดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง เงิน และทอง เป็นต้น ทำทำบุญ และนำผ้าแห่เวียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์ จำนวน 3 รอบ แล้วนำขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์

5.1.1.2) การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีการกำหนดขั้นตอนคือ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ และการสมโภชผ้าพระบฏ ซึ่งขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาด้วยแรงศรัทธาที่มีต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ของพุทธศาสนิกชนและชาวต่างประเทศ และในการได้รับผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็สร้างความภูมิใจให้กับชาวนครศรีธรรมราช

5.1.1.3) การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

การปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จากการศึกษาขั้นตอนและปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีการกำหนดขั้นตอนคือ ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และเวียน 3 ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ได้รับความสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนที่มีจิตศรัทธาชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่อการมาร่วมพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเพราะริ้วขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน และขบวนแห่ผ้าพระบฏมีความงามยิ่ง สำหรับพุทธศาสนิกชนมีความภาคภูมิใจกันทุกคน

5.1.2 คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นดังต่อไปนี้

คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีการปฏิบัติที่กระทำในระดับครอบครัวและกระทำในระดับชุมชนดังนี้

5.1.2.1) คุณค่าทางด้านความสัมพันธ์ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีการสร้างความสัมพันธ์แก่ผู้คนในชุมชนต่างๆ ชาวบ้านแต่ละกลุ่มในชุมชนร่วมกันบริจาคทรัพย์และเงิน เพื่อใช้เตรียมผ้าพระบฏขึ้นโอบพระบรมธาตุเจดีย์ โดยมีการนิมนต์พระภิกษุมาสวดผ้าพระบฏ หลังจากนั้นจะมีขบวนแห่ผ้าขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์และนำขึ้นห่มอย่างพร้อมเพรียงกัน ถือเป็นการสร้างความสามัคคีให้กลุ่มชน

5.1.2.2) คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่ดีงาม ทำให้คนในชุมชนมีจริยธรรมที่ดี ทำให้พุทธศาสนิกชนมีจิตใญ่น้อมนำไปทางกุศลกรรม ความเสียสละ ความกตัญญูต่อบุพการี ความรับผิดชอบ และรู้จักหน้าที่ของตน อันให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้

5.1.2.3) คุณค่าต่อพระศาสนาและความเชื่อ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ จะมีพิธีกรรมทางศาสนา โดยมีพระภิกษุเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม และพุทธศาสนิกชนเป็นผู้ร่วมประกอบพิธีกรรม เช่น มีการบูชาพระรัตนตรัย การสมโภชผ้าพระบฏ การถวายปัจจัยไทยธรรม ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม การแห่ผ้าพระบฏ ซึ่งพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าการได้เข้าร่วมกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นสิริมงคลแก่ตนและญาติพี่น้อง

5.1.2.4) คุณค่าต่อประเพณี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติตั้งแต่การจัดเตรียมผ้า การสมโภชผ้าพระบฏ ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ และการจัดส่งเสริมการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ของชาวบ้านและหน่วยงานราชการถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอนุรักษ์ส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้มีอยู่ สร้างความสัมพันธ์และความมั่นคงให้สังคมและส่วนร่วมได้

5.1.2.5) คุณค่าทางด้านความสามัคคี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นประเพณีที่สร้างคุณค่าด้านสามัคคีอันเนื่องจากผู้คนที่มาในการประกอบกิจกรรมนี้ต่างมีเป้าหมายเดียวกันที่ประกอบกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

5.1.2.6) คุณค่าทางเศรษฐกิจ จากการศึกษพบว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดอาชีพกับประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดกิจการดังนี้ คือ เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมืองซึ่งมีการจำหน่ายอยู่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และบริเวณใกล้เคียงของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและยังทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่นจากการมีนักท่องเที่ยวต่างจังหวัดบ้าง ต่างประเทศบ้าง ที่มีความสนใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งเดินทางมาร่วมงานประเพณี ทำให้ธุรกิจการค้าในท้องถิ่น ก่อให้เกิดรายได้มีความคล่องตัวขึ้น โดยเฉพาะการจำหน่ายซื้อสินค้าพื้นเมือง เพื่อเอาไปฝากญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ทำให้ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีรายได้เพิ่มขึ้นและยังก่อให้เกิดรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวเนื่องจากประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเป็นอัตลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชและมีที่เดียวในประเทศไทย

5.1.3 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช สรุปรูปประเด็นต่อไปนี้

5.1.3.1) การให้การเรียนรู้แก่ประชาชน

สร้างจิตสำนึกของประชาชนด้วยให้ความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นสิ่งควรทำ แม้ว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นความเชื่อ ความศรัทธา แต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และจิตใจ การสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าซึ่งเป็นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนอีกอย่างหนึ่ง และสำหรับการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะพระภิกษุผู้ซึ่งเป็น เจ้าอาวาสได้บรรยายธรรมทางวิทยุของวัด จะต้องสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณี แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เข้าไปด้วย

5.1.3.2) การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน

การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน พระภิกษุจัดทำโครงการเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนและโครงการนำนักเรียนเข้าวัดสัปดาห์ต่อหนึ่งครั้ง ซึ่งเป็นโครงการสอนศีลธรรมให้เยาวชนจะสอดแทรกแนวทางอนุรักษ์ให้เห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ด้วยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้นักเรียนได้เข้าใจ เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

ส่วนแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดของหน่วยงานรัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ดำรงอยู่สืบไปนั้น ต้องมีชุมชน สถาบันการศึกษาหน่วยงานต่างๆ สถาบันครอบครัวและสื่อมวลชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้ ความคิดต่อลูกหลานให้สืบทอด ด้วยการเห็นคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ยั่งยืนได้

อนึ่งแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ต้องกระทำให้ชัดเจน และพยายามรักษานมธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด และสืบค้นประวัติความเป็นมาให้ชัดเจนว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีความเป็นมาอย่างไร ปฏิบัติอย่างไร เพื่อจะได้บอกเล่าและสร้างน้ำหนักของความเชื่อถือให้คนทั่วไปที่ยังไม่ทราบหรือให้คนรุ่นหลังได้ทราบ ซึ่งจะสร้างความสำคัญให้แก่ประเพณีนี้มากขึ้น เพื่อประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีความสำคัญกับคนทั่วไปด้วย

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงผลใน 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเด็นที่สองคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และประเด็นที่สามแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยผลดังกล่าวเป็นการศึกษาวิจัยนวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ดังกล่าว นัยสำคัญของการศึกษาเป็นการใช้วิธีการศึกษาจากการสัมภาษณ์บุคคลในเชิงลึก คือ พระภิกษุสงฆ์ซึ่งผู้เป็นเจ้าของ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับบุคคลทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อไปสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 3 กลุ่มพบว่าให้ข้อมูลไปในทางเดียวกัน คือ กลุ่มพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสและกลุ่มนักวิชาการ ส่วนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มประชาชนทั่วไปไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องประวัติแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มากนัก อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากบุคคลทั้ง 3 กลุ่มนับได้ว่าเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์ได้เพียงพอตามวัตถุประสงค์ เมื่อผสมผสานข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 กลุ่มแล้ว ผลการวิจัยเรื่องนี้ช่วยให้เห็นปรากฏการณ์ คุณค่า และแนวทางอนุรักษ์ ซึ่งเป็นฐานคิดให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นำไปพัฒนาได้ในระดับหนึ่ง

เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษาของกลุ่มภิกษุสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสและกลุ่มนักวิชาการให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่าประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ว่ามีพวกชาวเมืองอินทปัตย์ จำนวน 100 คน ซึ่งเดินทางโดยเรือเพื่อไปนมัสการพระบรมธาตุที่ลังกาได้ถูกพายุพัดจนเรือแตก มีผู้รอดชีวิตชีวิตราว 10 คน มาขึ้นฝั่งที่อำเภอปากพนังพร้อมกับผ้าขาวผืนยาวมีภาพพุทธประวัติเรียกว่า “ผ้าพระบฏ” ชาวปากพนังจึงนำมาถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระองค์ จึงโปรดให้นำผ้างดังกล่าว ขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เพราะกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความรู้ได้ผ่านการเล่าเรียนการอ่าน การบอกเล่ากันสืบกันมา สามารถพิจารณาเหตุผลประกอบได้ อย่างไรก็ตามความคิดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยังไม่ได้สังเคราะห์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้มีความเห็นอาจแตกต่างกันบ้าง ระหว่างกลุ่มนี้กับกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มประชาชนทั่วไป ที่ไม่ค่อยจะมีความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อคนกลุ่มใหญ่ที่สุดที่ยังไม่ทราบถึงประเพณีและความสำคัญแล้ว การรักษาสืบทอดและการปฏิบัติตาประเพณีต่อไปในอนาคตจะเกิด

ผิตเพี้ยน หรือสูญหายไปในที่สุด ดังนั้นการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่คนกลุ่มใหญ่จึงมีความสำคัญที่สุด ที่สามารถรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่กระทำมาให้อยู่สืบต่อไปได้ หลายคนยังไม่เคยทราบมาก่อนว่า การแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้กระทำมาก่อน ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 และมาปรับเปลี่ยนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ได้เปลี่ยนแปลงเมื่อสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งตรงกันวันมาฆบูชา ด้วยเหตุผลคือในเดือน 6 เป็นช่วงฤดูฝนยากแก่การเดินทาง การทำบุญไม่สะดวก ต่างจากเดือน 3 ที่ปลอดจากฝน การสัญจรก็สะดวกสบายมากขึ้น ง่ายต่อการเดินทางมาทำบุญที่พระบรมธาตุเจดีย์

การทำบุญตามประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มีกิจกรรมสำคัญคือการทำผ้าห่มพระบรมธาตุเจดีย์โดยมีเครื่องสักการะตามเชื่อว่าได้บุญมาก ทำให้สุขกายสบายใจก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ความเห็นเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างกันในทุกกลุ่ม เพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนพบเห็นได้ง่ายและเป็นเรื่องใกล้ตัว แต่เป็นการทำบุญในปัจจุบันยังเป็นคำถามว่าได้บุญจริงหรือไม่ ทำให้สุขกายสบายใจหรือไม่ ก่อให้เกิดความสามัคคีจริงหรือเปล่า เพราะตามที่พบเห็นในปัจจุบันมีค่านิยมอื่นๆ แอบแฝงมากมาย อย่างไรก็ตามจะให้ได้ประโยชน์ที่แท้จริงจากประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ต่อตนเองครอบครัวและสังคม ผู้รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นทางวัดหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนาปรับปรุง แก้ไขจุดที่บกพร่อง ทำให้มีความน่าดู น่าศรัทธา เพื่อให้ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวนครศรีธรรมราช

ในด้านขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ พบว่าในแต่ละขั้นตอนจะมีพุทธศาสนิกชนทั้งในส่วนที่เป็นชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และหน่วยงานทางราชการของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร่วมมือกันจัดงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและอนุรักษ์ไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม เพื่อให้งานประเพณีได้สืบสานต่อไปคู่กับอนุชนรุ่นหลัง ขั้นตอนการปฏิบัติของประเพณีที่มีอยู่ในทุกส่วนของขั้นตอนการปฏิบัติซึ่งในสมัยโบราณที่มีมาได้ตัดหายไปบ้าง ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายเพราะทุกขั้นตอนในการปฏิบัติประเพณีนั้นมีคุณค่าและแฝงด้วยปรัชญาแห่งชีวิต จึงควรจะปฏิบัติขั้นตอนให้อย่างเคร่งครัดเพื่อผดุงเอาไว้ซึ่งประเพณีแห่ขึ้นบรมธาตุเจดีย์

จังหวัดนครศรีธรรมราชถือเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคใต้ถือเป็นจังหวัดใหญ่จังหวัดหนึ่งที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตามประวัติศาสตร์เป็นศูนย์กลางทางศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมและเศรษฐกิจเป็นเวลาช้านาน มีองค์พระบรมธาตุเจดีย์จึงเปรียบเหมือนตัวแทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเป็นที่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้ามากที่สุด อันเป็นอิทธิพลมาจากความเชื่อของมนุษย์โดยเชื่อว่า ถ้าทำตามขั้นตอนประเพณีพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาจะมีความศักดิ์สิทธิ์ และทำให้เกิดความสบายใจ ได้บุญมาก แต่สมัยปัจจุบันประชาชนเริ่มทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น หันไปสนใจวัฒนธรรมทางตะวันตกมากขึ้น ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยผิดแผกแตกต่างจากสังคมไทยในอดีตอันมากมายนัก เพื่อเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีร่วมกับทางจังหวัดนครศรีธรรมราชและอำเภอปากพนัง เห็นว่าทุกปีเมื่อถึงวันมาฆบูชา คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3

พุทธศาสนิกชนชาวหัวนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียงต่างนิยมมาทำบุญบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ ด้วยการนำผ้ามาห่มพระบรมธาตุเจดีย์หรือที่เรียกว่าผ้าขึ้นธาตุ โดยใช้ผ้า 3 สี คือ สีแดง สีขาว สีเหลือง แต่ปัจจุบันนี้พุทธศาสนิกชนจะนิยมผ้าสีเหลืองมากที่สุด เพราะหมายถึงพระพุทธศาสนา

ในส่วนของผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีถวาย เป็นพุทธบูชาเนื่องในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ชาวหัวนครศรีธรรมราชถือเป็นความภาคภูมิใจ ปัจจุบันทางหัวนครศรีธรรมราชได้นำผ้าพระบฏพระราชทานมาถวายสักการะประจำปี เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ประเพณีให้เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นหัวนครศรีธรรมราช

ในด้านคุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ คุณค่าที่ได้จากการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นคุณค่าที่ทำให้หัวนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียงที่อยู่ชุมชนเดียวกันมีความรัก ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งผลให้สังคมอยู่อย่างมีความสุข ปัจจุบันนี้การหลั่งไหลของวัฒนธรรมของชาติตะวันตกเข้ามาอย่างมากมาย แต่ชาวหัวนครศรีธรรมราชสามารถเลือกสรรในสิ่งที่ดีและรักษาประเพณีและวัฒนธรรมตนเองไว้ได้ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยงานราชการทุกภาคส่วนตลอดจนประชาชน พร้อมใจกันจัดงานสืบสานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้ยิ่งใหญ่ขึ้นเป็นประจำทุกปี เป็นที่น่าภาคภูมิใจ ดังนั้นความเชื่อความศรัทธาในประเพณี ยากที่จะลบเลือนไปจากความคิดตนซึ่งสอดคล้องกับ ทรงศิริ วิจิราพันธ์ (2538 : หน้า 148) ได้ศึกษาพิธีกรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกสังคมวัฒนธรรมได้กล่าวว่าพิธีกรรมจะแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์โดยมีสัญลักษณ์เป็นสื่อทางรูปธรรม สัญลักษณ์เหล่านั้นล้วนมีความหลากหลายและพลังอำนาจในการสั่งการและก่อให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อเหล่านี้เป็นผลมาจากการยอมรับและความเคารพร่วมกันในสังคม และสอดคล้องกับ ศรีศักร วัลลิโภดม (2533 : หน้า 14) ได้กล่าวไว้ว่า พระมหาธาตุเจดีย์ คือศูนย์กลาง การจาริกแสวงบุญที่คนจากท้องถิ่นและภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ผลัดกันเข้ามาบูชากราบไหว้เป็นประจำ บุคคลเหล่านั้นนับถือสิทธิและระบบความเชื่อที่แตกต่างกันด้วย แต่ทุกคนมีสิ่งร่วมกันคือ พระมหาธาตุเจดีย์ จากปรากฏการณ์ที่พบเห็นและข้อมูลที่ได้พบว่าผู้ที่มาร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์มาทำบุญเพราะเชื่อว่าได้ทำบุญใกล้ชิดพระพุทธเจ้า และยังเชื่อว่าอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระบรมธาตุเจดีย์จะคุ้มครองตนและครอบครัวให้อยู่อย่างสุขสบาย ซึ่งสอดคล้องกับ สุพจน์ ทองเนื้อขาว (2541 : หน้า 147) ได้กล่าวไว้ว่าคุณค่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ หัวนครศรีธรรมราช ได้ก่อสร้างเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 เมื่อครั้งอาณาจักรศรีวิชัยมีความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนา องค์พระบรมธาตุเจดีย์จึงเปรียบเสมือนตัวแทนของพระพุทธเจ้า ชาวพุทธจึงถือว่าการทำบุญที่พระบรมธาตุเจดีย์ จึงเป็นการทำบุญที่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้ามากที่สุด ซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากความเชื่อของมนุษย์ โดยเชื่อว่าถ้าทำตามขั้นตอนประเพณีพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาจะมีความศักดิ์สิทธิ์ แล้วทำให้เกิดความสบายใจ ได้บุญมาก ชาวพุทธทั้งในอดีตและปัจจุบันจึงหาสถานที่สำคัญที่มีประวัติความเป็นมา

ในอดีตที่ดึกดำบรรพ์และยาวนาน เพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ หวังจะได้รับผลตามที่ตนคิดหรือเชื่อถือ ความเชื่อเช่นนี้ จึงตกทอดมาสู่ลูกหลานรุ่นปัจจุบันที่ได้รับการปลูกฝังและยังได้สอดคล้องกับวรรณคดี นุ่นสุข (2545 : หน้า ข) ได้กล่าวถึงเรื่องความเชื่อความศรัทธาไว้อย่างน่าสนใจว่า สังคมพุทธศาสนานั้นให้ความสำคัญกับการให้ทาน การทำบุญ การอุทิศสิ่งของถวายวัด และการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ ความศรัทธาต่อศาสนาของพุทธศาสนิกชนชั้นเล็กซึ่งสุดหยั่ง มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระศาสนาสถาน และมีความเชื่อในเรื่องผลแห่งการทำความดีและการทำบุญดั่งนั้นคติการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ด้วยดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง จึงมีความสัมพันธ์กับความเชื่อของท้องถิ่นในสังคมพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง และคติดังกล่าวยังปฏิบัติอยู่สืบทุกวันนี้ได้

แม้ว่าผู้คนในปัจจุบันส่วนใหญ่โดยเฉพาะชาวต่างจังหวัด หรือชาวชนบทอาจไม่ทราบถึงความประวัติดังมาของประเพณีการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ แต่ผลจากการได้เรียนรู้ ได้รับการบอกเล่า ได้เข้ามามีส่วนร่วมทำบุญ อย่างใกล้ชิดกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์ พบว่าส่วนใหญ่ก็จะสืบทอดความปิตินี้ที่มีความเชื่อมโยงในพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นการทำบุญที่ได้บุญมาก ดังนั้นคุณค่าของประเพณีการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างความเชื่อความศรัทธาให้กับประชาชนว่า หากมาทำบุญที่พระบรมธาตุเจดีย์จะได้บุญมาก บุญในที่นี้ก็คือความสุขกายสบายใจ ความปลื้มปิติ ยินดี ในสิ่งที่ตนกระทำในสิ่งที่ตนศรัทธา ซึ่งจะส่งผลให้ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จะได้รับการสืบสานต่อไปเบื้องหน้า อีกนัยหนึ่งพบว่าที่คนยังมีความเชื่อเช่นนี้ นอกจากเกณฑ์คุณค่าอย่างอื่น ก็คือส่งผลให้สังคมมีความเป็นอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข เพราะถ้าหากผู้คนส่วนใหญ่ ยึดมั่นในผลบุญตามแนวทางพระพุทธศาสนาแล้ว ทุกคนจะไม่เบียดเบียนกัน สังคมมีการแบ่งปันกัน เช่น การแบ่งเป็นข้าวยาโคที่กระทำกันในอดีต

สำหรับประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เน้นอนการทำบุญให้ประโยชน์แก่ตนในทันที ก็คือความอิ่มเอิบ ความปิติ ความสุขกายสบายใจ ภาพมองที่ปรากฏในวันแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์หรือวันก่อนหลังแห่ผ้าขึ้นพระธาตุก็ตาม จะเห็นผู้คนล้วนมีความยินดีปรีดา มีความสบายอกสบายใจที่ได้มากราบไหว้พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช นับว่าการทำบุญเนื่องในโอกาสแบบนี้ช่วยให้สังคมผ่อนคลายจากความเครียด หลุดรอดจากระบบเศรษฐกิจที่ทำให้สังคมมีแต่ความแย่งชิง และบริโภคนิยม อย่างไรก็ตามการจรรโลงคุณธรรมหนุนนำให้สังคมอยู่ดีมีสุขได้ นอกจากรูปแบบของประเพณีวัฒนธรรมแล้ว พุทธบริษัทต้องร่วมกันรับผิดชอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (2538) ได้กล่าวไว้ว่า วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนิกชน คือ ผู้ร่วมสังคมชาวพุทธ พระสงฆ์จะต้องเป็นผู้นำทางปัญญา และสอนหลักของศาสนาทั้งด้านความเชื่อและการปฏิบัติ ถ้าเป็นไปตามพระธรรมของพระศาสดา สังคมชาวพุทธก็จะพัฒนา

คุณค่าที่สังคมได้รับอีกส่วนคือคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจเมื่อมีประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์พุทธศาสนิกชนได้หลั่งไหลกันมาทั่วทุกสารทิศ ส่งผลให้เกิดรายได้และอาชีพให้กับชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค การผลิตสินค้าหัตถกรรม เครื่องถม เครื่องเงิน การแกะสลัก เครื่องหนัง สินค้าประเภทอาหาร ขนมพื้นบ้าน สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

นครศรีธรรมราช ทำให้ผู้คนที่ได้มาร่วมงานบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยังได้ชื่อเป็นของฝากของที่ระลึก

ในด้านแนวทางอนุรักษ์ต้องสร้างจิตสำนึกของประชาชนด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจและต้องให้การศึกษาอย่างเข้าใจเรื่องประวัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และให้แนวทางอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เข้าไปด้วย ทำให้ประชาชนได้เข้าใจอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเยาวชนต้องปลูกจิตสำนึกเป็นพิเศษ สำหรับแนวทางอนุรักษ์และการสืบทอดของหน่วยงานของรัฐและเอกชน ต้องร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ แต่ไม่ทอดทิ้งของประเพณีดั้งเดิม ต้องรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด และต้องทำให้ชัดเจน และเป็นแบบให้กับอนุชนคนรุ่นหลังได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ภาพมองหรือคำตอบจากงานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งมีอยู่ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเด็นที่สองคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และประเด็นที่สามแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ นับเป็นคำตอบที่ตอบคำถามได้ในช่วงเวลาหนึ่งและในระดับหนึ่งเท่านั้น ผลการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นนี้ จึงมีชิ้นงานที่สมบูรณ์แบบมีชิ้นงานซึ่งมีจุดจบที่ดีเยี่ยมหรือไร้คุณภาพอย่างสิ้นเชิง แต่งานวิจัยนี้ได้บอกเล่าเรื่องราวปรากฏการณ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์จึงควรได้ช่วยชี้แนะให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจ มองเห็นคุณค่าและรู้จักเลือกสรรปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องประวัติความของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พระบรมธาตุเจดีย์ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์และขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเด็นที่สองคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ และประเด็นที่สามแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ต้องให้มีทุกภาคส่วนทั้งราชการและเอกชน เชิญชวนให้ประชาชนได้ทำกันอย่างมีระเบียบเรียบร้อย
2. ทางราชการต้องให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ดี ควรใช้วิธีการขอความร่วมมือจากประชาชน กลุ่มต่างๆ จัดขบวนแห่ผ้า จัดการแสดงหรือกระทำกิจกรรมอื่นๆ ตามความสมัครใจ หรือรณรงค์ให้เห็นถึงคุณค่าของประเพณี
3. ควรเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงความหมายและคุณค่าในการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

4. ควรมีการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องประตูทางเข้า – ออก โดยมีการกำหนดให้ชัดเจน และควรมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุกับผู้มาร่วมงานพระเพณี

5. ควรมีการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องร้านจำหน่ายค้า ควรกำหนดร้านค้าให้อยู่บริเวณเดียวกัน ไม่วางจำหน่ายกระจายทั่วบริเวณของวัด และเรื่องของขยะ ควรกำหนดจุดทิ้งขยะ ไม่ให้ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ทำให้ภูมิทัศน์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารหมดความสวยงามได้

5.3.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาประเพณีของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารในรูปแบบพัฒนา เช่น รูปแบบการพัฒนาประเพณีตักบาตรดอกไม้รูปเทียน รูปแบบการพัฒนาประเพณีสวดด้าน รูปแบบการพัฒนาประเพณีกวนข้าวยาคุในวันเดือน 6

2. ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยรายละเอียดเกี่ยวกับความเชื่อในด้านขั้นตอนและการปฏิบัติของประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ต่อไป

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). **คู่มือการศึกษา นักรธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ตรี อมาตยกุล. (2513). **เมืองเหนือและเมืองใต้**. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.
- ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์. (2523). (บรรณาธิการ) **ชีวิตไทยปักษ์ใต้ ชุดที่ 4**. นครศรีธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.
- ฉันทนา เชื้อสถาปนศิริ. (2544). ศึกษาบทบาทและผลกระทบจากบทบาทของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชุมแพ ศรีปัญญา. (2543). ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับพระธาตุพระอานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงรัตน์ ชนมาลาพงศ์. (2542). **พิธีที่เกี่ยวกับพระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงสิริ วิจิราพันธ์. (2538). **พิธีชิงเปรต : ประเพณีเทศกาลเดือนสิบในภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชา นุ่นสุข. รัตนธัมมมโนธรรม. (2523). : **ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระรัตนธัมมณี (แบนคนฐาภรณ์ - เปரியุ) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช** กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ประชัน รักพงษ์. (2540). “บทนำ” **ประเพณีพื้นบ้านกับการพัฒนาท้องถิ่น**. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลำปาง วิทยาลัยครูลำปาง. โครงการศึกษาวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรีชา นุ่นสุข. รัตนธัมมมโนธรรม (2523). **ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระรัตนธัมมณี (แบนคนฐาภรณ์ - เปரியุ) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช** กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์ .
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2538). **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรีชา นุ่นสุขและวิรัตน์ ธีระกุล. (2539). พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชกับศิลปวัฒนธรรมและสังคม นครศรีธรรมราช” รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่4. ศิลปวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช, รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ปรีชา นุ่นสุข. รัตนธัมมโนอนุสรณ์. (2523). ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระรัตนธัมมิ (แบนคนฐาภรณ์ – เปรียญ) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ ฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ .
- ปิ่น มุกกันต์. (2535). มงคลชีวิต ภาค ๑. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์พิมพ์มกุฎราชวิทยาลัย.
- แปลก สนธิรักษ์.(2492). พิธีกรรมและประเพณี. พระนคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- เปลื้อง ณ นคร. (2521). “คำนำ” ใน นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- พร้อม มณีโชติ. “พระพุทธศาสนาในปักษ์ใต้” วิชา: (3-4), มีนาคม – พฤษภาคม 2521 และ มิถุนายน - สิงหาคม 2522 (ชีวิตไทยปักษ์ใต้) 3.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิสตรีศึกษาธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). คนไทยหลงทางหรือไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2536). ธรรมเพื่อชีวิตและการพัฒนาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- พระธรรมปิฎก. (2539). สืบสานวัฒนธรรมไทยบนฐานแห่งการศึกษาที่แท้ . พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พวงผกา คุโรวาท. (2539). ศิลปและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : รวมสาส์น
- พร้อม มณีโชติ. “พระพุทธศาสนาในปักษ์ใต้” วิชา: (3-4), มีนาคม – พฤษภาคม 2521 และ มิถุนายน - สิงหาคม 252 (ชีวิตไทยปักษ์ใต้) 3.
- พลอย สี่ อัญมณี. (2543). ศิลปกรรมประดิษฐ์ และพุ่มข้าวบิณฑ์. นครศรีธรรมราช : สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ระรวย อรรถวิภาคไพศาลย์. (2534). นำขมนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ดีแอลเอส.
- ราชบัณฑิตยสถาน .(2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ ฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รัชนิกร เศรษฐ. (2532). โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- วรรณสิรี นุ่นสุข. (2545). การศึกษาคติในการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช วัดพระ

มหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช : กรณีดอกไม้เงินดอกไม้ทอง.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา สถาบันราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.

วิจิตร ขอนยาง. (2532).การศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน. ปรินิพนธ์ ศศ.
ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อิสมาแอ สาและ. ศึกษาประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิเชียร ณ นคร. (2537). และคนอื่น ๆ .นครศรีธรรมราช.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). ความหมายของพระบรมธาตุในอารยธรรมสยามประเทศ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

สุพัตรา สุภาพ. (2541). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์
ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุพจน์ ทองเนื้อขาว. (2541). ความเชื่อเกี่ยวกับพระธาตุขามแก่น ตำบลบ้านนาขาม อำเภอน้ำพอง
จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2533). วรรณคดีเกี่ยวกับชนบประเพณี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ บางเขน

สมชัย ใจดี และบรรยง ศรีวิริยาภรณ์. (2536). ประเพณีและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เสถียรโกเศศ. (2545). แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ : กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. มองอนาคต. (2543). บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 5 .กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.

อารีรัตน์ แซ่คง. (2539). ศึกษาประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุคลากรกรม

1) พระภิกษุ

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์พระครูกาแก้ว, 9 มีนาคม 2557.
2. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระเทพวินยาภรณ์, 1 มีนาคม 2557)
3. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์พระครูภาวนาจันทคุณ, 17 มีนาคม 2557.
4. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์พระครูวรวิริยคุณ, 17 มีนาคม 2557.

2) ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์อาจารย์บัณฑิต สุทธิมุสิก, 16 มีนาคม 2557.
2. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์อาจารย์นายเฟื่อง พิทักษ์, 19 มีนาคม 2557.
3. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์นายเฉลิม จิตรมาศ, 17 มีนาคม 2557.
4. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์อาจารย์สมพุทธ ธุระเจน, 17 มีนาคม 2557.

3) นักวิชาการ

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ผศ. ประหยัด เกษม, 20 มีนาคม 2557.
2. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ รศ.ดร.สีบพงษ์ ธรรมชาติ, 9 มีนาคม 2558.
3. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ รศ. ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ, 18 มีนาคม 2557.
4. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ รศ. เปรมชญา ชนะวงศ์, 22 มีนาคม 2557.

ภาคผนวก

ก ภาพประกอบ

ข แบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ก ภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กิจกรรมของนักศึกษาแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 2 กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราชแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 3 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 1
 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
 ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 4 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2
 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
 ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการใช้ผ้า 3 สี คือสีแดง สีขาว และสีเหลือง

ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3

การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการใช้ผ้าสีเหลือง และร่วมขบวนด้วยการแต่งกายสวยงามของผู้ร่วมแห่ผ้า

ภาพที่ 6 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4

การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการใช้ผ้าสีเหลือง และร่วมขบวนด้วยการแต่งกายสวยงามของผู้ร่วมแห่ผ้า

ภาพที่ 7 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5

การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการใช้ผ้าสีเหลืองที่มีการเขียนข้อความระลึกถึงพุทธประวัติไว้บนผืนผ้า

ภาพที่ 8 การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 6

การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่
ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการใช้ผ้าสีเหลืองที่มีการเขียนข้อความระลึกถึงพุทธประวัติไว้บนผืนผ้า

ภาพที่ 9 ขบวนกลองยาว

การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มแต่ละหน่วยงาน มีการตีกลองยาวเพื่อสร้างความบันเทิงในการเดินแห่ผ้า เพราะเชื่อกันว่าดนตรีจากเสียงตีกลองยาวช่วยบรรเทาความเหน็ดเหนื่อยจากการเดินได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 10 ร้วขบวนแห่ผ้าพระภฏพระราชทาน 1

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ร่วมพิธีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเพราะร้วขบวนแห่ผ้าพระภฏพระราชทาน

ภาพที่ 11 รื้อขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน 2

การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งมีการใช้ผ้าสีเหลือง และร่วมขบวนด้วยการแต่งกายสวยงามของผู้ร่วมแห่ผ้ามีการบูรณาการ ประเพณีที่โดดเด่นของจังหวัดคือการใช้เรือพระลากเข้าร่วมในขบวนแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 12 การมีส่วนร่วมของทหารกองทัพบกที่ 4

การมีส่วนร่วมของทหารกองทัพบกที่ 4 นครศรีธรรมราช เข้าร่วมแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 13 กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราชแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์
ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 14 กิจกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนครศรีธรรมราช
แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยใช้ผ้าที่วาดเรื่องราวของพระพุทธประวัติ เรา
เรียกว่า ผ้าพระบฏ

ภาพที่ 15 ขบวนแห่ของ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย
กิจกรรมของสถานศึกษา โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย และคณะครูอาจารย์ ร่วมแห่ผ้าขึ้นพระบรม
ธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุโดยใช้ผ้าที่วาดเรื่องราวของพระพุทธประวัติ เราเรียกว่า ผ้าพระบฏ

ภาพที่ 16 ขบวนแห่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
กิจกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
โสกราช แห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 17 กิจกรรมของประชาชน
กิจกรรมของประชาชนที่รวมกลุ่มกันในชุมชนร่วมกันแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ภาพที่ 18 การนำผ้าพระภฏขึ้นโอบพระบรมธาตุเจดีย์
การรวมกลุ่มกันชาวบ้านแต่ละกลุ่มในชุมชนร่วมกันบริจาคทรัพย์และเงิน เพื่อใช้เตรียมผ้าพระภฏขึ้น
โอบพระบรมธาตุเจดีย์

ภาพที่ 19 ขบวนแห่ผ้าที่ยาวต่อเนื่องของประชาชน
ขบวนแห่ผ้าที่ยาวต่อเนื่องไม่ขาดสายรอบบริเวณวัดพระบรมธาตุ ทั้งวันจะมีคนมาแห่กันอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 20 พัฒนาการของประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุ
มีการเขียนชื่อบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับไปแล้วตามความเชื่อที่ว่าผลบุญของการแห่ผ้าขึ้นธาตุจะส่งกุศลต่อ
วิญญาณของบรรพบุรุษจะได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี

ภาพที่ 21 คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ

คุณค่าที่สังคมได้รับอีกส่วนคือคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจเมื่อมีประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ พุทธศาสนิกชนได้หลั่งไหลกันมาทั่วทุกสารทิศ ส่งผลให้เกิดรายได้และอาชีพให้กับชุมชนในท้องถิ่นซึ่งมีทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภคการผลิตสินค้าหัตถกรรม เครื่องถม เครื่องเงินการแกะสลัก เครื่องหนัง สินค้าประเภทอาหาร ขนมพื้นบ้าน สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ผู้คนที่ได้มาร่วมงานบุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ยังได้ซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก

ภาพที่ 22 คุณค่าที่สังคมทางด้านการเศรษฐกิจ

บริเวณใกล้เคียงของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและยังทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่นจากการจำหน่ายผ้า

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์

รายนามผู้ให้การสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์

เรื่อง ปรีศนาธรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

1. พระครูภาแก้ว. เจ้าคณะตำบลในเมือง เจ้าอาวาสวัดหน้าพระลาน.
2. พระเทพวินยาภรณ์. รองเจ้าคณะภาค 16, 17, 18 เจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร.
3. พระครูภาวนาจันทคุณ. เจ้าคณะตำบลโพธิ์เสด็จ เจ้าอาวาสวัดชายนา.
4. พระครูวรวิริยคุณ. เจ้าอาวาสวัดท่าโคตร.
5. นายบัณฑิต สุทธิมุสิก. อดีตข้าราชการครูวัดศรีทวี.
6. นายเฟื่อง พัทธกิจอดีตข้าราชการศึกษาธิการอำเภอ.
7. นายเฉลิม จิตรมาศ. ปรียญท้องถิ่น.
8. นายสมพุทธ ฐระเจน. อดีตข้าราชการอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
9. ผศ. ประหยัด เกษม. อดีตข้าราชการอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
10. รศ.ดร.สืบพงษ์ ธรรมชาติ. อาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
12. รศ. ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ ธรรมชาติ, อาจารย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
13. รศ. เปรมชญา ชนวงค์. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
14. พระครูปริยัติคุณาสัย รองเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช
15. พระเทพปัญญาสุธี เจ้าอาวาสวัดแจ้งวรวิหาร

ประวัติผู้ร่วมคณะวิจัย(ผู้ช่วยวิจัย)

1. ชื่อนักวิจัยภาษาไทย	นางจิตรา อุนจะนำ
ชื่อนักวิจัยภาษาอังกฤษ	Jittra Aunjanam
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน	หมายเลข 3800101236198
3. ตำแหน่งปัจจุบัน	บุคลากรประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
4. หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ต.ในเมือง อ.เมือง
	จ.นครศรีธรรมราช 80000
	โทร. 0-7534-0499 Fax 0-7535-7968 ,
5. ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาสัตวศาสตร์
6. ระบุสาขาวิชาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ	-
7. ประสบการณ์การทำงานวิจัย	-

ประวัติผู้ร่วมคณะวิจัย(ผู้ช่วยวิจัย)

1. ชื่อนักวิจัยภาษาไทย	นางธิดา ขุนสิทธิ
ชื่อนักวิจัยภาษาอังกฤษ	Thida Khunsit
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน	3920101024548
3. ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
4. หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช
วัดป่าห้วยพระ ต.นาพรุ อ.พระพรหม
จ.นครศรีธรรมราช 80000
5. ประวัติการศึกษา	-การศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
-ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา
6. ระบุสาขาวิชาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ	สังคมวิทยา
7. ประสบการณ์การทำงานวิจัย	-

ประวัติผู้ร่วมคณะวิจัย(ผู้ช่วยวิจัย)

1. ชื่อนักวิจัยภาษาไทย	ดร.สรัญญา แสงอัมพร
ชื่อนักวิจัยภาษาอังกฤษ	Saranya Sangamporn
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน	3101800318522
3. ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
4. หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช
วัดป่าห้วยพระ ต.นาพรุ อ.พระพรหม
จ.นครศรีธรรมราช 80000
5. ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ)
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ)
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
6. ระบุสาขาวิชาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ	การบริหารการศึกษา)
7. ประสบการณ์การทำงานวิจัย	-

ประวัติผู้ร่วมคณะวิจัย(ผู้ช่วยวิจัย)

1. ชื่อนักวิจัยภาษาไทย	นางจินตนา กะตากุล
ชื่อนักวิจัยภาษาอังกฤษ	Jintana Katakun
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน	380010117943
3. ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
4. หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช
วัดป่าห้วยพระ ต.นาพรุ อ.พระพรหม
จ.นครศรีธรรมราช 80000
5. ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต(การจัดการทั่วไป)
รัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
6. ระบุสาขาวิชาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ	รัฐศาสตร์
7. ประสบการณ์การทำงานวิจัย	-